

18. Perjantaina 27 päivänä helmikuuta 1998

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi sähköisen viestinnän ja automaattisen tietojenkäsittelyn käyttämisestä yleisissä tuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta 799

Hallituksen esitys 97/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Ensimmäinen käsittely

2) Hallituksen esitys Suomen ja Länsi-Euroopan unionin välisen turvallisuussopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 801

Hallituksen esitys 179/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 1/1998 vp

3) Hallituksen esitys laiksi eräiden kiinteistöjen luovuttamisesta Helsingin kaupungille 802

Hallituksen esitys 235/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 1/1998 vp

4) Hallituksen esitys laiksi polttoainemaksusta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 246/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

5) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 44 ja 47 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 230/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 1/1998 vp

6) Hallituksen esitys Saksan liittotasavallan kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 805

Hallituksen esitys 237/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 2/1998 vp

7) Hallituksen esitys laeiksi vakuutus-
kassalain ja eläkesäätiölain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 228/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 3/1998 vp

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Valtioneuvoston tiedonanto Suomen osallistumisesta euroalueeseen „

Valtioneuvoston tiedonanto 1/1998 vp
Keskustelu jatkuu

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho, Aula, Bryggare, Juhantalo, Juurola, Karhunen, Korhonen R., Korkeaoja, Koskinen Jari, Koskinen Johannes, Lax, Leppänen J., Leppänen P., Lindén, Löf, Manninen, Metsämäki, Mölsä, Norrback, Nurmi, Pekkarinen, Penttilä, Prusti, Rauramo, Rimmi, Rinne, Sasi, Vehviläinen, Viitames ja Wahlström.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden perusteella edustajat Jari Koskinen ja Rauramo sekä muun syyn pe-

rusteella edustajat Aho, Juhantalo, Juurola, Lindén, Nurmi, Penttilä, Rinne ja Vehviläinen sekä ensi maaliskuun 6 päivään muun syyn perusteella ed. Pekkarinen.

Ed. Saaren ym. välikysymys kotimaisen maataloustuotannon ja elintarviketalouden turvaamisesta

Välikysymys 2/1998 vp

P u h e m i e s : Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Saaren ym. allekirjoittama välikysymys n:o 2 kotimaisen maataloustuotannon ja elintarviketalouden turvaamisesta (VK 2/1998 vp).

Sihteeri lukee:

”Eduskunnalle

Helsingin yliopiston taloustieteen laitoksella juuri valmistunut tutkimus vahvistaa käsityksen, jonka mukaan Suomen maatalouden kannattavuus on viime vuosina ratkaisevasti heikentynyt ja edelleen heikentymässä. Tuotanto onnistuu tutkijoiden mukaan vain muutaman vuoden ajan vanhojen investointien turvin.

Tutkimuskin vahvistaa käsityksen, että Keski-Euroopan olosuhteisiin räätälöity EU:n maatalouden tukijärjestelmä ei sovellu Suomeen. Tukijärjestelmä ei kannusta yritteliäisyyteen, vaan suora viljelyalaan perustuva tuki pääomittuu kustannuksia lisäävästi ja se johtaa näennäisviljelyn lisääntymiseen. Suomen hallitus ei ole riittävän tarmokkaasti pyrkinyt vaikuttamaan järjestelmän uudistamiseen Suomen olosuhteita ja etuja paremmin vastaavaksi.

Toimivaa maatalouspolitiikkaa rakennettaessa on huomioitava muun muassa maatalouselimen erityisluonne ja elinkeinon monimuotoisuus, joka johtuu maatalouden yhteiskunnallisesta rakenteesta sekä eri maatalousalueiden välisistä rakenteellisista ja luonnonolojen eroista.

Euroopan unioni kohtaa nyt uuden tilanteen, jossa sen maatalouspolitiikan tavoitteet eivät toteudu yhdessä jäsenmaassa, Suomessa. Jos maatalouden tuotantoedellytykset näin edelleen heikkenevät, se uhkaa romahduttaa koko maa-seudun ja suomalaisen elintarvikeketjun. Tämä olisi kohtalokasta koko Suomen kannalta, sillä elintarvikeketju työllistää arvioiden mukaan jopa 400 000 henkilöä.

Erityisesti tässä työttömyystilanteessa tuntuu käsittämättömältä maa- ja metsätalousministeri Kalevi Hemilän vaatimukset — viimeksi maanantaina — viljelijöiden määrän rajusta vähentämisestä. Lipposen hallituksen maatalouslinjasta onkin tullut maatiilojen alasajolinja. Tämä näkyy erityisen hyvin ennätysalhaisena sukupolvenvaihdosten määränä.

Agenda 2000 -hankkeen valmistelua hallitus on hoitanut ponnettomasti. Tämän komissiossa rakennetun esityksen seurauksena maatalouden tuottajahinnat alenisivat entisestään. Tuotannonaloittain menetykset olisivat suurimmat viljoilla, öljy- ja valkuaiskasveilla sekä nautakarjatalouksissa. Vaikka osa hintojen alennuksesta korvattaisiin suoralla tuella, maatalouden harjoittaminen olisi Suomessa vuodesta 2000 lähtien useilla alueilla täysin kannattamatonta.

Viime aikoina on noussut esiin uusia tietoja, joiden mukaan maidon hintaa alennettaisiin vielä lisää komission heinäkuussa 1997 esittämästä. Tämä kaavaillonaudanlihan korvaustavan ja eräiden muiden toimien kanssa lähes kaksinkertaistaisi Suomen maatalouden vaikeudet. Tällöin Suomeen kohdistuvat menetykset olisivat jo suorastaan mahdottomia.

Hälyttävä tieto viljelijän työpalkan alhaisuudesta käy ilmi Helsingin yliopiston taloustieteen laitoksen tutkimuksesta, jonka mukaan nimellinen maataloustulo laskee ajanjaksolla 1993—2000 tuotantosunnasta riippuen 30—50 prosentilla. Viljatiilojen tulo alenee siirtymäkaudella vajaa 45 prosenttia. Pudotus on jyrkintä kooltaan pienillä tiloilla. Maataloustulo alenee tutkimuksen mukaan lähes 80 prosentilla viljatiiloista.

Viljanviljelyllä on perustavanlaatuinen merkitys maatalouden ja koko elintarviketalouden tuotantoketjussa. Yli puolet Suomen pelloista on viljalla, eikä vaihtoehtoja juuri ole. Siksi viljanviljelyn turvaaminen on maatalouden keskeinen kysymys.

Viljojen ja öljykasvien hinnanalennuksen kompensatio olisi Suomessa vain noin 40 prosenttia viljelijöiden tulonmenetyksestä. Hinnanalennus olisi korvattava viljelijöille täysimääräisesti ja laskentaperustana olisi käytettävä tämänhetkistä tuotantotasoa vastaavia satotasojia.

Siirtymäkauden lopulla vain 3 prosentilla maitotiloista tuotanto on kannattavaa. Maataloustulo alenee yli 90 prosentilla maitotiloista. Pienillä maitotiloilla tulokehitys on suurempia tiloja heikompi.

Euroopan unioniin liittymisen yhtenä osana oli Ahon hallituksen rakentama kansallinen maa-

talousratkaisu, jolla viljelijöiden tulotaso pyrittiin pitämään vakaana. Tämän Lipposen hallitus kuitenkin heti ensi töikseen romutti. Suoranaisen poliittisen petoksen viljelijöille tekivät hallituksessa asiasta päättämässä olleet Rkp ja kokoomus. Heti vaalien jälkeen nämä ryhmät olivat valmiit myymään viljelijöille annetut lupaukset ja leikkasivat 750 miljoonalla markalla kansallista ratkaisua. Leikkauksen räätälöi kokoomuslainen valtiovarainministeri. Leikkaukset toisensa jälkeen ovat kohdistuneet maatalouden lisäksi myös laajemmin maaseudulle, kuten kuntien valtionapuihin ja aluekehittämisen tukiin.

Helsingin yliopiston taloustieteen laitoksen tuore tutkimus kertoo omalla karulla tavallaan mihin on jouduttu, kun viljelijöiden asioita ei hoideta. Siksi erityisen ihmeteltäviä ovatkin hallituksen ministerien puheet siitä, ettei maatalouden kurittaminen pääty tähän vuoteen, vaan

myös käynnissä olevissa ensi vuoden budjettivalmisteluissa ollaan jatkamassa maatalouden tulojen leikkauksia.

Tätä hallituksen linjaa emme ole voineet emmekä voi hyväksyä. Hallituksen riveistä viljelijöiden puolustajia ei kuitenkaan valitettavasti ole löytynyt.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten esittämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä viljelijäväestöä uhkaavan katastrofin estämiseksi, maatalouden ja maaseudun elinkeinojen parissa työskentelevien tulevaisuuden uskon palauttamiseksi sekä kotimaisen elintarviketuotannon kestäväksi turvaamiseksi Suomessa?

Helsingissä 26 päivänä helmikuuta 1998

Aapo Saari /kesk
Esko Aho /kesk
Maria Kaisa Aula /kesk
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Timo Järvilahti /kesk
Hannu Kemppainen /kesk
Armas Komi /kesk
Markku Koski /kesk
Raimo Liikkanen /kesk
Kari Myllyniemi /kesk
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Pauli Saapunki /kesk
Maija-Liisa Veteläinen /kesk
Matti Väistö /kesk
Bjarne Kallis /skl

Anu Vehviläinen /kesk
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Jorma Huuhtanen /kesk
Kauko Juhantalo /kesk
Timo Kalli /kesk
Mari Kiviniemi /kesk
Juha Korkea-osa /kesk
Seppo Kääriäinen /kesk
Maija-Liisa Lindqvist /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk
Vuokko Rehn /kesk
Aino Suhola /kesk
Jukka Vihriälä /kesk
Jouko Jääskeläinen /skl
Toimi Kankaanniemi /skl

Matti Vanhanen /kesk
Juhani Alaranta /kesk
Liisa Hyssälä /kesk
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Kyösti Karjula /kesk
Annikki Koistinen /kesk
Ossi Korteniemi /kesk
Markku Lehtosaari /kesk
Eero Lämsä /kesk
Mikko Pesälä /kesk
Juha Rehula /kesk
Hannu Takkula /kesk
Markku Vuorensola /kesk
Sakari Smeds /skl
Tauno Pehkonen /skl

P u h e m i e s : Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Uudet hallituksen esitykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 6—9.

Kirjalliset kysymykset

Merkitään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 1327, 1336, 1337, 1339—1342 ja 1346/1997 vp.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi sähköisen viestinnän ja automaattisen tietojenkäsittelyn käyttämisestä yleisissä tuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 97/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Tarkka: Rouva puhemies! Tässä laissa saamme korkealta lainsäätäjältä armollisen luvan, jonka mukaan eräille tuomioistuimille, mutta vain eräille, voidaan lähettää asiakirjoja niillä sähköisillä menetelmillä, joilla niille jo pitkään on lähetetty asiakirjoja ja joilla ihmiset ovat jo kauan sitten tottuneet kommunikoidaan keskenään. Lisäksi laista havaitsemme arvovaltaisen määritelmän siitä, että tällainen asiakirja katsotaan saapuneeksi silloin, kun se on vastaanottajan käytettävissä. Siinä jopa huomioidaan sähköisen viestinnän eräät keskeiset fyysiset ominaisuudet toteamalla, että viesti katsotaan saapuneeksi sinä ajankohtana, jona se on lähetetty. Lainsäätäjä on tällä perusteella jopa niin joustava, että jos sähköisen asiakirjan lähetys on alkanut asiakirjan viimeisen jättämiskuukauden puolella, sen katsotaan tulleen perille säädettyssä ajassa, vaikka lähetyksen valmistuminen siirtyisi seuraavan vuorokauden puolelle.

Tämä esitys on malliesimerkki turhasta lainsäädännöstä. Siinä luodaan huolellisen mahtipontisesti askelmerkkejä asioille, jotka käytännön elämässä sujuvat kyllä omalla painollaan ilman lainsäätäjän huolellista opastusta. Siinä väännetään juridisen pikkutarkkoja määritelmiä itsestäänselvistä asioita. Suomen yhteiskunnan tavaton jäykkyys johtuu varmaan joltakin osalta siitä, että tämä on juristien valtakunta, jossa kaikki asiat määritellään lakiteksteissä. Eduskunnan tulisi ryhdistäytyä, ottaa ajoittain pari askelta taaksepäin ja katsoa tyynen kriittisesti, mitä hallitus ja ministeriöt meillä oikein tekevät. Ovatko ne kaikki sadat lait, joita täällä joka vuosi säädetään, todella tarpeellisia ja järkeviä ja ennen kaikkea edistävähkö ne jotakin asiaa vai luovatko ne vain turhaa kitkaa arkipäiväisten tavanomaisuuksien sujumiselle?

Rouva puhemies! Ilmoitan jo nyt, että nuorsuomalaiset tulevat kolmannessa käsittelyssä esittämään, että eduskunta hylkäisi lakiehdotuksen, lain, koska se on turha ja tarpeeton. Tiedämme, että esityksemme kaatuu komein numeroin, mutta tahdomme tällä mielenosoituksella kiinnittää huomiota lainsäädännön laajuuteen, määrään ja laatuun. Emme halua kiistää sitä vanhaa perussääntöä, että maata on lailla rakennettava,

mutta kiistämme erittäin jyrkästi sen tulkinnan, että tämän periaatteen takia jokaisesta asiasta taivaan kannen alla pitää säätää laki. On olemassa myös terve arkijärki ja normaali käytäntö, joiden varassa monet asiat sujuvat ihan kohtuullisesti.

Ed. Aittomäki: Rouva puhemies! Nyt tulikin kyllä viimeistään vakuuttuneeksi siitä, että nuorsuomalaiset ovat täysin turha puolue. Arvostan tietenkin puheoikeutta ja puhumista, koska itse käytän puheoikeutta kohtuuttoman paljon, mutta nyt on lähdeittävä siitä, että virastoihin tapahtuva viestintä siitä asti, kun se kulki hevospelissä, siihen saakka, kun on tultu kirjeisiin, pikakirjeisiin, sähköisiin viestimiin, on säädetty lailla — siis se, millä tavalla jonkin asiakirjan täytyy saapua perille, missä ajassa, miten allekirjoitettuna.

En minä nyt näe, vaikkakin tämän esityksen mukaan viesti saapuu perille samanaikaisesti kuin se on lähtenyt, niin suurta virhettä tässä, että tätä hylkäämään kannattaisi ruveta. Itsestäänselvyydetkin täytyy virallisissa yhteyksissä vahvistaa lailla, jotta asiakirjoista ei pysty kukaan koskaan sanomaan, että ne eivät ole päteviä. En minä ymmärrä ed. Tarkkaa. Se oli sellaisenaan hauska puheenvuoro, siinä oli hauskoja sanakäänteitä, ja tällaisen raskaan viikon jälkeen se oli ihan mukava, mutta sisällöltään se oli mielestäni täysin turha.

Ed. Saaristo: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tarkan puheenvuoro on aika painava siinä mielessä, että varmasti näin on, että monia turhiakin lakeja säädetään. Tämä esitys kuitenkin on lakivaliokunnasta tullut yksimielisenä, ja siinä mielessä tietysti tulen henkilökohtaisesti valiokunnan jäsenen äänestämään tämän lakiesityksen puolesta.

Oli kuitenkin reilua, että ed. Tarkka ilmoitti, että nuorsuomalaiset tulevat esittämään tästä mielenosoituksen. Siitä olen iloinen, että mielenosoitus tapahtuu tässä salissa eikä esimerkiksi polttamalla tämä laki eduskunnan edessä.

Ed. Vähänäkki: Arvoisa puhemies! Olisin eri mieltä erityisesti siitä Ed. Tarkan puheen kohdasta, kun hän sanoi, että Suomessa eletään juristien valtakautta. Olisi luullut, että ed. Tarkka, joka monipuolisesti on historiaamme perehtynyt, hyvin tietää, että meillä on ollut erilaisia valtakausia. Aina 1800-luvun puoleenväliin asti oli pappien valtakausi. Sen jälkeen alkoi 1800-luvun alku-

puolen tienoilla, jatkuen 1900-luvulle, upseerien valtakausi. Kaikissa merkittävässä tehtävässä oli juuri silloin upseereita. Lakimiehet tulivat vasta oikeastaan itsenäisyyden alkuaikoina ja olivat kyllä aika lailla vahvasti asemassa toisen maailmansodan päättymiseen asti. Silloin alkoi nousu yhteiskuntatieteilijöillä, joita kenties ed. Tarkka-kin edustaa: valtiotieteilijöillä, yhteiskuntatieteen maistereilla jne. Olipa siinä tosin agrologienkin aikakausi aika pitkään, jolloin maaherraksi ei oikeastaan paljon kukaan muu kelvannutkaan. Nyt povataan, että seuraava, jona näköpiirissä oleva valtakausi, olisi psykologien eli muun muassa ed. Virtasen edustaman ammattikunnan.

Ed. M. P o h j o l a : Arvoisa puhemies! Olen täysin eri mieltä ed. Tarkan kanssa tämän lain suhteen. Tuomioistuinyöskentely on tarkasti määriteltyä, ja näin täytyy ollakin. Sitä vaatii kansan oikeusturvanäkökulma.

Ongelmana sitä vastoin tässä laissa on se, että se ei kata tällä hetkellä kaikkia tuomioistuinta. Nimittäin hallintotuomioistuimet puuttuvat tästä. Niiden osalta me joudumme palaamaan jatkossa asiaan ja antamaan uuden vastaavanlaisen lain. Tässä yhteydessä onkin syytä kiirehtiä tätä lainsäädäntöä, joka koko tuomioistuinta tulee katetuksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 3 ja 8 § ja lain uusi nimike, voimaantulosäännös, johtolause ja lakiehdotuksen nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys Suomen ja Länsi-Euroopan unionin välisen turvallisuussopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 179/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 1/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. A a l t o n e n : Arvoisa puhemies! Kyseessä on ulkoasiainvaliokunnan ensimmäinen mie-

tintö tältä vuodelta, josta muutama sana. Se käsittelee Brysselissä huhtikuussa viime vuonna allekirjoitettua Suomen ja Länsi-Euroopan unionin Weu:n välistä turvallisuussopimusta, joka koskee sopimuspuolten toisilleen luovuttamien tietojen ja materiaalin suojaamista.

Kyseessä on tietoturvallisuutta koskeva Weu:n standardisopimus, jossa sopimuspuolet sitoutuvat suojelemaan ja turvaamaan toisiltaan saamansa tiedot ja materiaalin sekä säilyttämään asiakirjan antajan, luovuttajan tai laatijan asettamat salaisuusastemerkinnot. Sopimuksen tarkoituksena on mahdollistaa Suomen yhteistyö Weu:n kanssa sen tarkkailijajäsenenä, mikä edellyttää myös erilaisilla salaisuusastemerkinnoilla varustettujen tietojen vaihtoa.

Suomen EU-jäsenyyttä koskevassa mietinnössään 9/1994 vp ulkoasiainvaliokunta katsoi marraskuussa 1994, että oli Suomen etujen mukaista hakea Weu:ssa tarkkailija-asemaa, jollainen toteutuikin jo helmikuun alussa 1995. Tämä asema mahdollistaa Suomelle tiedonsaannin Weu:n sisäisistä, EU:n ja Weu:n välisistä sekä Weu:n ja kolmansien tahojen välisistä keskusteluista. Ulkoasiainvaliokunta sai ulkoasiainministeriöltä ennakkotietoa käsiteltävänä olevan sopimuksen valmistelusta huhtikuussa 1997. Valmis sopimus sisältää eräitä määräyksiä, jotka merkitsevät poikkeusta Suomen julkisuuslainsäädännöstä, ja vaatii siksi eduskunnan hyväksymisen.

Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että esitykseen liittyvä voimaansaattamislakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Sopimuksen nojalla Weu:n turvallisuustoimistolla on oikeus suorittaa säännöllisin väliajoin Suomeen välitettyjen Weu:n salassa pidettävien tietojen suojelutoimenpiteiden tehokkuuden arviointi, joka edellyttää Suomen turvallisuusviranomaisen läsnäoloa ja myötävaikutusta. Tällainen arviointi ei sisällä sellaista itsenäistä päätäntävaltaa, jolla olisi Suomea sitovaa vaikutusta, eikä se siksi sisällä Suomen perustuslain kanssa ristiriidassa olevaa julkisen vallan käyttöä.

Sopimus sisältää veloitteen tarkastaa Weu:n salassa pidettäviä tietoja käsittelevien henkilöiden luotettavuus. Tämä edellyttää turvatarkastusmenettelyä sen selvittämiseksi, voidaanko jollekin henkilölle myöntää pääsy salaisuusastemerkinillä varustettuun tietoon ilman, että tästä aiheutuisi Weu:n turvallisuusmääräysten mukainen turvallisuusriski. Määräys ei edellytä suuria muutoksia nykyiseen käytäntöön Suomessa,

koska luotettavuuslausuntojen pyytämismahdollisuus sisältyy eräisiin poliisin tehtäviä koskeviin lakeihin ja asetuksiin. Lisäksi esityksessä todetaan luotettavuuslausuntoja annettavan vain suomalaisille viranomaisille.

Valiokunta on lähtenyt mietinnössään siitä, että käsiteltävänä olevaa sopimusta sovellettaessa noudatetaan poliisin henkilörekistereistä annetun lain edellyttämää käytäntöä, jonka mukaan henkilöllä on oikeus saada tieto siitä, onko hänestä annettu luotettavuuslausunto, ja hänelle on ilmoitettava lausuntopyynnöstä tai lausunnon antamisesta.

Weu-yhteistyössä olevien virkamiesten piiri tulisi valiokunnan saaman selvityksen mukaan olemaan suppea ja koostumaan lähinnä muutamista ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön virkamiehistä. Heidän tehtäviinsä kuuluu jo nykyisin huolehtia Suomen suhteista ulkovaltoihin, jossa toiminnassa syntyy salassa pidettäviä aineistoja.

Kun Suomen lainsäädäntö on toistaiseksi vielä kehiteltävänä henkilörekisterilain osalta ja laki poliisin henkilörekistereistä ei toistaiseksi sisällä mahdollisuutta luovuttaa luotettavuuslausuntoja ulkomaille, on syytä edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi tätä Suomen solmimaa kansainvälistä sopimusta vastaavaksi. Sopimuksen perusteella Weu:n salaisuusastemerkinnällä varustetut asiakirjat tulee säilyttää asiakirjoja haltuunsa saavissa suomalaisissa viranomaisissa tätä varten perustettavissa arkistoissa. Asiakirjat säilyvät Weu:n omaisuutena eikä niitä saa luovuttaa kolmannelle osapuolelle ilman Weu:n tai asiakirjan laatijan suostumusta.

Ulkoasiainvaliokunnan käsityksen mukaan mainittujen asiakirjojen arkistointia ja säilytystä koskevat kysymykset on järjestettävä erikseen muuttamalla tältä osin arkistolakia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi eräiden kiinteistöjen luovuttamisesta Helsingin kaupungille

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 235/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 1/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi polttoainemaksusta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 246/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Tässä on polttoainelain muutosesitys löpön käyttämisestä. Se koskee ulkomaisia ja myös rekisteröimättömiä autoja ja tähän on lisätty myös henkilöautot. Mutta tästä laista en löytänyt, en perusteluista enkä muualtakaan mietinnöstä selvitystä siitä, koskeeko tämä myös niin sanottuja yksityisalueita ja suljettuja alueita.

Mielestäni tämä on kohtuuton, jos tämä koskee myös suljettuja alueita ja yksityisalueita, siitä syystä, että tiedän tapauksen, että eräällä yrityksellä oli rekisteröimätön kuorma-auto, jota työntekijät käyttivät, ja siinä käytettiin löpöä johdon tietämättä. Sitten kun siellä tuli sanaharkkaa josakin vaiheessa, ilmiannettiin, että siellä on käytetty löpöä, ja yrittäjä sai dieselmaksut plus valtavat sakot tästä asiasta. Mielestäni suljetun alueen pitäisi olla kyllä poikkeus samoin kuin yksityisalueen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 44 ja 47 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 230/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalija- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Jälleen saan todeta oikeastaan hyvällä mielellä kuitenkin sen asian, että lakia ollaan muuttamassa. Tässä on kuitenkin todistus siitä, kuinka järjettömiä lakeja on aikanaan laadittu niiltä osin kuin on kysymys tietosuojasta. Eri viranomaiset ovat velvollisia keräämään valtavasti tietoja ja laatimaan niistä rekisterejä, mutta eivät saa antaa niitä toisilleen ihan järkevään käyttöön.

Tällä muutoksella parannetaan tilannetta huomattavasti, ja jos olisi jo aikanaan tehty asiassa oikea laki, ei näitä muutoksia tarvitsisi tehdä jatkuvasti. Tämän on varmaan kolmen vuoden aikana ainakin kuudes tai seitsemäs laki, joka muutetaan sen vuoksi, että tietosuoja on ollut liian jyrkkä aikaisemmin. Tämä on hyvä muutos. Toki tässä laissa on muitakin muutoksia, mutta tietosuojakohta on erinomainen parannus.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Kiinnitän myös huomiota siihen, että tällä lakiehdotuksella parannetaan nyt viranomaisten välistä yhteistyötä ja samalla luodaan nykyistä paremmat edellytykset talousrikosten torjunnalle ja harmaan talouden laajenemisen ehkäisemiselle.

Mielestäni valiokunta on tehnyt lakiehdotuksen 44 §:ään oikean muutoksen koskien rekistressä olevien tietojen säilyttämisaikaa. Hallitus on esittänyt, että tiedot säilytettäisiin kymmenen vuoden ajan, mutta valiokunta on tältä osin päättänyt ehdottamaan viiden vuoden määräaika, joka sisältyy saman mittaisena myös liiketoimintakieltoa koskevaan lainsäädäntöön.

Arvoisa puhemies! Ylipäänsä on syytä kiinnittää huomiota siihen, että tämän laatuisten rekisteröitävien tietojen joutuminen väärin käsiin estettäisiin mahdollisimman tehokkaasti ja toisaalta tiedot, joita rekistereihin kerätään, poistettaisiin niin pian kuin se järkevää käyttöä ajatellen on mahdollista.

Sinänsä tämä muutos, arvoisa puhemies, on minusta oikean suuntainen.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että erityisesti alkoholilainsäädännön osalta lainsäädäntö kulkee hyvin lyhyin askelin, tosin nopeasti, mikä tarkoittaa sitä, että pieniä muutoksia tulee erillisinä hallituksen esityksinä. Se vaikeuttaa päättäjien, mutta ennen kaikkea

näiden lakien kanssa arkipäivinä työskentelevien hahmottamista, mitä kohti ollaan menossa ja mistä on kysymys.

Tämä hallituksen esitys, kuten jo tässä kuulumme, erityisesti painottuu siihen, että pyritään estämään harmaan talouden toiminta. Lähinnä tämä koskee keskiolutkuppiloita ja B-oikeuksin varustettuja ravintoloita. On käytännössä todettu, että yhä useammin tapahtuu siten, että sosiaalivakuutusmaksut, sotumaksut ja verot on jätetty maksamatta, firma on ajettu nurin ja seuraavana päivänä lähes samat henkilöt jatkavat uudella nimellä saman kuppilan ylläpitoa. Oleellinen muutos juuri tästä syystä oli tiedonkulun lisääminen. Hallituksen esityksessä oli vain ”pyydettyä”. Nyt pidetään luonnollisena, että poliisin tiedossa olevat asiat tulevat myös Tuotevalvontakeskuksen hallintaan, jossa nämä luvat myönnetään.

Tiedämme, että uusi esitys, joka taas täydentää tätä, on tulossa vielä tämän vaalikauden aikana, joten tämä viitteenä edelleen asioiden palloina hoitamisesta.

Valiokunta esitti myös toivomuksen siitä, että kun alkoholin myyntilupia jaetaan, kehitettäisiin niin sanotun kertakäyttöluvan myöntämistä eli sitä, että jos joku, lähinnä järjestö, yritys jne. järjestää yhden illan tilaisuuden, jossa myydään alkoholijuomia, luvan voisi jouhevasti saada yhdeksi illaksi, jolloin kaikki menisi pykälien ja valvonnan mukaan oikein. Tällä hetkellä yhden illan lupa periaatteessa antaisi mahdollisuuden myydä vaikka vuoden eli se on saman hintainen. Jos yhden illan myyntiluvan hinta on kaikkine byrokraatioineen lisäksi toista tuhatta markkaa, ei ole ihme, että on kiusaus myydä pimeää olutta.

Ed. Viljamaa: Arvoisa puhemies! On hyvä, että tällä hallituksella on valmius nopeasti muuttaa lainsäädäntöä. Erityinen peruste tässä oli nimenomaan talousrikollisuuden, harmaan talouden laajentumisen estäminen. Tietosuoja kaikkine kiemuroineen on paljon mutkikkaampi asia, ja se on peruste, jolla tämä asia, niin kuin sosiaalija- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja ed. Puisto toi esille puheenvuorossaan, tulee kohdalla uudelleen eri näkökulmasta. Meidän on tehtävä kaikkemme, jotta niin yksittäisissä kuppiloissa työskentelevien työpaikat kuin ne tulot, joita valtion verokirstuun kirahtaa, olisivat kunnossa ja asiat siltä pohjalta terveellä kannalla.

Ed. Uotila: Arvoisa rouva puhemies! Harmaa talous syö parikymmentä miljardia

markkaa vuodessa voimavaroja tästä yhteiskunnasta, ja sen vuoksi kaikki lakimuutokset ja toimenpiteet ovat tarpeen, joita voimme tehdä harmaan talouden kitkemiseksi. Ravintola-alalla on todella paljon esiintynyt sitä, että tietojensaantiongelmien vuoksi harmaa talous on saanut kauan rehoittaa, ennen kuin siitä, jos koskaan, on kiinni joutunut. Tietojen vaihto koskee myös muita osa-alueita. Yksi on verohallinnon ja poliisin välisten tietojen vaihtaminen. Poliisilla ei ole mahdollisuutta saada tietoja niin sanotussa rikostiedusteluvaiheessa verohallinnolta, ja tältäkin osin on syytä odottaa hallitukselta ehdotuksia.

Kaiken kaikkiaan harmaan talouden torjuntaohjelma, jonka hallitus on päättänyt uusia ja ulottaa pitkälle ensi vuosituannelle, pitää sisällään lukuisan määrän hyviä ehdotuksia. Täytyy toivoa, että hallitus kaikkien näiden ehdotusten osalta toimii aktiivisesti ja tuo niitä tänne eduskuntaan.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! Mielestäni täällä niin edustajat Puisto kuin Viljamaa ja Uotila ovat kiinnittäneet erittäin tärkeään asiaan huomiota harmaan talouden osalta. Samalla tähän asiakokonaisuuteen nimenomaan esimerkiksi pienyrittäjien kannalta liittyy kysymys, että kun omissa tiloissa myydään tiettyjä tuotteita, niiden arvonlisävero on tietyllä tasolla, mutta kun niitä myydään ulospäin, tuo taso vaihtelee ja vaikeuttaa myyntiä. Toisaalta mitä tulee oluen myyntiin ja valmistukseen, maahamme on viime vuosina perustettu joitakin panimoita, joiden tuotteille on kyllä kysyntää, mutta suomalainen lainsäädäntö ei salli näiden tuotteiden ulosmyyntiä sillä tavoin kuin esimerkiksi Alkon tuotteiden laita on.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Rekisteröinti ja seuranta ovat erinomaisen hyvä asia. Hiukan tuli tässä mieleen, kun sosialidemokraatit niin kovasti tätä asiaa nyt puolusteleivat, että Turussa oli jokin olutjupakka, olikohan se jotakin tammöistä. Mutta saattaa olla, ettei pidä pakaansa. Tämä oli ihan mielikuva vain.

Viitataan myös siihen, että kun lakivaliokunnassa käsiteltiin liiketoimintakieltoa, kovan väännon jälkeen saatiin sellainen päätös, että esimerkiksi liiketoimintakiellosta aletaan pitää rekisteriä myös jälkeinpäin sillä tavalla, että tiedetään, onko se kaveri, joka taas pyrkii markkinoille, ollut liiketoimintakiellossa, jolloin voidaan myös huomioida tämä, kun katsellaan

mahdollisten lupien myöntämistä tai sitä, sallitaanko tämä liiketoiminta. Yleensä kun on jokin seuraamus jostakin asiasta, niin se pitäisi yhteiskunnassa pitää rekistereissä sillä tavalla, että se on nähtävissä, jotta yhteiskunta voi valvontaan sa silloin toteuttaa.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Ensin ed. Aittoniemelle, että kun täällä tänäänkin ovat puhuneet sosialidemokraatit, niin meillä on tapana puhua niistä asioista, jotka tunnemme, ja niistä papereista, jotka olemme lukeneet. Jos ed. Aittoniemi olisi lukenut nämä paperit, niin hän olisi tiennyt, että juuri tästä mitä hän esitti muutettavaksi nyt päätämme. Me päätämme juuri siitä, että liiketoimintakiellosta ja myös poliisitukinnat siltä osin tulevat Tuotevalvontakeskuksen tietoon. Suosittelen lukemaan eduskunnan asiakirjat aina ennen puheenvuoroa, niin puheenvuorot olisivat asiallisempia.

Ed. Olinille sanon, että pienpanimoasiat ovat olleet myönteisesti käsitellyssä verojaostossa vielä vuosi sitten. Näille panimoille on annettu verohelpotusta juuri markkinakirjavuuden sallimiseksi.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että saadaan sosiaali- ja terveystieteiden puheenjohtajalta ed. Puistolta ajankohtaisesti tämä tieto. Näinhän tässä asiassa on tapahtunut ja se on myönteistä.

Mitä tulee ed. Aittoniemen kommenttiin, niin hän oikeastaan itse totesi, että siinä oli hänellä enemmänkin mielikuva. Asianlaita on niin kuin ed. Puisto totesi, Valvontakeskus ja asian tarkempi kontrolli.

Ed. Ihmäki: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta haluan käyttää puheenvuoron, jossa totean, että kyllä tämä on kuitenkin olennainen osa koko hallituksen harmaan talouden torjuntaohjelmaa. Tässä samalla poistetaan epäkohtia tämän elinkeinon osalta. Tässähän alkoholielinkeinojen tehokasta valvontaa voidaan suorittaa pitämällä rekisteriä, jota valvovat Tuotevalvontakeskus ja lääninhallitukset. Nimenomaan tässä laki turvaa joustavan yhteistyön viranomaisten kesken. Tämä on kaikin puolin suositeltava laki.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Oli hyvä, kun syntyi muutakin keskustelua kuin vain eurokeskustelua, joka on koko viikon ollut pää-ateriana.

Aivan oikein, ed. Ihamäki. Erinomaisen hyvä, että tällaisia rekistereitä perustetaan.

Totean vielä ed. Puistolle, ettei sekoiteta nyt liiketoimintakieltoa koskevaan rekisteriin, se on eri asia. Me lakivaliokunnan toimesta tämän asian otimme esille ja toteutimme rekisterisuurannan epärehellisiä liikemiehiä varten. Kaikki nämä ovat erinomaisen hyviä.

Kun minä nyt tämän Turun asian otin esille, niin ajattelin sikäli, kun sosialidemokraatit valvonnan kovasti ottivat esille, että tämä tietyllä tavalla ehkä liittyisi siihen, eikä siinä mitään pahaa ole. Te olette täällä vastuuntuntoisia kansanedustajia, jotka kannatte yhteiskunnallisia velvoitteita, jotta kaikki tapahtuisi hienosti niin Turussa kuin muuallakin, ei siinä mitään.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! En halua pitkittää keskustelua, mutta kun katsoo 47 §:n 2 momenttia, niin siinä on tavanomainen virhe. Ei se tässä tapauksessa ehkä aiheuta virhettä eikä hämminkiä, mutta muissa laeissa saattaisi aiheuttaa. Täällä lukee "valvontaviranomaisten tarvitsemia tietoja" ja sitten jatketaan "tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi". Kai se tässä laissa tarkoittaa lupaa. Piste pitäisi laittaa tuohon ja kirjoittaa vain "valvontaviranomaisten tarvitsemia tietoja" eli viranomaiset saisivat kaikkia niitä tietoja, jotka olisivat tarpeellista eikä mitään rajattaisi pois. Tässä tapauksessa se ei varmaankaan aiheuta mitään hämminkiä, mutta monessa muussa laissa se saattaa aiheuttaa hämminkiä, kun asia on rajattu hyvin jyrkästi ja viranomaiset eivät todellisuudessa saa niitä tietoja joita tarvitsevat. Laki ei voi olla aina niin tarkkaan kirjoitettu, että se aina ottaisi kaikki tapaukset huomioon. Tässä tapauksessa menee varmaan aivan oikein, mutta vastaisen varalta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys Saksan liittotasavallan kansa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 237/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 2/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaalili- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laeiksi vakuutuskassalain ja eläkesäätiölain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 228/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 3/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaalili- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtioneuvoston tiedonanto Suomen osallistumisesta euroalueeseen

Valtioneuvoston tiedonanto 1/1998 vp
Keskustelu jatkuu

P u h e m i e s : Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan eilen pidetyssä täysistunnossa keskeytettyä, Suomen osallistumisesta euroalueeseen koskevan valtioneuvoston tiedonannon käsittelyä (VNT 1/1998 vp).

Keskustelu jatkuu:

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka tätä keskustelua euroalueesta on jo käyty useita päiviä ja öitä, niin vielä kuitenkin tuntuu olevan sellaisia asioita, joita ei selkokielellä ole puhuttu. Tuntuu siltä, että on pyöritetty asian ympärillä, ja sen vuoksi pitää tulla julistamaan puhujakorokkeelle asti joitakin totuuksia, jotka eivät vielä suoraan ole tulleet esille.

Sen verran käsittelyjärjestyksestä ensin, kun monet ovat arvostelleet sitä, että jokin asia tuodaan tiedonantona tai selontekona. Onko se hyvä vai huono asia? Minusta kuitenkin, jos kansanedustaja on jotakin mieltä ehdottomasti, hänellä on mahdollisuus, kun vain äänestykseen tulee, painaa sitä nappia kuin haluaa. Toivon,

että jokainen voisi sillä tavalla omantuntonsa mukaan aina käyttäytyäkin, koska eihän omaa tahtoaan vastaan pitäisi toimia missään vaiheessa.

Mutta ihan aluksi lähtötilanteesta, euroalueeseen liittymisestä ja yhteisestä valuutasta. Voisi peilata 90-luvun alkupuolta, mitä on tapahtunut. Olisiko se voinut tapahtua Emu-olosuhteissa, millainen vaikutus Emulla olisi ollut? Sitähän ei tietysti tiedä, mutta arvailuja voi tehdä. Meillä tapahtui 90-luvulla kuitenkin valtava työpaikkojen menetys, 300 000—400 000 työpaikkaa hävisi yllättäen nopeassa aikataulussa neljän vuoden aikana. Konkurssien määrä lieene ollut 30 000:n luokkaa. Yksityisiä talouksia kaatui myös, tuli velkavastuita, hirveän paljon takauksia lankesi maksettavaksi. Omakotitalot, maat, monet omaisuudenlajit vaihtoivat omistajaa, ja missään tapauksessa ne eivät menneet köyhille, se lieene selvä asia. Silloin jotkin tahot pystyivät horjuttamaan Suomen taloutta. Se on osin sisäsyntyistä, mutta osin ulkoapäin johdettua.

90-luvun aikana valtionvelan määrä on kasvanut valtavan paljon. Kokonaismäärä on nyt noin 420 miljardia markkaa, josta maksamme korkoa 26 miljardia, ja muut rahoituskulut lienevät 30 miljardin luokkaa. Kun sitä taustaa vasten peilataan toisia valtioita, niin nythän Euroopassa kaikki valtiot, jotka hakevat Emu-jäsenyyttä, ovat aika velkaisia. Suomi on oikeastaan hyvässä asemassa, kun katsoo, mitä kriteerejä on täytetty. Mutta, niin kuin salissa on aikaisemmin todettu, eihän Suomi ole vielä pahassa tilanteessa. Onhan paljon velkaisempia maita olemassa. Jotkut eivät täytä kriteerejä ollenkaan.

Tässä pitääkin kysyä niin päin, kenelle nämä maat ovat velkaa. Ovatko ne velkaa toisilleen vai mille? Vastaushan on se, että ne ovat velkaa yksityispuolelle, rahavallan piireille, niille, joille pääomat ovat kasautuneet. Suomi on siis samanlaisessa kierteessä kuin toisetkin valtiot, eli valtiontaloudet ovat huonossa jamassa, mutta valtion kassan ulkopuolella, kansantaloudessa, kyllä on rahaa.

Tässä voi kysyä niin päin, onko tämä tietoinen juttu vai vahingossa tapahtunut. Ovatko tässä kansainväliset sijoittajapiirit onnistuneet pelaamaan asiat siten, että ne ovat saaneet nämä valtiot kuristusotteeseen? Suomen valtiontaloudesta vuotaa 130 miljardia sellaisiin tarkoituksiin, että sijoittajat voivat viettää leppoisa elämää palmupuiden katveessa ja me täällä Pohjolassa raadetaan sen eteen, että tällainen on mahdollista. Samalla myös rahavalta on tässä päässyt

omaan tavoitteeseensa, kun valtion varoista valuu joillekin sijoittajille iso potti ja se on pois sosiaalisesta turvallisuudesta.

Kansalaisethan kyselevät meiltä kovasti, miksi näin, miksi leikataan sosiaalietuuksia, miksi huononnetaan suomalaisten asemaa. (Ed. Lehtosaari: Onko puhujalla vastaus?) — Vastaus on kyllä olemassa: Koska meillä on huonosti hoidettu asioita ja oikeastaan ei ole nähty sitä, että tässähän rahavallan piirit ovatkin kuse ..., ei, anteeksi, (Puhemies koputtaa) käyttäneet hyväkseen ymmärtämättömyyttämme. Pikkuporvarimme tukevat tietämättään isoa sijoittajien porukkaa, joka valtamerien takaa hoitaa näitä juttuja. Meidän omassa maassammehan nämä rikkaat ovat nippeliasioita, meillä ei oikeastaan rikkaita vielä olekaan. (Ed. Takkula: Sanokaapa tuo Pohjois-Karjalassa!) — Voin sanoa, jos ed. Takkula ei huomaa, mistä tätä hommaa hoidetaan, koska meiltä valuu kuitenkin yli 11 miljardia ulkomaisille sijoittajille ja kotimaisille sijoittajille se loppu, mitä meiltä nyt menee 14—15 miljardia korkoina sijoittajille. Se on joskus alunperin tarkoitettu ihan muille piireille kuin sijoittajille, jotka ovat tähän valtiolaivaan iskeneet rahaa. (Ed. Takkula: Kyllä ed. Takkula on huomannut ja siksi istuu oppositiossa!)

Kun ihmiset penäävät demokration perään, he eivät saa toiveitaan kuuluville, koska olemme rahavallan kuristusotteessa. Silloin ihmiset ovat tyytymättömiä ja jättävät mahdollisesti äänestämättä, jolloin pikku hiljaa syntyy uhka joutua samanlaiseen tilanteeseen kuin joissakin valtioissa jo on, että äänestysaktiivisuus on hyvin matala. Tässä tilanteessa voi kysyä, entäs jos meillä olisi ollut 90-luvun alussa isompi valuutta-alue, jota nämä valuuttakeinottelijat eivät olisi pystyneet heiluttamaan. Mitä olisi tapahtunut? Olisiko eri maiden valuuttoja pystytty heiluttamaan sillä tavalla, että saadaan rahavallalle lisää vettä myllyyn ja imettyä veromarkkoja vääriin taskuihin? Henkilökohtainen oletukseni on, että olisimme pystyneet torjumaan sitä jonkin verran. On turha luulla, että kokonaan rahavalta voitettaisiin. Olisi tietysti toivottavaa, että myös pääomat toimisivat kansalaisten eivätkä pelkästään sijoittajien eduksi.

Joistakin tilastoista näkyy, että maailmassa on 95 prosenttia sellaista pääomaa, joka hakee sijoitusta, eli se on kasautunut, ja 5 prosenttia sellaista pääomaa joka kuluttaa, ostaa kenkiä, vaatteita, kulutustavaroita ja syö. Tänä päivänä keskittyminen pääomien suhteen jatkuu maailmanlaajuisesti.

Valuutta-alueeseen menossa pitää kysyä sitä, onko parempi jäädä ulos vai mennä sisään. Osin jo äsken esimerkkitapauksessa vastasin kysymykseen, että pitäisi olla tukevampi pohja, joka tarkoittaa sitä, että on turvallisempi mennä sisään, saada sellainen perusta, ettei sitä pysty horjuttamaan. Jos Suomen valuutta on yksin, se on kuin onkivapa valuuttamarkkinoiden viidakossa, mutta jos siinä on öljytynnyri, joka on täynnä öljyä, niin sitä ei tuuli heiluta niin helposti kuin onkivapaa.

Sitten puskureista. Millaisia elementtejä meillä on käytettävissä, jos ollaan ulkona tai sisällä? Joka tapauksessa devalvointivaihtoehto on pois suljettu, se on ihan selvä asia. Entä nämä puskurirahastot sitten? Semmoinen pikkupuskuri niin kuin — hetkinen, Saab on Suomessa tehty, Saabissa on myös sellainen puskuri, että jos auto törmää johonkin kiinteään esteeseen, puskuri joustaa jonkin verran, mutta jos vauhti on riittävän kova, niin siinä pellit kolisevat. On turha luulla, että nämä puskurirahastot estäisivät lomautukset ja irtisanomiset, jos tulee iso suhdannekuoppa. Eläkerahastot, työttömyysturvarahastot vain tasaavat sen oikein käytettyinä. Jos hyvänä aikana, rikkaina vuosina, viljavina vuosina kertaan vähän korkeampia maksuja, niin matalasuhdannevuosina ei tarvitse nostaa niitä niin kuin tänä päivänä on tapahtunut. Se on nimittäin aika huono juttu, kun katsoo menneitä vuosia. Silloin kun mentiin syvään notkoon taloudessa, silloin me jouduimme nostamaan kyseisiä maksuja ylöspäin, jolloin työn hinta samalla nousi ja kilpailukyky sen kautta heikkeni, kun asian piti olla juuri päinvastoin. Jos meillä olisi ollut rahastoituna varoja silloin, kun mentiin notkoon, niin me olisimme voineet pudottaa maksuja laskusuhdanteessa, jolloin meidän kilpailukyky me olisi edelleen säilynyt. Tämä on puskurirahastoissa hyvä asia.

Sen sijaan siitä me emme pääse mihinkään, että jos tulee syvä laskusuhdanne, joka tapauksessa ihan samat talouden pelisäännöt tulevat toimimaan, olimme me sisällä tai ulkona. Jos jokin tuote ei mene kaupaksi, niin siellä työpäikällä ei ihmisiä tarvita. Todennäköisesti ihmiset lomautetaan tai tapahtuu konkurssreja samalla tavalla Emu-olosuhteissa kuin ulkopuolella ollessakin.

Minä en usko siihen, että tämä lisää hirveän paljon yritysten ryntäystä tänne, niin kuin EU:n jäsenyysneuvottelujen aikana sanottiin, että tänne tulee kamalasti porukkaa, joka tuo rahansa tänne. Sitä en usko. Mutta tämä luo kuitenkin

sellaista vakautta, jotta Suomeen luotetaan paremmin. Meidän pitää kyllä hoitaa osaaminen, ja olen käsittänyt, että meillä sellaista yhteistä tahtoa on olemassakin, että meidän pitää olla parempia kuin toiset osaamisen sektorilla. Mutta sen lisäksi meillä on vakaat poliittiset olot ja uskottavuus. Meitä katsotaan tuolta ulkoapäin sillä tavalla, olemmeko me miten luotettavia velanmaksajina, korkojen maksajina ja muutenkin taloudessa, hoidammeko me velvoitteet, jos lupamme jotain, hoidetaanko se vai ei. Tässä suomalaiset ovat aika korkeassa huudossa.

Samaten se rahan tänne tulo, sijoittajien tänne tulo ulkomailta. Miten meillä toimivat työmarkkinat? Meillä on hirveän hyvät systeemit. Voidaan sopia pitkiä sopimuksia, niin kuin nyt on nähty. Tuposopimuksia ja sitä mekaniikkaa pitää minusta kunnioittaa eikä repiä auki, niin kuin jotkut työreformin kannattajat ovat kovasti josakin paperissa todenneet, että alle viiden henkilön yrityksissä pitäisi jättää valtakunnallisten minimisäännösten varaan koko homma ja muut purkaa pois.

Eli vakaus tarkoittaa sitä, että meidän pitää mennä Emuun mukaan, jos siitä tulee kohtuullisen iso. Jos mukaan saadaan vain kaksi kolme valtiota, niin se ei oikein ole kannattava juttu.

Minun henkilökohtainen näkökantani on se, jotta ne, jotka pistävät tiukasti hanttiin tällaisessa ajattelussa, ne tukevat suuria pääomapiirejä. Ilmeisesti niillä on omat intressit jollakin tavalla mukana tai eivät näe sitä, mitä tapahtuu, jos jättäydään yksin. Se onkivapateoria kannattaa muistaa, että tuuli heiluttaa onkivapaa herkemmin kuin öljytynnyriä.

Ed. Lehtosaari (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kuuntelin ed. Lahtelan hyvin mielenkiintoista puheenvuoroa herkällä korvalla ja kirjasin muutamia asioita, joita ei voi kaikkia käsitellä. Ed. Lahtela totesi, että edustajien pitäisi täällä puhua ja toimia ja äänestää niin kuin oikealta ja hyvältä tuntuu, täällä ei pidä alistua mihinkään saneluun ylemmältä. Minusta se on aivan oikea näkökanta. Mutta kun tunnen ed. Lahtelan ja tiedän hänen vaalipiirinsä ja taustansa, niin minulla on sellainen tuntuma, että ed. Lahtela tässä Emu-asiassa ei kyllä nyt ihan puhu niin kuin tuntuu oikealta. Ne tahot, ne äänestäjäkunnat ja se alue, josta ed. Lahtela on kotoisin, ovat varmasti hyvin kriittisiä tämän Emu-asian suhteen. Olisinkin odottanut, että ed. Lahtela olisi puheenvuorossaan kosketellut painavasti niitä tunteja, joita Pohjois-Karjalassa on Emun

varalta, kun se näyttää toteutuvan. Oletin, että ed. Lahtela Saabin puskurien sijasta, jotka muuten varmasti ovat vahvat, olisi käsitelty juuri näitä alueita, mitä Emu merkitsee Pohjois-Karjalalle, itäiselle Suomelle ja siellä olevalle vähäväkisellemme kansalle. Pahimmillaan se tietää sinne kyllä aika synkkiä aikoja ja näköaloja.

Toivonkin, että kun vielä on aikaa tähän loppuliseen ratkaisuun, niin kaikki ne, jotka todella tuntevat, että olisi viisasta toimia Emu-asiassa hallituksen esityksen vastaisesti eli äänestää ei, tulisivat meidän joukkoomme, siihen joukkoon, joka on sitä mieltä, että ensimmäisten joukossa Suomen ei tule mennä Emuun. Siihen joukkoonhan liittyivät myös Ruotsi, Tanska ja Englanti, jotka ovat tehneet hyvin viisaan valinnan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lahtelan puheenvuoron johdosta haluan todeta sen, että Emuunhan mennään sen takia, että Emuun menemisellä on enemmän positiivisia kuin negatiivisia vaikutuksia. Ed. Lahtela pohti puskureita. Puskurit ovat valtiontalouden ylijäämää, toimivat työmarkkinat ja hyvät työpaikat. Muut puskurit ovat riittämättömiä ja pelkkää psykologiaa. Se voidaan kai tässä keskustelun vaiheessa jo sanoa aivan selvästi. Mutta niillä madallutetaan epäilijöiden epäilyjä.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lahtela, eihän Suomi suinkaan jää yksin euroalueen ulkopuolelle, jos se niin päättää, vaan euroalueen kannalta meille tärkeimmät valtiot Ruotsi, Tanska ja Iso-Britannia ovat tehneet jo päätöksen ulkopuolellejäämisestä, joten yksin emme jää onkimaan missään tapauksessa.

Minäkin olisin puuttunut tähän puskurikysymykseen ja totean, että jo edellisellä vaalikaudella totesin, että periaatteessa sosiaaliturvan kannalta puskurijärjestelmä on ihan ok. Mutta silloinkin arvioin, että niiden pitää olla riittävän suuret, jotta niillä olisi laskusuhdanteissa riittävä vaikutusta. Nyt tiedonannossa arvioitu 3 miljardin markan puskurirahasto ei missään tapauksessa täytä tätä vaatimusta. Asiantuntijat arvioivat, että sen pitäisi olla 20 miljardin paikkeilla, ennen kuin siitä on hyötyä. Puskureiden

kokoaminen ottaa aikaa vuoteen 2004, jopa kauemminkin näissä oloissa, eli meillä ei esimerkiksi lähivuosina ole tätä puskurisuojaa olemassa-kaan.

Työreformin suhteen voi todeta, että se on kuitenkin tulevaisuutta. Käyttäisin siitä itse mieluummin nimeä työelämän uudistaminen kuin työreformi, koska niin paljolti suomalaiseen yrittäjyyteen ja työn tekemiseen liittyy asiapitoista uudistussisältöä.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Lahtelan puheenvuorossa tullaan siihen kysymykseen, mihin koko keskustelussa on kolmen päivän aikana tultu. Ei ole ed. Lahtelan puheenvuorossa, ei ole hallituksen tiedonannossa käsitelty sitä, millaista politiikkaa Suomessa pitäisi harjoittaa, kun ollaan vaativissa Rahaliiton oloissa. Ed. Lahtela tulisi tulevan Emu-alueen äärimmäiseltä itärajalta, ja kun sieltä katselee koko Emu-aluetta, kyllä varmasti pitää kysyä, miten pärjätään. Jos annetaan pohjoiskarjalaiselle palkansaaajalle kuva, että 3 miljardin puskurirahastolla olisi jokin olennainen merkitys ongelmien ratkaisemisessa silloin, kun Suomeen tulee ongelmia, niin kuin suhdannetilanteessa ennen pitkää varmaan tulee, siinä kyllä harhautetaan palkansaa- jia. Se on valitettavaa. Kyllä todelliset puskurit, totta kai, olisivat parempi työllisyys, parempi valtiontalous, parempi omavaraisuus yritysten ja maatilojen taseissa.

Arvoisa puhemies! Täytyy toella valittaa, että hallituksen tiedonanto on niin tekninen, että siinä ei ole tätä ongelmaa käsitelty. Tämä on asettanut eduskunnan erittäin vaativan tehtävän eteen. Itse me täällä joudumme siltä varalta, että Suomesta tulisi jäsen ensi vaiheessa, haarukoimaan sitä politiikkaa, kaikkea mitä tarvitaan. Yhdyn siinä ed. Huuhtasen näkemykseen, että kysymys on pitkälti uudistuksesta, jolla voitaisiin saada työttömyyttä alas. Työttömyys maksaa 48 miljardia, jos kaikki lasketaan, ja se on suurin ongelmiemme syy. Ed. Lahtela, älkää antaa harhauttaa itseänne älkääkään antako harhauttaa pohjoiskarjalaisia palkansaa- jia.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuorona ed. Lahtelalle: 90-luvun alun lama ei ollut niinkään ulkoapain tulevien paineiden tulosta vaan sen, että 80-luvun loppupuolella ja nimenomaan ennen tuota lamaa noudatettiin sellaista talouspolitiikkaa, joka johti siihen. Eli aika tavalla oli kysy-

mys myös siitä, että Suomen sisämarkkinat johtivat siihen.

Ongelma, jonka Emu tuo ja jonka nimenomaan pohjoiskarjalaisena kansanedustaja varmasti tiedätte hyvin, on tämä periferia-asema, mikä Suomella maantieteellisesti ja talousmaantieteellisesti on. Se on sellainen, joka asettaa meille kaikilla varmasti kysymyksiä, miten tulee käymään Emu-olosuhteissa.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos lähtisi liikkeelle tuosta viimeisestä eli ed. Tiusasen puheenvuorosta. Periferia on periferia, ei Emu muuta sitä millään tavalla. Me olemme yhä edelleen Euroopan unionin jäsen. Siinä on määrätty velvoitteet tietysti, jos ollaan, tai sitten käydään puhumaan, että erotaan koko jutusta, tehdään vähän risuaitea tai pystyaitaa rajoille ja sanotaan, että tämä juttu pannaan tukkoon.

Kyllähän, ed. Tiusanen, ulkopuolelta tuli paineita kovasti 90-luvulla, devalvointipaineet ja kaikki, mitä tapahtui, kun hetkessä siirtyi raha maasta toiseen. Kyllä siinä valuuttadiilerit hoitivat näitä juttuja. Vaikka se on sisäsiittoista hyvin paljon, tehtiin ulkoakin päin, ja tehtiin monessa muussa Euroopan maassa samanaikaisesti.

Ed. Lehtosaari kyseli, mitä tämä tarkoittaa pohjoiskarjalaisen ihmisen tai Pohjois-Karjalan osalta, köyhien alueiden osalta. Jos tämä lisää vakautta, ja uskon, että se lisää vakautta, niin vastakohta vakaudelle on epävakaus. Millä tavalla siinä horjuvammassa tilanteessa, epävakammassa tilanteessa ed. Lehtosaari luulee Savonlinnan seudun tai Pohjois-Karjalan tai Oulun pärjäävän paremmin, minkä hyvänsä syrjäseudun pärjäävän paremmin epävakaassa tilanteessa? Jos saadaan vakautta lisää, totta kai se antaa mahdollisuuksia maan sisäisesti hoitaa asioita paremmin, turvallisemmin, eivätkä valu ulos ne rahat, jotka tällä hetkellä isoina korkomarkkoina menevät ulos, ja osin tietysti kotimaisille sijoittajillekin, jotka jo muutenkin voivat hyvin.

Ed. K o r t e n i e m i: Arvoisa rouva puhemies! Nyt puhutaan jo neljättä päivää Emusta. Kyllähän tämä tietenkin alkaa saada jo herätyskokouksen leiman. Lähes kaikki haluavat näköjään todistaa uskoaan Emuun, puolesta tai vastaan. Moneen kertaan täällä on viime päivien aikana todistettu, että tämä keskustelu on merkityksetön siinä mielessä, että hallitus ja hallituspuolueet ovat tehneet ratkaisunsa Emun osalta. Mukaan mennään ensimmäisten joukos-

sa eikä kansalta kysytä enää mitään tämän asian osalta.

Vaikka käsikirjoitus on selvä ja tuskin mitään on enää tehtävissä tuon käsikirjoituksen muuttamiseksi, haluan kuitenkin lyhyesti esittää tässä oman kantani niin Emusta kuin myös tästä prosessista.

Minusta kansaa ei olisi saanut sivuuttaa päätöksenteossa. On kyllä selvää, että lopulliset ratkaisut tehdään täällä eduskunnassa, mutta näin tärkeässä asiassa olisi tullut ehdottomasti kuulla kansaa. Siksi asiasta olisi tullut järjestää neuvoo-antava kansanäänestys aivan samalla tavalla kuin tehtiin EU-jäsenyydestä päätettäessä. Kun kansan enemmistö EU-kansanäänestyksessä oli liittymisen kannalla, lopullisten ratkaisujen tekeminen täällä eduskunnassa perustui varmaan tietoon kansan enemmistön tahdosta. Nyt tällaista tietoa ei ole. On vain tietoja gallupeista, jotka ilmentävät kansan epävarmuutta. Vastaus "kyllä" tai "ei" näyttää riippuvan kysymyksenasettelusta. Mikään kysely ei ole kuitenkaan tähän mennessä osoittanut, että vastaajien enemmistö olisi ollut valmis liittämään Suomen Emuun tässä vaiheessa.

Tässä on myös toinen asia, jonka hallitus haluaa ohittaa vähin äänin. Tarkoitan kysymystä omasta rahastamme. Ei kansa ole unohtanut sitä, että EU:hun liittymistä markkinointaessa sanottiin, ettei liittyminen merkitse vielä päätöstä omasta markasta luopumisesta, vaan siitä päätetään erikseen. Näin lupasi nykyinen tasavallan presidentti vaalikampanjansa aikana. Näin luvattiin puolueiden taholta ennen liittymispäätöstä.

Nyt sitten näemme, että nämä lupaukset rikotaan. Emuun liitetään ensin ja raha muutetaan sitten perässä. Asiat tehdään tässä järjestyksessä, koska näin menetellen voidaan välttää määräänemmistösäännösten aiheuttamat ongelmat. Meille ei edes anneta todellista mahdollisuutta päättää tässä vaiheessa oman markkamme kohtalosta. Kyllä markka olisi ansainnut kunniallisemman kuoleman, jos se nyt yleensä lainkaan pitää hävittää.

Perustelut Emuun liittymisen osalta horjuvat. On paljon enemmän oletuksia kuin todellista tietoa. Kysymys on paljolti hypystä tuntemattomaan. Norja jäi EU:n ulkopuolelle. Nyt Ruotsi ja Tanska jäävät Emun ulkopuolelle. Tässäkin valossa Suomi on oudossa seurassa kurkottaessaan Emuun Keski- ja Etelä-Euroopan maiden kanssa. Paljon parempi olisi edetä rinnan muiden Pohjoismaiden kanssa. Tiedän kyllä, että liitty-

missopimuksen myötä Suomi on hyväksynyt Maastrichtin sopimuksen eikä voinut aikanaan Tanskan ja Englannin lailla tehdä varauksia, kun liittyi EU:hun jälkepäin. Mutta kyllä me olimme voineet tehdä ja voisimme vieläkin tehdä samalla tavalla kuin tekee Ruotsi eli jäädä tässä vaiheessa Emun ulkopuolelle. Kyllä Emuun ehtii myöhemminkin, jos Suomen kansan enemmistö niin aikanaan tahtoo.

Kun on kuullut ja kuunnellut täällä paljon sellaisia puheita, ei vain oikealta vaan myös vasemmalta, että me olemme menossa merkittäväksi päätöksentekijäksi EU:n ytimeen, eikä voi kuin ihmetellä sitä lapsekasta uskoa, joka tässä asiassa vallitsee. Kyllähän se tiedetään, kuka EU:ssa valtaa käyttää. Viime lauantain Helsingin Sanomissa oli uutinen, jossa kerrottiin, että sen jälkeen kun EU on tarkastanut kaikki Emuun mukaan tulevat maat, että ne täyttävät asetetut kriteerit, sen jälkeen haluaa vielä Saksan keskuspankki tarkistaa, että kaikki maat todella täyttävät kriteerit. Näin lopullisen tarkistuksen suorittaa se lopullinen ja varsinainen päättäjä. Tähän saadaan tottua myös jatkossa. Saadaanhan siellä samoissa pöydissä istua, mutta päättäminen onkin sitten eri asia.

En voi muuta kuin ihmetellä, että hallituspuolueet tämän kaiken niin kriitikkittömästi nielevät. Kysymys on kuitenkin ratkaisusta, jolla on kauaskantoiset vaikutukset. Siksi tämä kysymys olisi ansainnut perusteellisemman käsittelyn ja kansaa olisi tullut kuulla. Vieläkään ei tietenkään ole myöhäistä, jos tähän riittävää tahtoa löytyy tässä salissa. Tätä jään toivomaan, vaikka täällä pidettyjen puheitten perusteella toivo lienee turha.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osittain hämmästelini ed. Korteniemen puheenvuoroa siksi, että siinä oli perussisältönä moittia tätä päätöksenteon muotoa, millä euroalueeseen liittyminen tehdään. Hän ei puheenvuorossaan varsinaisesti kiinnittänyt huomiota ollenkaan itse ratkaisun sisältöön. Pari huomiota muotopuolesta kuitenkin.

Ensimmäinen huomio on se, että kun hän peräänkuulutti kansanäänestystä Emu-ratkaisun osalta, haluaisin kysyä, missä määrin kansanäänestys Emusta poikkeaisi siitä kansanäänestyksestä, joka EU-jäsenyydestä jo suoritettiin. Kun EU-jäsenyydestä äänestettiin, silloin kansalaiset äänestivät osallistumisesta eurooppalaiseen integraatioon. Jos tästä Emu-ratkaisusta olisi järjestetty kansanäänestys, kansalaisten pohja tehdä ratkaisu olisi täsmälleen sama. He ainoastaan

äänestäisivät siitä, osallistummeko eurooppalaisen integraation syventämiseen vai emme. Tämähän on se lähtökohta, jolla kansanäänestyksen pohja tulisi suoritettua. Siinä suhteessa minusta se olisi saman asian uudelleen toistamista.

Ed. Korteniemi totesi myöskin, että Suomen markasta luopumisesta olisi pitänyt päättää erikseen. Minusta tämä ratkaisu, jonka me nyt teemme euroalueeseen liittymisestä, pitää sisällään ratkaisun markasta luopumisesta ja me teemme siitä tässä eduskunnassa juuri erikseen päätöksen. Tämä on nyt tässä selkeästi tunnistettava.

Keskusta on täällä esittänyt moneen kertaan, että tiedonanto on väärä muoto lähestyä tätä asiaa, koska siinä sotkeutuu kaksi asiaa: Itse substanssikysymys ja toisaalta sitten hallituksen luottamuksen mittaaminen. Tämä on kuitenkin tämän vaalikauden suurin ratkaisu, jonka eduskunta tekee, tämän hallituksen linjaratkaisu mitä suurimmassa määrin. On väärin tulkita tai ymmärtää, että tässä olisi jokin muu vaihtoehto kuin se, että kun tässä painetaan nappia, niin todellisuudessa painetaan nappia hallituksen peruslinjasta ja ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen hyvin pitkälti samaa mieltä kuin ed. Korteniemi, totta kai, kaikista asioista, mutta kun haluan olla itselleni ja myös muille jossain määrin rehellinen, on lähdekö siitä pohjatekijästä, että Euroopan unionin jäsenyyttä koskevan päätöksen yhteydessä me hyväksyimme ja päätimme myös tulevista toimista euroaluetta kohtaan. Meillä on ministerikonferenssin pöytäkirjassa sellainen varaus, että eduskunta päättää tästä asiasta erikseen.

Näin ollen ja koska meidät on eduskuntana valittu tähän taloon, minä katson, että on turha mennä kansan selän taakse, vaan kun palkkaa nautitaan ja kulukorvauksia nostetaan, niin vastuuta täytyy myös kantaa. Toisin sanoen vastataan siitä päätöksestä, mikä tehdään, koska se on looginen sille ratkaisuprosessille, mikä on tapahtunut aikaisemmin, niin kuin tässä kerroin. Mutta sellaisenaan tämä päätösprosessi nyt on arvoton. Tämä tuodaan tänne tiedonantona, jonka pohjalta ei lainkaan hyväksytä sitä, menemmekö me euroalueeseen vai emme. Kysymys on vain hallituksen luottamuksesta tässä eduskunnassa. Siinä mielessä päätösprosessi on huono.

Sen olisi pitänyt tapahtua täällä lain pohjalta,

ja niin kuin olen aikaisemmin todennut, vaikeutetussa perustuslain säätämisyjärjestyksessä, mikä tietysti on jossain määrin ristiriidassa sen kanssa, että Euroopan unionin jäsenyyttä koskevaa asiaa, perusasiaa, aikanaan ei täällä ratkaistu vaikeutetussa järjestyksessä, vaan kahden kolmasosan enemmistöllä. Mutta, kun perustuslain mukaisesti vaikeutetussa järjestyksessä tämä ratkaistaisiin, ei tarvita mitään kansanäänestystä, vaan itse vastaamme täällä teoistamme ja sillä siisti.

Ed. I h m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kortenieniemi totesi puheenvuorossaan, että täällä moni haluaa todistaa niin kuin herätyskokouksessa, ja sen jälkeen hän esitti, että Emu on itse asiassa kauhea asia, jota pitää pelätä yli kaiken. Itse asiassa, jos lausutaan jotakin pelkäämisestä, niin siinä helposti lausutaan jotain ajattelematonta; pitää miettiä vähän pitempään, mitä sanoo.

Muistan, kun EU:hun aikoinaan mentiin, täällä erään toisen puolueen edustajan näkemys silloin EU:sta oli, että se on Ilmestyskirjan peto. Eihän nyt EU Ilmestyskirjan pedoksi ole osoitautunut eikä sellaisen tyyppiseksi pahaksi osoitautu tulevaisuudessa Emukaan.

Ed. Kortenieniemen puheeseen vielä viitaten haluan ottaa esille sen seikan, että kun EU:hun aikoinaan mentiin, kyseltiin ahkerasti, miten sieltä pääsee pois. Jotkut halusivat poispääsypykälänkin EU:n liittymissopimukseen. En ole havainnut tässä keskustelussa esitettävän kovinkaan laajasti kysymystä, miten tarvittaessa Emusta pääsee pois. On puhuttu itse asiassa vain siitä, että kun sinne nyt joka tapauksessa mennään, mennäänkö heti vai vasta parin vuoden päästä. Voi vähän retorisesti kysyä, pääseekö sinne sitten parin vuoden päästä ja millä ehdoilla.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ihmäelle voisi ensin todeta, että eivätkös ne laita ne setelit jemmaan jonnekin holviin, niin että kyllä meillä Suomen markat ovat sitten käytössä, jos sattuu semmoinen olotila tulemaan, että tarvitsee markkoja käytellä.

Ed. Kortenieniemen puheeseen sen verran puutun, kun keskustan porukka tuntuu haikailevan sen perään, että kansalaiset eivät tienneet äänestäessään EU:hun liittymisestä sitä, että tässä tulee valuuttaunioni. Pitää vain kysyä niiltä edustajilta, täälläkin salissa varmaan on semmoisia jot-

ka olivat viime eduskuntakauden aikana, miksi ette kertoneet. Miksi sitä nyt täällä valitetaan, vai toiko Aho niin salaisesti jutut, että kukaan ei ymmärtänyt sitä? Siellä on kuulemma semmoinen läpyskä ollut, itse en muista lukeneeni semmoista, jossa on lukenut, että tämä tarkoittaa myös sitä, että valuuttaunioniin mennään, kun liitytään EU:hun.

Sitten ed. Kortenieniemen ajattelusta, että ei vielä tulisi liittyä. Mitä sitten pitäisi tehdä, kun nyt ei liitytä? Tarkoittaako tämä silloin sitä, että kepun työreformi pitää toteuttaa? Jonkin lehtitiedon mukaan oliko puoluevaltuusto vai ylimääräinen puoluekokous on linjoittanut kannanottoa siitä, että työreformi pitää ensin toteuttaa, sitten mennään euroalueeseen, ja joka tapauksessa työreformi toteutetaan, vaikka mentäisiin aikaisemminkin. Elikkä onko se pakkomielle, että pitää viedä läpi suomalaisessa yhteiskunnassa nämä ajatukset, joilla pannaan työmiehet ja -naiset kuriin ja huonoon asemaan? Sehän kohdistuu juuri hyvin pieniin ihmisiin. Minkä takia ei panna pääomareformia toimeen? Minkä takia ei puututa semmoisiin, joilla on rahaa? Aina puututaan köyhimpien asemaan.

Pitäisikö sitten pitää kansanäänestys nyt ensin ja sitten kahden vuoden päästä taas uudestaan ja kysyä kansalta, mennäänkö nyt vai ei?

Ed. K o r t e n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin ed. Kiljulle vastaisin, vaikka hän ei nyt tällä hetkellä näytä salissa olevankaan, mutta kuitenkin koska hän puheenvuorossaan halusi kysymyksiä esittää, niin niihin vastaan.

Ensinnäkin päätöksentekojärjestyksestä me keskustassa olemme sitä mieltä, että tämä asia olisi tullut tuoda erillisenä lakina ja ratkaista lailla. Nyt hallitus pyrkii ohittamaan asian mahdollisimman huomaamattomasti tuomalla tiedonannon.

Mitä tulee kansanäänestykseen, EU:hun liittyttäessä todella oli kansanäänestys siitä asiasta, liittyykö Suomi EU:hun vai ei, mutta siinä yhteydessä sanottiin selkeästi, että Emusta päätetään erikseen. Siksi nyt, kun on aika päättää Emusta ja Emuun liittymisestä, olisi aika kysyä myös kansalta ja suorittaa asiassa neuvoa-antava kansanäänestys. Nyt vain on niin, että hallitus ei uskalla suorittaa kansanäänestystä, koska on nähtävissä, että kansan enemmistö ei halua, että Suomi tässä vaiheessa liittyisi Emuun.

Ed. Ihmäelle sanoisin, että me emme pelottele. Me vain haluamme tuoda esille sen, että tästä

asiasta ei ole riittävästi tietoa, ja sen takia ei pitäisi ratkaisua tässä vaiheessa tehdä.

Ed. Lahtela kysyi, miksi ei kerrottu silloin. Kyllä kansalle kerrottiin ja nimenomaan se, että Emusta päätetään erikseen. Nyt on tultu siihen vaiheeseen, jolloin Suomi tässä tekee ratkaisunsa, ja siksi olisi uudelleen kysyttävä, mitä mieltä on kansa. Emussa on, niin kuin hyvin tiedämme, erittäin paljon asioita, joista ei ole riittävästi tietoa, ja suurin ongelma on se, että Suomen kansa ei näytä hyväksyvän tätä ratkaisua tässä vaiheessa.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa rouva puhemies! Eilisestä ja tästä päivästä odotettiin tässä Emukeskustelussa titaanien taistoa mutta niin kuin näkyy, keskustalaiset edustajien Korteniemen, Väistön ja Hyssälän johdolla täällä olemme viemässä kolmatta osuutta, jotta puheenjohtaja Aho sitten pääsee paremmassa finaalivaiheessa hyvistä asemista lähtemään ankkuriosuudelle, jossa sitten lopullisesti uskomme, että tämä hallituksen poliittinen hanke Emusta tulee vielä parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen eli tyrmäytyksi tällä kertaa.

Suomen jäsenyys Euroopan unionissa päätettiin aikanaan neuvoa-antavan kansanäänestyksen jälkeen. Niukka enemmistö silloin äänestäneistä tuki jäsenyyttä. Tämä ikään kuin muistin virkistämiseksi. Valtaosa äänestäjistä ei tuolloin antanut valtakirjaa liittymiseen Emun kolmanteen vaiheeseen ja luopumiseen Suomen markasta. Asia oli näin, vaikka ed. Lahtela sosialidemokraattisessa ryhmäpuheenvuorossa äsken toista puhui.

Äänestystä edeltäneen keskustelun aikana nimenomaan moneen kertaan painotettiin, että kysymys Suomen markasta, kysymys liittymisestä Emuun, päätetään aikanaan erikseen eduskunnassa, kun se tulee ajankohtaiseksi. Tämän kannan vahvistivat julkisuudessa myös monet keskeiset poliitikot. Tämä asia oli myös eduskuntavaalien alla esillä, jolloin sanottiin, että tuleva eduskunta ei ratkaise Emu-kysymystä. Näin on, ed. Lahtela. Uskon, että nämä samat teesit kai kuivat myös siellä Pohjois-Karjalan teillä ja aituvierillä.

Päätätessään hyväksyä Suomen EU-jäsenyyden eduskunta edellytti, että hallitus antaa erikseen esityksen eduskunnalle Emun kolmanteen vaiheeseen siirtymisestä. Esityksen muotoa ei eduskunta silloin tarkemmin määritellyt. Suomen jäsenyyssovimushan sisälsi annettuna ennakkoehdona Maastrichtin sopimuksen, jonka

oleellinen osa on siirtyminen Talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen niiden maiden osalta, jotka täyttävät Rahaliiton edellytykset. Viime päivinä me olemme kuulleet, mitkä maat täyttävät näitä edellytyksiä, ja iloksemme olemme saaneet huomata, että myös sellaiset talousmahdit kuin Portugali ja Espanja kertovat, että alkavat olla Emu-kunnossa. En tiedä, onko se tilastonikkarointia vai todellista totta. Kuitenkin tällä hetkellä on maita, esimerkiksi Italia ja Belgia, jotka eivät täytä velkaantumisensa vuoksi Emu-ehtoja, mutta niin näyttää vain, että tiukasti ne ovat mukaan tulossa.

Ruotsi on päättänyt jättäytyä pois Emun kolmanteen vaiheesta. Nyt on muistettava, että Suomen ja Ruotsin liittymissopimukset olivat sisällöltään samanlaiset, ja tämä osoittaa, että Emu-päätös on puhtaasti poliittinen päätös. Tästä päätöksen poliittisesta luonteesta huolimatta Lipposen hallitus on kuitenkin katsonut, että meidän velvollisuutemme on liittyä Emuun. Itse asiassa sitä on markkinoitu meille pakkona, ei edes vapaaehtoisena pakkona, vaan että Emuun on liityttävä.

Kun pääministerin sijainen valtiovarainministeri Sauli Niinistö esitteli hallituksen Emu-tiedonannon, hän totesi asian olevan täysin eduskunnan käsissä ja tähdensi, että asiaa ei ratkaistu jäsenyyspäätöksen yhteydessä. (Ed. Dromberg: Kuka?) — Arvoisa ed. Dromberg, teille ehkä tuttu puheenjohtaja Niinistö, joka toimii valtiovarainministerinä, näin juuri totesi. Lainaan tässä hiukan kokoomusta lukemalla, mitä edustajat ovat täällä pöytäkirjaan itse puhuneet.

Tämänkin lausunnon nojalla tulisi päätös liittymisestä Emun kolmanteen vaiheeseen tehdä samalla tavalla kuin liittymisen Euroopan unionin jäseneksi eli kansanäänestyksen kautta. (Ed. Dromberg: Kuka näin on sanonut?) — Näin sanoi juuri ed. Takkula. Eli tämän pohjalta on aivan selvästi tehtävä tulkinta, ja ”tämä”, jotta kontekstissa pysytään, viittaa valtiovarainministeri Sauli Niinistön lausuntoon, jossa hän sanoi, että Emu-asia on täysin eduskunnan käsissä, ja tähdensi, että asiaa ei ratkaistu jäsenyyspäätöksen yhteydessä.

Niin, arvoisa puhemies, tässä nyt hiukan tuli ed. Drombergille kertausta mutta jatkan eteenpäin. Jollakin tavalla nyt tuntuu siltä, että hallitus syystä taikka toisesta ei uskalla tätä asiaa alistaa kansan eteen. Meille on tullut uusi määritelmä kansasta: Kansa on yhtä kuin hallituspuolueet ja muutama heidän kannaltaan keskeinen korporatio. Jos sieltä on saatu hyväksyntä yk-

kösketjulta, silloin katsotaan ikään kuin kansa olisi tätä mieltä. Kuitenkin Esko Ahon hallitus vei aikanaan Euroopan unioniin liittymisen kansanäänestykseen ja osoitti sitä kautta rohkeutta kysyä kansalta ja seurata kansan enemmistön tahtoa.

Tämä ei tarkoita sitä, että kansanedustajat haluaisivat paeta kansan taakse, vaan sitä, että sanojen ja tekojen on oltava samaa puuta. On muistettava, mitä ennen tämän eduskunnan kokoontumista kansalle luvattiin ja millä tavalla myös EU-jäsenyykeskustelun ja neuvoa-antavan kansanäänestyksen yhteydessä sanottiin omasta markasta, Emun kolmannesta vaiheesta ja siihen liittymisestä.

Arvoisa puhemies! Täällä on paljon käyty keskustelua myös siitä, onko Euroopan unionin alue optimaalinen valuutta-alue vai ei. Niin kuin äsken totesin, haluja sisään tuloon Emun kolmannen vaiheeseen on monilla mailloilla, vaikka tällä hetkellä edellytykset ja kyvyt eivät riitä. Äskettäin ed. Kosken kanssa takarivissä pohdimme muun muassa Italian tilannetta ja totesimme, että melko vääntö täytyy Italiallakin olla, mutta mukaan taitavat vain tulla. Belgian velkaantumisen on sitä luokkaa, että se ei täytä kriteerejä, mutta ilman muuta keskeisenä Euroopan unionin maana se tulee mukaan. Täytyy todeta, että Kreikka on ihan oma-aloitteisesti jäänyt ulkopuolelle.

On mielenkiintoista myös havaita se, että Ruotsi, Tanska ja Iso-Britannia ovat jäämässä pois tässä vaiheessa. Ed. Ihamäki sanoi, että kahden vuoden päästä ei Emun sisälle enää pääsekään. Uskallan arvella, että jos esimerkiksi Iso-Britannia on halukas tulemaan mukaan yhteiseen Rahaliittoon, niin varmasti se on mahdollista. (Ed. Ihamäki: Entä Suomi?) — Ed. Ihamäki, kyllä myös Suomella on ihan täydet mahdollisuudet, jos Suomi on todellakin vaikuttamassa Euroopan unionissa. Niinhän ennen jäsenyyssäänestystä sanottiin, että Suomi on vaikuttaja siellä eikä vain sopeutuja. (Ed. Ihamäen välihuuto) — Valitettavasti, ymmärrän ed. Ihamäki teidän kantanne. Minunkin mielestäni välillä näyttää siltä, että Suomi on todellakin sopeutuja eikä Suomea kuunnella tarpeeksi Euroopan unionin pöydässä. Siinä mielessä teidän pelkonne on ihan aiheellinen tältä osin. Mutta toivon, että Suomi otetaan vakavammin ja Suomen äänenpainoja kuunnellaan. Näin ollen tässäkin asiassa sellainen kansalaisrohkeus, mitä oli Ruotsilla, ja kansan äänen kuunteleminen, mikä oli Ruotsilla, olisi varmasti paikallaan.

Arvoisa puhemies! En optimaalista valuutta-alueetta koskevaa keskustelua lähde tässä nyt jatkamaan sen syvemmälle, koska tiedän, että on vielä monia halullisia sieluja, jotka haluavat tulla todistamaan Emu-asiasta. Näin ollen muutamalla sanalla tarkastelen Euroopan rakenteellisia ongelmia, jotka vaarantavat yhteisen valuutta-alueen toimintaa tarkoitettulla tavalla.

Ensimmäisenä on tietenkin kysymys puutteellisesta joustavuudesta työmarkkinoilla. Se on noussut esille. Toinen on työmarkkinoiden ongelmat erityisesti palvelualoilla. Kolmas on verotuksen suuret erot niin tuloveron kuin pääoma-verotuksenkin alueella.

Nyt tuntuu siltä, että aina kun näitä ongelmia tulee eteen, niin vastaukseksi nostetaan, että Emu-puskureilla voidaan näitä asioita ratkaista. Ed. Lahtela puheenvuorossaan puhui Saabin puskureista, joilla kyllä valitettavasti ei Emu-olosuhteissa vakavia häiriöitä voida hoitaa, vaan todellakin siihen tarvitaan merkittävät Emu-puskurit, jos ylipäätään puskureilla näitä ongelmia voidaan hoitaa ollenkaan.

Ihan pienenä esimerkkinä, niin kuin ed. Dromberg muistaa, vuonna 90 valtion velkaantumisen oli 50 miljardia markkaa. Vuonna 97 Suomen valtio oli velkaantunut 440 miljardia markkaa. Näin ollen seitsemän vuoden aikana tapahtunut velkaantuminen oli 390 miljardia markkaa. Voidaan sanoa, että seitsemän vuoden aikana käytettiin optio, siis 390 miljardin markan puskuri, millä yritettiin taantumaa oikaista. (Ed. Dromberg: Siinä oli pankkituki ja muita kalliita asioita!) Kuitenkin voidaan tänä päivänä todeta, minkä verran se on vaikuttanut työttömyyden hoitoon jne.

On nähtävissä, että suurikaan puskuri ei riitä. Minun mielestäni on hyvin arveluttavaa, että kun nyt puskureita aletaan rakentaa erilaisilla eläkerahastoilla ja muilla, pienikin taloudellinen taantuma tai suhdannevaihtelu voi aiheuttaa sen, että meidän markkamme ja miljardimme lähtevät taivaan tuuliin, vaikka kuinka olisimme Emu-olosuhteissa. Sen vuoksi, kun työttömyys ei ole 390 miljardinkaan puskurilla, tällä optiolla, mikä nyt on käytetty, oiennut, olisi kyllä enemmän kuin paikallaan miettiä, millä tavalla työttömyyttä tullaan hoitamaan Emu-olosuhteissa. Toisaalta työttömyys olisi pitänyt jo alun alkaen ottaa yhdeksi keskeiseksi Emu-kriteeriksi.

Arvoisa puhemies! Emusta on tietenkin tehty monia selvityksiä, Calmforsin komission selvitys Ruotsissa, jossa todetaan, että Ruotsin ei kannata lähteä mukaan Emun kolmannen vaiheeseen.

Toisaalta siinä todetaan se, että Suomi ja Ruotsi ovat hyvin saman tyyppisiä maita. Sen pohjalta voi ihmetellä, mikä on Suomen erityinen intressi mennä mukaan, koska työmarkkinamme ja talouselämämme rakenteet ovat hyvin saman suuntaiset Ruotsin kanssa. Oikeastaan kieli on se, mikä on erilainen, mutta rannikolla sekin on jopa yhteinen.

Kun tätä mietitään, niin meillä Suomessa on Emu-asiaa tarkasteltu aivan liikaa suurteollisuuden näkökulmasta käsin, sen vaikutukset pk-yrityksiin on melko lailla sivuutettu. Muutama edustaja on niitä ottanut esille, ed. Kantalainen ja kumppanit. Kuitenkaan suuressa, laajassa keskustelussa niitä ei kovin voimakkaasti ole noussut esille. Otin nyt vain yhden nimen hallituspuolueiden riveistä sen vuoksi, kun huomaisin ed. Drombergin tuskastumisen tämän asian suhteen.

Mutta, ed. Dromberg, on myös muistettava se, että kun on mietitty Emu-jäsenyyttä ja elämää Emu-olosuhteissa, on unohdettu niin sanotut tavalliset kansalaiset, lapsiperheet, vanhukset, vammaiset, työläiset ja talonpojat, eikä ole mietitty sitä, millä tavalla Emu-olosuhteet vaikuttavat heidän elämäänsä, heidän arkisen elämänsä todellisuuteen. Minun mielestäni sekin on hyvin merkittävä ja tärkeä asia. (Ed. Dromberg: Talouden kasvun kautta pystytään nuo ongelmat ratkaisemaan!)

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä haluan kannattaa ed. Kankaanniemen tekemää ehdotusta siitä, että Emu-tiedonanto vietäisiin myös sosiaali- ja terveysvaliokuntaan ja työasiainvaliokuntaan käsiteltäväksi, johtuen siitä, että nämä ovat sellaisia elämän alueita, mihin Emu hyvin keskeisesti tulee vaikuttamaan.

Arvoisa puhemies! Vielä muutamalla sanalla jatkan. Yritän vähän lyhentää esitystäni, sillä niin kuin jo aikaisemmin sanoin, neljättä päivää puhumme ja monia halukkaita puhujia on vielä asian ympäriltä. Onhan niin kuin ed. Kiljunen sanoi, että tämä on yksi hallituksen tärkeimpiä ja merkittävimpiä asioita, mitä tällä vaalikaudella tullaan käsittelemään, ja siinä mielessä jo tämä lähetekeskustelun innostaa asiasta puhumaan ja keskustelemaan.

Muutamia näkökohtia, miten Emu-jäsenyyden vaikuttaa pk-yrityksiin, ja nimenomaan voisiko sanoa muutamia kriittisiä näkökohtia, koska mielestäni kriittiset huomiot on aina otettava huomioon silloin, kun ratkaisuja tehdään. On tietenkin selvää, että tässä yhteydessä aina tuodaan myönteisiä asioita esiin, että esimerkiksi

talouspoliittinen vakaus paranee, mutta toisaalta kun mietitään tämän hetken tilannetta, meillä on talouspolitiikassa vakaus ja näin ollen se kyllä pystytään järjestämään myös Emun ulkopuolella. Sanotaan, että inflaatio tulee olemaan alhainen, mutta siihenkin on pyritty ja pystytään se hoitamaan myös Emun ulkopuolella.

Mutta muutama kriittinen arvio. Yksi mielestäni on se, että kun puhutaan korkotasosta ja sen alenemisesta, on muistettava se, että varmasti Emu-jäsenyyden olosuhteissa korot tasoittuvat, mutta se tietää sitä, että Suomessa korot ovat korkeammat kuin Euroopan unionin sydämessä. Tämä on siitä aivan selkeä esimerkki. Muun muassa ed. Dromberg ja ed. Kari Kantalainenkin kokoomuksen ryhmästä ottivat tämän asian esille. Tämä on kyllä yleisesti tunnustettu tosiasia, mitä ajatellaan seuraavan Emu-jäsenyydestä.

Toinen asia on Emun ulkopuolisten valuuttojen heikkeneminen. Emun ulkopuoliset valuutat heikkenevät ja tästä aiheutuu kilpailukyvyyn menettämistä. Se on myös aivan selvä asia, se seuraus tulee pk-yrityksillemme. On myös muistettava, että viennistämme 36 prosenttia on dollari-pohjaista metsäteollisuuden vientiä, ja näin ollen Emu ei ole ainoastaan hyvä asia metsäteollisuudelle, vaan on nähtävä, että jäsenyydellä on myös negatiivisia vaikutuksia metsäteollisuuteen.

Ed. Lahtela puhui palkoista ja pienipalkkaisista. Niistä nimenomaan minä kannan ja koko keskusta kantaa huolta, kun suhtaudumme kriittisesti Emu-jäsenyyteen. On muistettava, että palkat tulevat joustamaan. Palkat eivät välttämättä jousta ensimmäisinä. Kantohinnat joustavat ensin metsäteollisuuden puolella, mutta palkat tulevat hyvää kyytiä perässä. Näin on muistettava, että palkat eivät jää koskemattomiksi Emu-olosuhteissa.

On myös muistettava se, että Emuun siirtymisen aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia. Valuuttavarantomme siirtyy Euroopan keskuspankkiin jnp. (Ed. Dromberg: Ne ovat väliaikaisia!)

Arvoisa puhemies! On totta, että Emuun siirtymisessä on väliaikaisia, kertaluonteisia maksuja, jotka ovat kyllä merkittäviä. Puhutaan suurista summista, mutta ne on myös huomioitava, kun me näin kriittisesti katsomme, sekä hyvät että huonot puolet, eikä niin, että yksioikoisesti katsomme ja ikään kuin peitämme silmämme kriittisiltä kohdilta, mitä tämä esille tuo. On tietenkin totta, että näitäkin asioita on pyritty vähätteleämään sanomalla niin, mutta

mehän saamme Euroopan keskuspankkiin suomalaisen johtajan, sen johtokuntaan, ja olen kuullut, että jotkut ovat sanoneet, että valtiovarainministeriö kaavailee sinne ed. Ilkka Kanervaa jnp. Mene ja tiedä. Nämä ovat kuitenkin mielestäni aivan ylimääräisiä spekulatioita. Ei vielä kannattaisi mennä asioitten edelle, vaan hoitaa asioita pala palalta ja askel askelelta eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Äskeinen pieni heitto on tällaista sisäpiirin tietoa, mitä eduskunnan kahvilassa kuulin. (Ed. Dromberg: Sekö on paras tiedon lähde?) Tällä tavalla muun muassa kokoomuksen sisällä puhutaan, millä tavalla erilaisia puolueen niin sanottuja sisäisiä ongelmia voitaisiin ratkaista. (Ed. Dromberg: Te tiedätte paremmin kuin me itse tiedämme!) Edustajat Dromberg ja Ihmäki näyttelivät tietämätöntä, mutta ed. I. Kanervasta sen verran sanon, että hän on erittäin merkityksellinen ja hyvä poliitikko ja hänelle olisi pitänyt jo löytyä paikka Suomen Pankista. Joka tapauksessa tällaisen väliakatiedon kuulin ja halusin sen hiukan ikään kuin värittääkseni puheeni loppuosaa myös tuoda esille.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan, kun olen käynyt eri vaihtoehtoja läpi, niitä kriittisiä äänenpainoja, mitä tulee Euroopan unionin yhteiseen valuutta-alueeseen, ja jonkin verran myös niitä mahdollisuuksia, mitä sen kautta avautuu, on kuitenkin todettava, että tässä vaiheessa ei ole mitään painavaa perustetta, jolla voisimme sanoa, että Suomen on mentävä ensimmäisten joukossa Emun kolmanteen vaiheeseen. Kaikki merkit viittaavat siihen, että nyt meidän olisi viisasta toimia sillä tavalla, että pyrimme vakaiseen talouspolitiikkaan ja vakauteen myös Emun ulkopuolella, niin kuin tänäkin päivänä pyrimme, ja sanomme tässä vaiheessa selkeästi ei Emun kolmannelle vaiheelle ja jatkamme sillä tavalla, että talouspoliittiset instrumentit ovat vahvasti omissa käsissämme.

Ed. Ihmäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Takkula epäili puheenvuorossaan, että Suomen ääntä ei kuunnella riittävästi EU:ssa ja että Suomen ääni ei siellä kuulu. Tosiasia on kuitenkin se, että Suomi istuu EUpöydässä muiden jäsenmaiden kanssa ja vieläpä vuonna 1999 on puheenjohtaja siinä pöydässä. Se asia on nyt selvä. Minusta nyt olisikin enemmän keskityttävä siihen ja meidän kaikkien mietittävä, onko Suomella siinä pöydässä jotakin sanottavaa. Jos on sanottavaa, niin kyllä kuun-

nellaan. Kun EU:ta kehitetään, niin meidän on oltava siinäkin mukana.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aika jännittävää, että keskustasta koko ajan jahkaa kansanäänestyksen perään, että pitäisi Emustakin se järjestää. Kun olemme kerran EU:sta järjestäneet kansanäänestyksen, niin se jo viitoittaa tien jatkolle. Selkeästi edellisen hallituksen pääministeri Esko Aho on myös ilmaissut aikanaan käsityksensä siitä, että Emu on selkeä jatko EU:hun liittymiselle. Eikö keskustasta nyt uskalla ottaa itse vastuuta tästä asiasta, että ne kansanedustajat, jotka istuvat täällä, olisivat selkeästi tämän Esko Ahon linjoittaman tien takana? Se on minun mielestäni poliittista pallottelua, kahdella tuolilla istumista.

Kun eilen Genschner oli Suomessa, niin hän sanoi muun muassa Euroopan rahaliitosta seuraavaa: "On äänenpainoja myös Saksassa, jotka vaativat yhä uudelleen valuuttaunionin siirtämistä. Rahaunionin epäilyjille on päättäväisesti sanottava. Se, joka vaatii unionin siirtämistä, vaarantaa hankkeen kokonaisuudessaan ja siten loppujen lopuksi tulevaisuudessa myös Euroopan sisämarkkinoiden olemassaolon. Rahaunionin epäonnistumisella olisi vaarallisia seurauksia. Se olisi alku Euroopan poliittiselle ja taloudelliselle renationalisaatiolle. Globalisaation ja suurten talous- ja valuutta-alueiden aikakaudella Euroopasta tulisi lopullisesti poliittinen ja taloudellinen provinssi."

Tämä on minusta niin vakavaa tekstiä, että se pitää myös eduskunnan ottaa huomioon.

Ed. V. Koski (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Takkulan puheenvuoro oli monelta osin mielenkiintoinen, joskin voi todeta, että se oli tyypillinen oppositiopuheenvuoro, kun olen seurannut tätä keskustelua Emukysymyksestä. Silti voin todeta, että monelta osin voin hänen puheenvuoroonsa ja näkemyksiinsä yhtyä. Lopputoteamuksesta olen kuitenkin eri mieltä. Suomen pienenä kansantaloutena on parasta turvata mahdollisuutensa liittymällä Rahaliittoon ensimmäisten joukossa ja sillä tavoin muun muassa parantaa ed. Takkulan epäilemiä elinkeinoelämän, erityisesti pk-sektorin mahdollisuuksia kansainvälisessä kilpailussa. Jos vastakkain pannaan mahdolliset haitat ja hyödyt, niin varmasti hyödyt ovat vaakakupissa painavampia, ja on syytä siltä osin tehdä valinta.

Viime kädessä ratkaisu on poliittinen, niin kuin näyttää olevan, mihin ed. Takkulakin viitta-

si, muun muassa Italian ja Belgian osalta, joiden taloustilanne ei täytä vaatimuksia. Silti maat ovat Emun rahaliittoon tulossa mukaan.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Takkula korosti kritiikin merkitystä. Yhdyn tähän. Kritiikki on kaiken kehityksen ja edistyksen peruslähtökohta, mutta ei kritiikkiä kuitenkaan kritiikin itsensä vuoksi. Ed. Takkulan puheenvuorossa oli selvästi aineksia, joissa kritiikki oli itsetarkoituksellista. Otan yhden esimerkin.

Hän totesi puheenvuorossaan, että vakaa talouskehitys voidaan Suomessa turvata myös Emun ulkopuolella. Se sisältää silloin tietysti alhaisen inflaation, alhaiset korot, vakaat vaihtokurssit, valuuttakurssit jne., jotka tällaiseen vakaaseen tasapainoiseen talouskehitykseen kuuluvat.

Haluan ed. Takkulalle kyllä kertoa sen seikan, jonka hänkin tietää sen verran poliittista ja taloushistoriaa lukeneena, että Suomen kansantalous ei ole paras esimerkki kansantalouksista, joissa nimenomaan vakaa talouskehitys on ollut valitsevana. Päinvastoin me olemme olleet pieni periferiatalous Euroopassa, jolle ovat olleet erinomaisen tyypillistä hyvin jyrkät suhdannevaihtelut, joita on oiottu, kuten hyvin tiedämme, suurilla devalvaatioilla. Se, että meillä on nyt vakaa tilanne 90-luvun alussa, osittain 90-luvun puolivälissä, johtuu eräiden ekonomistien mukaan osin siitä, että Emu-ratkaisu on hämöttämässä taustalla ja hallitus on selkeästi linjannut lähtökohtansa tässä.

Haluan ottaa yhden esimerkin jatkosta, johon ed. Takkula myös viittasi, joka liittyy nimenomaan suhdannevaihteluihin Suomessa ja metsäsektorin rooliin. Meillä on ollut suhdanneherkkyyttä nimenomaan sen vuoksi, että yksi toimiala, metsäsektori, on dominoinut niin paljon. Emu-oloissa metsäsektorin suhdanneherkkyys muodostuu sektorikohtaiseksi herkkyydeksi ja se yleisvaikutus häviää, joka sillä on ollut koko kansantalouteen. Metsäsektorin osuus on noin 40 prosenttia viennistä, mutta vain 7 prosenttia bruttokansantuotteesta ja ainoastaan 4 prosenttia työllisyydestä.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Takkula totesi ministeri Niinistön todenneen, että tämä asia on eduskunnan käsissä. Sitä aikaisemmin puhujakorokkeelta käyttämässäni puheenvuorossani halusin kuvata. Jos kansanedustajat noudattavat omaa

tahtoaan, se on todella eduskunnan käsissä, onpa se missä muodossa hyvänsä, kun se tulee äänestykseen. Se on nyt täällä käsiteltävänä. Mikä on muoto, ei ole missään vaiheessa aikaisemmin todettu. Aikanaan äänestetään, ja mahdollisesti hallitus kupsahtaa nurin, jos enemmistö sanoo, että ei hyväksy tätä hommelia.

Toinen juttu tähän. Ed. Takkula totesi, että Emun ulkopuolisia valuuttoja horjutetaan taikka ne heikkenevät. Emme kai me sellaista halua? Käsitäkö väärin vai sanoiko hän näin? Kuitenkin jos pk-yritysten osalta katsoo, niin Emussa on monta etua. Minusta sitä etua ei pitäisi hävittää, koska siinähan valuutanvaihtokustannukset jäävät pois, suojauskustannukset jäävät pois, jolloin meidän omat yrityksemme voivat käydä kauppaa keskiseen Eurooppaan ilman ylimääraisä kustannuksia, jolloin kilpailuetu paranee.

Joustoista sen verran, että joka tapauksessa tulee aina suhdannevaihteluita olemaan. Se tosiasiassa, että meidän puskurirahastomme eivät pysty vaikuttamaan palkkoihin eikä siihen, että ei lomautettaisi, turvaa sen, että meillä on työttömyysturvavaroja maksaa, eläkkeisiin varoja. Joka tapauksessa on saman tyypistä, ollaanpa ulkona tai sisällä. Jos tulee syvä lama, joudutaan lomautuksiin, vähentämiin, ja jos yritykset eivät pärjää, niin konkkiahhan siitä tulee totta kai.

Ed. Saarnio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Takkulalle on annettava se tunnus, että hän yritti puheenvuorossaan tai ainakin näytti yrittävän varsin laajaa analyysiä Emun vaikutuksista, mutta talouspolitiikan osalta hän kyllä jäi varsin kotikutoisiin kuvioihin ja jatkoi sitä keskustan täällä esittämää kritiikkiä, joka on vain yksi mahdollisuus Emun vaikutuksista. Hän puhui siitä, että kanto-hintojen jälkeen palkat ovat ainoa elementti, joka tulee joustamaan. Tämä on siinä mielessä erittäin epärehellistä, kun ajattelee sitä, että keskustan piiristä on esitetty työreformia, jonka oleellinen osa on juuri palkkajousto. Jos te toisitte tähän keskusteluun myös kansainvälisen politiikan, esimerkiksi kauppapolitiikan näkökulman, olisi kiva arvioida Emun vaikutuksia esimerkiksi mahdollisuuksiimme kehittää idän kauppaa. Jos te sen näkökulman ottaisitte toisianne, saattaisitte päätyä kokonaan toisenlaisiin arvioihin Emun vaikutuksista.

Ed. Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Takkula oikein tarttui pu-

heensa alkupuolella Emu-kriteereihin, joista hallitus pääsääntöisesti vaikkee, vaikka vappuna myös Suomi joutuu ottamaan kantaa siihen, kelpaako Belgia mukaan Emuun, vaikka sen velkaaste on kaksinkertainen Emu-kriteereihin nähden. Tätä kysymystä hallitus ei ole halunnut nostaa esille. Luulen, että saamme nähdä sen, että hallitus tulee tämänkin hyväksymään, vaikka kriteerit rikotaan täysin.

Eniten minua on tässä neljän päivän keskustelussa harmittanut jatkuva saivartelu siitä, mihin aikanaan on sitouduttu. Edellinen eduskunta ja tämä eduskunta ovat olleet yksimielisiä siitä, että nyt keväällä eduskunta tekee asiasta päätöksen, ja se päätös voi olla kyllä tai ei, ja siihen valintaan meillä on täysi oikeus. Hallitusrintama on kaivannut ilmeisesti kaikki keskustan tällä vuosikymmenellä pitämät puheet, mutta yhtään puhetta se ei ole löytänyt, jossa olisi meidän puoleltamme ilmoitettu, että Emuun pitää mennä. Me olemme toimineet kaikessa niin, sekä kriteerien saavuttamisessa että muussa päätöksenteossa, että eduskunnassa tänä keväänä olisi aito mahdollisuus tehdä asiassa ratkaisu. Sen ratkaisun paikka on nyt. Meidän aikaisemmat lausuntomme eivät ole ennakoineet sitä, mikä meidän kantamme on. Me määritämme sen tämän kevään aikana.

Ed. Dromberg viittasi kansanäänestykseen sanoen, että se ennakoii tätä. Esitän vastakysymyksen: Antoiko EU-kansanäänestys mandaatin myös sille, että Suomi voi liittyä yhteiseen puolustukseen, koska siitäkin on Maastrichtin sopimuksessa maininta? Meidän käsityksemme on, että se valtuutus ei riittänyt siihen, kuten ei riittänyt myöskään Emu-päätöksentekoon.

Ed. T a k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Dromberg sanoi, että keskusta jahkaa tässä kansanäänestyksen perään, mutta ed. Vanhanen kertoi juuri, miten asia on, ja meillä on se käsitys edelleenkin. Luin puheeni aikana perustuslakivaliokunnan entisen puheenjohtajan, nykyisen valtiovarainministeri Sauli Niinistönkin lausuntoja, jotta muistettaisiin, mitä hän perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana ollessaan puhui. Silloin kun Suomi hyväksyi EU-jäsenyyden, eduskunta edellytti, että hallitus antaa erikseen esityksen eduskunnalle Emun kolmanten vaiheeseen siirtymisestä. Näin ollen se mandaatti, mikä siinä oli, ei kantanut Emun eikä kantanut myöskään yhteisen puolustuksen yli. Keskusta toimii siis linjakkaasti, ed. Dromberg, tässä. Se on Ahon linjalla, se on sillä linjalla, millä silloinen perustus-

lakivaliokunnan puheenjohtaja Niinistö myös oli. Se on se linja.

Te kaipailitte tässä, että meidän pitäisi Genschlerin oppien mukaan toimia, miten joku saksalainen täällä sanoo. Tässä vastaan samalla myös ed. Saarniolle: Meidän oppimme ovat todellakin kotikutoiset. (Ed. Dromberg: Väyrysen oppeja!) Me lähdemme siis isänmaan edusta ja linjakkuudesta emmekä kumartele ja lue lehtileikkeitä ja referaatteja, mitä sanoo Genschler tai Kohl. Hoi-takoot he Saksan asioita. (Ed. Dromberg: Ne koskevat yhtä hyvin meitäkin!) Saksalla on aivan tarpeeksi myös ongelmia, kun valuutat alkavat konvergoitua kohti keskipursua. Luulen, että on monia kysymyksiä, jotka tulevat Saksassa eteen. Siksi Saksassa on tällä hetkellä liikehdintää. — EU ei ole minkäänlainen Martta-järjestö, arvoisa ed. Dromberg, vaan kyllä ilman muuta Saksakin lähtee omasta edustaan liikkeelle. En tiedä, olisiko heillä jokin erityinen syy harrastaa Suomen etua.

Ed. V. Koskelle sanoisin, että olemme täysin samoilla linjoilla. Meidän loppupäätelmämme on vain toinen. Kun ed. Koski on hallitusrintamassa, hän ehkä katsoo, että on pakko äänestää tämän turmiollisen esityksen puolesta.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Hallitus toteaa tiedonannossaan reippaasti seuraavaa: ”Talous- ja rahaliitto ei rajoita mahdollisuuksia harjoittaa omista lähtökohdistamme määräytyvää yhteiskuntapolitiikkaa.” Olen ymmärtänyt niin, että Emu on sekä taloudellinen että poliittinen hanke. Taloudellisen ulottuvuuden olemassaolo myönnetään yleisesti. Emun poliittisia ulottuvuuksia vastaavasti peitellään koko ajan.

Emussa on maamme taloudellisen kehityksen kannalta varmasti hyviä puolia ja huonoja puolia. Näitä on täällä käyty puheenvuoroissa läpi. Talous vaikuttaa hyvin suoraan siihen yhteiskuntapolitiikkaan, jota meillä Suomessa on mahdollista harjoittaa. Nähdäkseni hallituksen on turha vähätellä sitä, etteikö laskusuhdanteessa Talous- ja rahaliitto rajoittaisi mahdollisuuksia yhteiskuntapolitiikan harjoittamiseen Suomessa.

Talous- ja rahaliitto syventää Euroopan integraatiota. Kansallisvaltioiden merkitys vähenee. Emu on poliittinen hanke, halusipa sitä tai ei. Jos suostutaan myöntämään se, että Emu on myös poliittinen hanke, siitä seuraa hankalia kysymyksiä. Hankala kysymys on esimerkiksi se, kenen tai minkä poliittisia hankkeita integraation sy-

veneminen ja laajeneminen ovat. Mutta on kansalaisten kannalta väärin, ettei Emu-keskustelussa ole kerrottu riittävän avoimesti Emun poliittisista ulottuvuuksista. Sitä ei tehdä tässä tiedonannossa, sitä ei ole tehty kevään Emu-selonteossa.

Suomi täyttää viralliset konvergenssiehdot. Epävirallinen lähestymiskriteeri on, luotetaanko Talous- ja rahaliittoon vai ei. Kansalaisten keskuudessa vallitsee vahvoja torjuvia näkemyksiä hanketta kohtaan, ja luulenpa, että juuri tästä syystä se saattaa joutua suuriin vaikeuksiin.

Emun sosiaalinen ulottuvuus, mitä se lopulta onkaan, on kansalaisten konvergenssiehto. Taloudellisessa integraatiossa on edetty unionissa siihen suuntaan, että integraatio syvenee, toteutuupa Emu tai ei. Sosiaalipoliittikan ja pitkälti myös työllisyyspolitiikan kehittäminen on sen sijaan ollut pysähdyksissä. Näin on syntynyt epätasapaino taloudellisen ja sosiaalisen integraation välille. Uusien perussopimusneuvottelujen tärkeä kysymys onkin, missä määrin tätä tilannetta pystytään korjaamaan.

Totta kai voi hokea sitä, että onnistunut talouspolitiikka on parasta hyvinvointipoliittikkaa, jotta syntyy jaettavaa. Sitäkin voisi toistella, että myös jatkossa sosiaalipoliitikasta tullaan päättämään ensi sijassa kansallisesti. Sosiaaliturvan toteutuminenhan on ensi sijassa riippuvainen kansallisista arvoista ja päätöksistä. Myös Emun konvergenssikriteereiden kansallisessa toteutuksessa on kyse samasta asiasta, kunkin maan omista poliittisista ratkaisuista, kuten siitä mistä säästetään.

Missä määrin tällaisen yhden politiikan lohkon, autonomisen saarekkeen malli voi kuitenkaan tosiasiallisesti toimia, kun taloudellinen integraatio etenee? Jo tähän mennessä on sosiaalivaliokunnassa kuultu asiantuntijapuheenvuoroja, joiden mukaan Euroopan integraatiolla on ollut vaikutuksia suomalaiseen sosiaaliturvaan, ja ennen kaikkea puheenvuoroja, että vaikutuksia on tulossa myöhemmin. Eduskuntahan pyysi hallitukselta lisää selvityksiä viime keväänä Emuun liittyen. Eritasoisia selvityksiä on allekirjoittaneellekin tullut useita kiloja. Näiden selvitysten lukemisen jälkeenkin ovat mielessä kuitenkin jokseenkin samat kysymykset ja epäilykset kuin viime keväänäkin. Palaan näihin kysymyksiin hetken kuluttua.

Erityisesti näkisin, että Emu-jäsenyyden ja Emun ulkopuolelle jättäytymisen sosiaalipoliittisia vaikutuksia olisi tullut selvittää laaja-alaisesti. En ole vaatimassa sitä, että hallituksen olisi

pitänyt ottaa käyttöönsä kristallipallo tai pelikortit tulevaisuuden ennustamisen välineiksi. Ymmärrän kyllä, että Emu-jäsenyyden vaikutuksia suomalaiseen sosiaaliturvaan on hyvin vaikea tai jopa mahdotonta ennakoida, mutta vähän sieltä kuoresta olisi ollut varaa tulla ulos arvioimaan, mitä Emun vaikutukset sosiaaliturvaan saattavat olla. Nyt tästä päätöksenteosta jää se kuva, että kaikkea ei ole kerrottu. Jostakin syystä sosiaalipoliittisesta strategiasta, jos sitä yleensä on ollutkaan, on myös komissiotasolla vaiettu. Jos tämän prosessin aikana työttömyys ja sosiaalinen ulottuvuus ovat olleet hyvinkin sivuseikka, kuten mainitsin, ei ole ihme, että kansalaiset EU-maissa ovat hyvin kriittisiä ja jopa kielteisiä, kun ajatellaan heidän suhtautumistaan integraation syvenemiseen.

Vaikka integraatio parantaisi talouskehitystä, se ei automaattisesti kuitenkaan takaa sitä, että kasvu olisi alueellisesti tasapainoista tai että se olisi eri sektoreilla kovinkaan tasapainoista. Mikäli tuotantotoiminnan ja väestön alueellinen keskittyminen voimistuu, mistä on merkkejä ollut, voimakkaitakin merkkejä, tämä varmasti myös Suomessa asettaa ihan uusia haasteita kansalliselle aluepolitiikalle ja tietenkin myös EU:n rakennepolitiikalle.

Ilmottelen, että meillä ei esimerkiksi Emun välillisiä vaikutuksia omaan sosiaaliturvajärjestelmäämme ole liioin pohdittu. Vaikka, kuten sanoin, sosiaalipoliittinen valta ei ehkä laajene, kyllä Rahaliitto saattaa antaa sykäyksiä Euroopan unionin maiden sisällä näiden järjestelmien lähenemiselle ja sosiaalipoliittisen yhteistyön lisääntymiselle. Tietysti voidaan myös kysyä, mitä tällaiset EU-tasoiset sosiaaliset oikeudet ovat — niiden määrittelylle voi tulla uusia näkemyksiä — ja millaisia välillisiä tai välittömiä vaikutuksia ja paineita pohjoismaiseen hyvinvointivaltiomalliin olisi ennen kaikkea, jos menemme yksin Emuun, niin kuin nyt näyttää, tämän mallin omaavina.

Pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden ohella olen huolissani myöskin naisten asemasta työmarkkinoilla. Suomessahan naisten osallistuminen työmarkkinoille on poikkeuksellisen korkealla tasolla verrattuna muihin todennäköisiin Emun ensimmäisen vaiheen maihin. Jatkossakin suomalaisille naisille on turvattava mahdollisuudet työssäkäyntiin kodin ulkopuolella.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen kannalta kysymys taloudellisten häiriöiden mahdollisuuksista ja vaikutuksista on varmasti yksi tärkeim-

mistä arviointiperusteista, joista kannattaa keskustella. Täällä ovat aika useat puhujat ottaneetkin kantaa näihin taloudellisessa laskusuhdanteessa tapahtuviin häiriöihin. Se välineistö, joka on ollut käytettävissä, poistuu, kuten tiedämme. Mitä sitten tapahtuu näissä häiriötilanteissa? Palkat ja hinnat joustavat, vai miten on?

Ainakin toistaiseksi ammattiyhdistysliikkeen kanta palkkajoustoihin on ollut hyvin kielteinen. Ihminenhan on ilmoittanut, että palkat eivät joustu Emu-olosuhteissa. Mutta sitä hän ei ole ilmoittanut, että palkkahaitari ei kasvaisi, eli varmasti meillä palkkahaitari kasvaa ja matalapalkka-alat lisääntyvät. Pelkään vain, että ne ovat naisia, jotka matalapalkka-aloilla edelleenkin häärivät. Vai onko niin, että perusturvan varassa elävien toimeentulo joustaa alaspäin mutta ei muiden? Tämähän on joutanut Lipposen hallituksen aikana koko ajan, koska Stakesin tilastot, jotka juuri ovat julkaistut, todistavat sen, että nimenomaan nämä heikoimmassa asemassa olevat ovat koko ajan olleet maksumiehinä.

Työmarkkinajärjestöjen miesjohtajat sopivat hurskaasti, että nimellispalkat eivät siis Emu-olosuhteissa laske. Kun palkkaerot tulevat Rahaliitossa nähdäkseen kasvamaan, meidän julkisella sektorillamme työskentelevät pienipalkkaiset naiset saattavat olla se yksi ryhmä todellakin, joka joustaa. Emu-kriteerinä on tiukka budjettikuri, jota myöskin sanktioin valvotaan. Äskeeseen viitaten vientiteollisuuden palkankorotuksia pidetään meillä osoituksena Emun siunaussellisuudesta verrattuna julkisen puolen venymiseen. Suomessa on, kuten tiedämme, laaja verovaroin rahoitettu julkinen sektori toisin kuin muissa ensimmäisessä vaiheessa Emuun pyrkivissä Keski-Euroopan maissa. Suomessa on miltei täysin vaiettu tästä asetelmasta keskustelussamme. Ruotsissa on tämä hyvinvointivaltion perusteita jäytävä uhka tiedostettu.

Ihmettelenkin hieman sitä, miten vähällä metelillä naisvaltaiset ammattiliitot ovat suhtautuneet todennäköiseltä näyttävään Suomen Emujäsenyyteen. Hallituksen tiedonannon mukaan työmarkkinaosapuolilla tulee olemaan keskeinen merkitys yhteisten pelisääntöjen soveltamisessa. Hallituksen mukaan Suomessa vallitsee konsensushakuinen yhteistyöperinne eri työmarkkinaosapuolten välillä. Tähän perinteeseen on kuulunut valitettavasti myös se, että naisvaltaiset alat, kuten terveydenhuoltosektori, ovat huomattavan alipalkattuja työn vaativuuteen nähden.

Arvoisa rouva puhemies! Kaiken kaikkiaan

olisi ollut myös syytä selvittää Emu-olosuhteiden vaikutukset naisten asemaan, josta juuri puhuin. Koska sosiaali- ja terveydenhuollon julkiset palvelut Suomessa liittyvät tiiviisti naisten asemaan työmarkkinoilla ja myös naisten taloudelliseen itsenäisyyteen, olisi todellakin ollut hyvä, että tämä kokonaisuus olisi selvitetty. Tässä keskustelussa olisi avoimesti pitänyt tuoda esille näitäkin asioita, markkinavetoisen sosiaaliturvan asioita. Onko se jokin ideologinen tavoite tässä vai mikä, en tiedä, miksi näistä asioista on vaiettu.

Suomessa on iloittu Emu-puskuriratkaisusta. On kuitenkin syytä muistaa, etteivät ne poista tarvetta kustannusten ja nimenomaan palkkojen nykyistä suurempaan suhdanneluontoiseen joustoon. Siihen ne ovat liian pieniä. Ongelma ei myöskään ole käytännössä ratkaistavissa rahastojen kokoa kasvattamalla. Tämä edellyttäisi työvoimakustannusten tuntuvaa nostoa rahastointiaikana, millä olisi selvä kielteinen vaikutus työllisyyskehitykseen.

Emu-puskureilla voidaan varautua lähinnä lyhytaikaisiin, pienehköihin talouden häiriöihin. Suuremmat häiriöt, kuten esimerkiksi vuosikymmenemme alussa koettu lama, edellyttävät myös tuotantokustannusten huomattavaa sopeutumista.

Jos ajatellaan työmarkkinoita, pitäisi muistaa paitsi sitä, että työmarkkinat polarisoituvat, myös se, minkälaista demografisen kehityksen eli väestöllinen kehitys lähitulevaisuudessa on. Euroopan unionin väestöraportin ennusteen mukaan vanhin ikäpolvi kolminkertaistuu seuraavien 30 vuoden aikana unionin jäsenmaissa. Onhan se aika huomattavaa, jos eläkeläisten määrä kasvaa 37 miljoonalla, alle 20-vuotiaiden nuorten määrä vähenee 9,5 miljoonalla ja työikäisten aikuisten määrä 13 miljoonalla.

Demografiset kehitykset ovat erittäin huolestuttavan tuntuista, kun näitä lukuja tarkastelee. Tiedämme hyvin, itsekin olen suurten ikäluokkien edustaja, että Suomessa vuonna 2030 suurten ikäluokkien vuoksi huoltosuhteen ennustetaan olevan EU-maiden korkein. Ikärakenteen muutokseen varautuminen rahastoinnilla onkin ollut hyvin vajavaista suurimmassa osassa unionin maista. En tiedä, miten se oikein olisi onnistunutkaan. Kun ajatellaan, että eläkeläisten määrä kasvaa 37 miljoonalla, onko silloin rahastoinnissa ollenkaan realismia?

Ajatellaan vaikka Ranskaa ja Saksaa. Tietäkseni juuri näissä maissa rahastointi on ollut vajavaisempaa kuin esimerkiksi Suomessa. Meil-

lähän siihen on pyritty varautumaan juuri nyt, kun on tehty eläkeuudistuksia. Väestön ikärakenne tietysti myös vaikuttaa terveydenhuollon menojen kehitykseen.

Arvoisa rouva puhemies! Pääosaltaan kannan tässä puheenvuorossani huolta nimenomaan sosiaalisen ulottuvuuden vähättelystä ennen kaikkea silloin, kun laajennutaan voimakkaasti itäänpäin ja sosiaaliturvaltaan hyvinkin erilaiset maat tulevat mukaan. Mitä silloin tapahtuu? Mitä tapahtuu naisten ja lasten hyvinvointipalveluille? Saksassa ja Ranskassahan ne on kovin eri tavalla järjestetty kuin meillä. Mitä tapahtuu eläkeläisille eläkepolitiikassa ja näille rahastoille, kun olemme samassa veneessä? Etelän ja pohjoisen kehityksessä on pelättykin juuri tältä osin uhkakuvien enemmän toteutuvan kuin Euroopan keskiosissa.

Nähdäkseni Suomen tulisi toimia EU:ssa unionin sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamiseksi luomalla sosiaaliturvan rahoitukselle sellaiset pelisäännöt EU:n puitteissa, että toisten jäsenmaiden rasitteeksi tuleva sosiaaliverokilpailu minimoidaan. Keskeinen sosiaalipolitiikan sisältö ja rahoitus tulee edelleen pitää jäsenmaiden asiana. Suomen tulee kuitenkin toimia aktiivisesti sosiaaliturvan minimitasen turvaamiseksi kaikissa jäsenmaissa. Suomi voisi toimia itse esimerkkinä sosiaaliturvan minimitasen uudistamisesta käynnistämällä perusteluudistuksen.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi haluan todeta, että kannatan niitä puheenvuoroja, joissa on esitetty, että tämän Emu-tiedonannon pitäisi tulla myös sosiaalivaliokuntaan juuri edellä mainitsemistani seikoista johtuen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. I h m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä korosti puheessaan, että Emu on paitsi taloudellinen myös poliittinen hanke, ja kysyi retorisesti, kenen poliittisia hankkeita EU ja Emu edistävät esimerkiksi itälaajenemisen suhteen. En oikein ymmärtänyt tätä kysymyksenasettelua, sillä totta kai EU ja Emu ovat Euroopan talouden kannalta tärkeä kokonaisuus, mutta totta kai ne ovat myös poliittinen ja jopa turvallisuuspoliittinen ratkaisu.

EU:han on nykyään tärkein poliittinen toimija Euroopassa, ja EU:han perustettiinkin itse asiassa alun perin turvallisuuspoliittisista syistä.

Mitä rauha maksaa, voi aina kysyä, kun miettii EU:n ja Emun erilaisia taloudellisia ja poliittisia ulottuvuuksia.

Ed. M. P i e t i k ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä maalaa mielestäni aivan turhaan uhkakuvia, kun hän tarkastelee EU:ta ja Emua sosiaalipolitiikan näkökulmasta. Ed. Hyssälä kertoo saaneensa kilokaupalla selvityksiä, mutta minäkin olen saanut näitä selvityksiä ja olen saanut aivan tarpeeksi tietoa, muun muassa sellaista tietoa, joka osoittaa aivan selvästi, että Emu ei uhkaa mitenkään suomalaisesta sosiaalipolitiikasta, jopa päinvastoin.

Sosiaalipolitiikasta päätämme myös tulevaisuudessa itse, mutta meidän kaikkien etujen mukaista on se, että taloutemme on kunnossa. Siihen mielestäni tarvitaan EU:ta ja Emua. Ilman hyvää taloutta on mahdollista, että sosiaalipolitiikkamme ja pohjoismainen hyvinvointivaltio voi kärsiä. Mutta mielestäni olemme oikealla tiellä.

Ed. Hyssälän pitäisi myös muistaa, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa meillähän on Amsterdamin sopimus parhaillaan käsittelyssä. Siellä aivan selvästi tiukennetaan ennestään EU:n kantaa muun muassa syrjintään, tasa-arvoon. Vielä jos totean tasa-arvosta, niin EU-jäsenyyden jälkeen Suomihan on jopa joutunut tiukentamaan omaa lainsäädäntöään, koska EU-lainsäädäntö on osittain tiukempi kuin meidän aikaisempi lainsäädäntömme on ollut.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidin ed. Hyssälän puheenvuorossa arvokkaana sitä, että hän pohdiskeli Emu-ratkaisun vaikutusta sosiaalipolitiikkaan. Hän muotoili sen jopa näin, että se saattaa muodostaa uhkan suomalaiselle pohjoismaiselle hyvinvointiyhteiskunnalle. Epäilemättä on totta, että euroalueeseen mukaan meneminen tarkoittaa rahapolitiittisen itsenäisyyden menemistä ja että se luo pidemmällä jännevälikillä paineita finanssipolitiikan, mukaan lukien myös sosiaalipolitiikan, harmonisoitumiselle. Silti tähän liittyy mielenkiintoinen huomio. Kun puhumme sosiaalipolitiikan mahdollisesta asteittaisesta lähentymisestä pidemmällä jännevälikillä, niin oikeastaan meidän kysymyksemme on, mikä on suunta. Olen hyvin selvillä, että meillä on poliittisessa kentässä erilaisia voimia. Eräät voimat argumentoivat sen suuntaisesti, että on eduksi, että me joudumme euroalueeseen mukaan menemällä Emu-ratkaisun seurausten kautta uudelleen miettimään hy-

vinvointiyhteiskuntamme perusteita ja tarpeen mukaan jopa karsimaan sitä.

On myös poliittisia voimia, joihin itseni luen hyvin selkeästi, ja ymmärrän, että hyvin vahvasti myös sosialidemokraattinen liike kokonaisuudessaan lähtee liikkeelle siitä, että syventyvä eurooppalainen integraatio, jonka osana Emu-ratkaisu on, itse asiassa on meille haaste luoda Euroopassa sosiaalipoliittikkaa, joka kantaisi niitä samoja perusperiaatteita, joilla me olemme suomalaisessa yhteiskunnassa pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa rakentaneet.

Sen takia olen pikkuisen huolissani, kun ed. Hyssälän puheenvuorossa oli antautumismentaliteetti, ei halua tarmokkaasti vaikuttaa.

Ed. Laitinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, mitä ed. Kiljunen sanoi, että ed. Hyssälän puheenvuoro oli pohdiskeleva, mutta kyllä siihen aika paljon kepulandiaa sisältyi ikään kuin niin, että keskusta ei olisi mennossa Emuun. Ette te pysty, ed. Hyssälä, hämäämään äänestäjiä tämän kaltaisilla puheilla.

Asiallisesti ottaen on niin, että kun Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi, niin silloin myös keskustan johdolla oltiin Suomea viemässä Emuun. Silloin hyväksyttiin Maastrichtin sopimus, johon on kirjattu keskeiset periaatteet. Te luotte uhkakuvia, pelottelette, luotte tiettyä hysteriaa kansan keskuuteen, että jos me menemme Emuun, niin me joudumme mahdollisesti luopumaan omasta sosiaaliturvastamme. Tiedätte hyvin, että myös Emu-olosuhteissa sosiaaliturva ja sen rakentaminen on kansallinen asia.

Miten kävi, ed. Hyssälä, laman aikana, kun Esko Aho, teidän puolueenne puheenjohtaja oli pääministerinä, muun muassa eläkeläisille? Eikö silloin tullut ylimääräinen kansaneläkemaksu eläkeläisille? Eikö silloin eläkeläisille tullut ylimääräinen sairausvakuutusmaksu, jota Lipposen hallitus on poistamassa? Indeksitarkistukset jäädytettiin. Neljän vuoden aikana ei tullut kuin yksi indeksitarkistus. Tuli korotuksia lääkekorvauksiin jnp. Eli kyllä meille on hyvin tärkeätä, ed. Hyssälä, että talous kehittyä suotuisasti, pystytään hoitamaan työllisyyttä, ja tässä suhteessa Emuun meno on ilman muuta positiivinen asia. On aivan niin kuin ed. Kiljunen sanoi, että meidän pitää viedä tätä pohjoismaista ...

Puhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Laitinen! Kehotan kiinnittämään huomiota, kun olemme niin monta sataa puheenvuoroa jo käyttäneet, että noudatamme pelin sääntöjä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Euroalueeseen liittymisen sosiaalipoliittiset vaikutukset ovat aivan selvät riippumatta siitä, tuleeko mukaan itäisen Euroopan maita vai ei tai onko kilokaupalla oheismateriaalia käytettävissä. Meidän elinkeinoelämämme on edelleen yhtä kapealla alueella toimiva kuin aikaisemminkin, ja kun lama Euroopan rahaliiton jäsenenä ollessamme tulee, niin häiriötilanne on meidän kohdallamme yhtä vaikea kuin aikaisemminkin. Meillä ei ole devalvointiin liittyvää mahdollisuutta tilanteen korjaamiseksi. Meillä eivät myöskään mitkään puskurit toimi, koska ne ovat utopiaa, ne ovat teoriaa. Ed. Dromberg tietää varsin hyvin sen. Meille ei ole syntymässä mitään suojapuskureita. Näin ollen ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin alentaa palkkoja, kantohintoja jne. Jos se riittäisi, hyvä on, mutta meillä joudutaan siinä vaiheessa repimään myös perusturvan turvaverkot auki, kansaneläkkeet laskevat puolella, toimeentulotuki laskee puolella. Tämä on tilanne kaikkein suurimmassa synkkyydessä eikä siihen tarvita Itä-Euroopan maita mukaan. Tämä on niin selvää systeemiä. Jos häiriötilanne tulee, me emme saa tavaraa kaupaksi, ensin alenevat palkat, kantohinnat ja sitten lähdetään sosiaaliturvaan, niin kuin on tehty aikaisemminkin mutta vain vähäisessä määrin tämän hallituksen aikana. Euroalueessa se on ehdoton välttämättömyys.

Ed. Laitinen, meidän ei tarvitse liittyä Euroopan raha-alueeseen, jos tämä eduskunta niin päättää.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä otti oikein esille sosiaaliturvan ja sitä kautta myös työllisyyden vaikutukset. Me kaikki tiedämme, että kuntatalous on ajautunut vaikeaan tilanteeseen, ja nykyisen hallituksen toimesta sitä on nyt syvennetty. Tällä hetkellä kaksi kolmasosaa kunnista syö velaksi. Tämä on, arvoisa puhemies, tässä tilanteessa hyvin vakava kysymys, kun ajatellaan kelpoisuuttamme Emu-vaiheeseen.

Professori Jukka Pekkarinen totesi jossakin, että Emu on kuin lentokone, jolla ei vielä ole lennetty. Minusta tämä kuvaa hyvin myös sitä, mihin ed. Hyssälä puheenvuorossaan viittasi, mitä seurauksia sillä voi olla ja on sosiaaliturvan osalta, hyvinvointimme osalta ja myös naisvaltaisilla aloilla työskentelevien palkkakehityksen osalta. Voi olla, että jos tähän liitetään vielä työllisyyden näkymät, alueelliset ja kuntakohtaiset vaikutukset, niin tässä joudutaan todella poh-

timaan hyvin vakavaa asiaa koko suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kannalta, kuten ed. Hyssälä minusta oikein puheenvuorossaan otti esiin.

Ed. H y s s ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. M. Pietikäiselle toteaisin, kun hän käytti slogania, että sosiaalipoliittikka on jokaisen maan oma asia, että olemme samassa valiokunnassa ja ed. M. Pietikäinen tietää ihan yhtä hyvin kuin minäkin, että tämän sloganin voimme unohtaa.

Ihmettelen vain, että ed. M. Pietikäinen ei ollut huolissaan tasa-arvokysymyksestä, vaikka hän on kuitenkin tasa-arvoihminen, olen näin ymmärtänyt, koska tähän on erittäin suuri kysymys.

Ed. Laitiselle toteaisin, kun hän sanoi, että keskusta viljelee hysteriaa ja pelottelua, että ei todellakaan tarvitse. Meillä on selkeät tilastot siitä, että laman aikana suomalaisten elintasossa ei tapahtunut polarisaatiota, me pystyimme erittäin hyvin pitämään myös köyhimpien taloudellisen aseman pitämään ja kohentamaan sitä. Mutta Stakesin tilasto johon viittasin, kertoo, että juuri Lipposen hallituksen aikana tuloerot ovat räjähdysmäisesti kasvaneet. Nämä ovat ihan tilastollisia tosiasioita.

Ed. O l i n : Arvoisa rouva puhemies! Täällä on esitetty useita useita mielipiteitä asiasta, ja on todettava, että vaikutelma on seuraava. Silloin kun tunne, asenne on tiedon kanssa ristiriidassa, vaikka tietoa tarjotaan, se ei mene perille. Tuo tunne näyttää hallitsevan myös edustajien käyttäytymistä, kuten kaikkien muidenkin. Pidän tätä valitettavana ajatellen hallituksen työskentelyä tässä asiassa. Selvityksiä on laadittu selvitysten perään. Selvityksiä on pyydetty tekemään jopa kesäaikana. Mutta se vaikutelma myös syntyy, että näihin lukemattomiin selvityksiin ei ole riittävästi perehdytty.

Täällä myös varsin epätasällisin ilmaisuin lähestytään asiaa. Pelotellaan ihmisiä Emun osalta, opposition taholta erityisesti. Todetaan muun muassa, että väestön kehitys on huolestuttavaa, annetaan siis ymmärtää, että eläkeläisten määrä kasvaa. Sosialidemokraattien mielestä se on hyvä asia. Se on aivan oikein, että ihmiset elävät pidempään. Ihmisillä pitää olla vain oikeus turvalliseen vanhuuteen.

Ajattelin lähestyä tätä asiaa kahdesta näkökulmasta. Miltä ensinnäkin muualla maailmassa näyttää Suomessa käsiteltävä Emu- ja EU-asia?

Toisaalta, kun tiedetään, että Suomi täyttää lähentymiskriteerit Italian ohella tämän päivän tiedon mukaan, niin mikä olisi sellainen asia, johon meidän pitäisi kajota, josta tulisi keskustella? Se on rahapolitiikka.

Mitä tulee ulkomailla käsiteltyyn Suomen EU- ja Emu-keskusteluun, on todettava, että Suomen ja Ruotsin välillä on mielenkiintoinen ero, ja se liittyy näiden kahden maan johtajuuteen. Ruotsia pidetään Keski-Euroopassa epäroinnin kuningaskuntana nimenomaan Emu-asian osalta ja Suomea päättäväisyyden maana. Ruotsin pääministerin väitetään mananneen itsensä tien sivuun, kun taas Suomen pääministeri on tuominnut itsensä etenemään Emu- ja EU-asiassa.

Useat Keski-Euroopassa ilmestyvät lehdet ovat verranneet meidän pääministerimme ja Ruotsin pääministerin vastauksia Emu-asiassa. Kun Suomen pääministeriltä kysytään, liittyykö Suomi Euroopan rahaliittoon, vastaus on "varmastikin", jos kysytään taas Ruotsin hallitukselta ja pääministeriltä, vastaus on "kyllä ja ei", "ei nyt vielä, mutta myöhemmin". Tämä heijastaa näiden kahden maan välillä melkoista erilaisuutta erityisesti johtajuudessa.

Arvoisa puhemies! Eurooppalaisten ja suomalaisten yritysten näkökulmasta eurooppalaisten valuuttojen kurssikehitys on mielestäni tärkeä tässä asiassa, tärkeä nimenomaan siitä näkökulmasta, että Emu syntyessään edustaa aluetta, joka vastaa pääpiirteiltään Yhdysvaltojen rahoitusmarkkinoita. Näin ollen on kysyttävä, mikä on sittemmin voimaan tulevan euron tulevaisuus.

Väitetään, että euroa heikentää se, ettei Euroopan keskuspankilla ole historiaa. Euroopan keskuspankilla saattaa siten olla aluksi uskottavuusongelmia. Lisäksi uuden rahapolitiikan opimiseen liittyy luonnollisesti virhemahdollisuuksia, koska ei tiedetä, mikä tunnusluku antaa parhaan kuvan tulevasta taloudellisesta kehityksestä inflaatio huomioon ottaen.

On mielenkiintoista myös vertailla Euroopan ja Yhdysvaltojen rahapolitiikkaa siksi, että Yhdysvaltojen keskuspankkinä toimivalle laitokselle annetut ohjeet poikkeavat huomattavasti Euroopan keskuspankin tavoitteista. En ole kuullut tätä käsitellyn eduskunnassakaan niissä puheenvuoroissa, jotka olen ollut tilaisuudessa kuunnella täällä ja työhuoneessani.

Yhdysvaltain keskuspankin ensimmäiseksi tehtäväksi, pankkijan on perustettu jo 1913, luetaan nimittäin seuraava: Yhdysvaltain rahapoli-

tiikan hoitaminen vaikuttamalla raha- ja luotto-markkinoinhin päämääränä täystyöllisyys ja vakaa hintataso. Siis täystyöllisyys on siellä keskuspankin keskeisin, ykköstehtävä.

Mitä tulee Euroopan keskuspankkiin, sen tehtävät on lueteltu Maastrichtin sopimuksessa. Siellä todetaan, että tavoitteena on yhteisen rahapolitiikan määrittäminen ja toteuttaminen, erityisesti hintatason vakaus. On selvää, että hintatason vakaus on talouspolitiikan tuloksellisuuteen liittyvä, ja mitä tuloksellisempaa taas talouspolitiikka on, sitä parempi on työllisyys. Näiden asioiden havaitseminen on mielestäni tärkeää nyt, kun eduskunta käy asiassa lähetekestelua.

Toisaalta Euroopan keskuspankkijärjestelmään liittyy myös kysymys siitä, miten itsenäisesti se toimii euro- ja Emu-olosuhteissa, miten demokraattisesti tai epädemokraattisesti se toimii. Toivoisin, että Suomen eduskunnassa peräänkuulutettaisiin tietynlaisen poliittisen ohjausjärjestelmän tärkeyttä kuten tekee esimerkiksi Ranska. Tämä vaikuttaisi olevan niitä harvoja mahdollisuuksia, arvoisa puhemies, jolla voitaisiin turvata esimerkiksi työllisyyteen ja sosiaalipolitiikkaan liittyvien Suomen kannalta tärkeiden tavoitteiden toteutuminen, joihin täälläkin on viitattu.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Yritän pitäytyä yhteisesti sovitussa pelisäännöissä.

Ed. Olinin puheenvuoro oli tavattoman johdonmukainen, hyvin looginen ja hän pohdiskeli Emuun liittymisen osalta perimmäisiä kysymyksiä. Kun toitte hyvin puheenvuorossanne esille Ruotsin ja Suomen tilanteen ja Ruotsin pääministerin esiintymisen muun muassa Emun osalta, niin asiahan on niin, että Ruotsissa itse asiassa ei käydä nyt Emu-keskustelua, vaan käydään hyvin jälkijättöisesti EU-keskustelua. Tätä taustaa vasten on aika tavalla ymmärrettävää se, että Ruotsissa suhtaudutaan nyt Emuun sillä tavalla kuin suhtaudutaan. Meillä sitä vastoin ei tällaista keskustelutarvetta ole, vaan ihan aidosti nyt keskustellaan siitä, tuleeko Suomen liittyä Emuun ensimmäisten joukossa. Keskustahan on, niin kuin täällä aikaisemmin on todettu, ihan ehdottomasti myös sitä mieltä, että Emuun tulee liittyä, mutta vähän myöhemmin. Mutta tällä tavalla mielestäni keskustelu Suomen ja Ruotsin välillä poikkeaa.

Olen vakuuttunut siitä, että Ruotsi liittyy itse asiassa hyvinkin nopealla aikataululla Emuun.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Olin puuttui Euroopan keskuspankin asemaan ja ainakin omasta mielestäni sen asema on hieman problemaattinen. Voi käyttää termiä, että siinä on itse asiassa demokratia-vaje. Tietysti herättää jossain määrin epäilyksiä, kun näinkin vahva rahapolitiikan valta annetaan Keskuspankille. Voi kysyä, voiko Keskuspankki olla kuin jokin erillinen saareke tai linnake, josta ylhäältä käsin ympäristöstä välittämättä vaali-taan rahaopin puhtautta.

Keskuspankin asemahan ei ole nyt täysin selvä, vaikka siitäkin on aika pitkälti Amsterdamin sopimuksessa sanottu. Esimerkiksi Ranska on ehdottanut sen yhteyteen vakausneuvostoa tai vastaavaa, joka olisi epävirallinen talouspolitiikan yhteistyöelin euroalueella. Mielestäni keskustelua edelleen tarvitaan tarvitaanko tällainen Euroopan keskuspankin vastapainoksi ja keskustelukumppaniksi. Omasta mielestäni sellainen kyllä tarvitaan.

Joka tapauksessa Keskuspankin jälkikäteis-valvonnan tulee olla tehokasta ja Keskuspankin-kin on tunnettava yhteiskunnallinen vastuunsa.

Ed. O l i n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Juuri tätä tarkoitin, johon ed. Ihamäki puuttui. Demokratia-vaje vallitsee ja siihen tarvitaan nyt myös Suomen eduskunnan kanta, kun käsittelemme asiaa.

Aivan oikein ed. Laitinen myös tunnisti ja kuvasi Ruotsin tilannetta. Siellä todella asia on jälkijättöistä. Ruotsihan on laatinut verrattain perusteellisia Emu-selvityksiä, ja Ruotsin yritys-maailma ja elinkeinoelämä ovat kyllä kovasti kiirehtimässä Ruotsin hallituksen toimenpiteitä tähän suuntaan, joka on Suomessa. On odotettavissa, että jos Ruotsin hallitus ei toimi, niin yhä enemmän ruotsalaiset yritykset sijoittavat Suomeen ja tilanne toimii juuri siten kuin ed. Laitinen totesi.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Käynnissä oleva hallituksen tiedonantoa koskeva lähetekestelu on evästys valiokuntatyölle.

Tämä ratkaisu, jota nyt eduskunta käsittelee, on maamme kannalta poikkeuksellisen tärkeä ratkaisu. Tästä syystä sille keskustan mielestä olisi tullut hankkia mahdollisimman laaja hyväksyttävyys. Ed. Laitinen totesi äsken, että Ruotsissa käydään nyt jälkijättöisesti keskustelua EU-jäsenyydestä. Nyt on vaara tällä menettelyllä, että Suomessa keskustelu Suomen Emu-ratkaisusta käynnistyy vasta joskus myöhemmin

sitten, kun todelliset päätökset on jo tehty. Tästäkin syystä, ed. Laitinen, olisi ollut äärimmäisen tärkeää, että kansalaiset olisi saatu mukaan keskusteluun jo nyt ennen päätöksentekoa eikä päätöksenteon jälkeen, kuten Ruotsin EU-jäsenyyden osalta kerroitte käyneen.

Arvoisa puhemies! Keskusta on katsonut, että Emu-päätös olisi tullut tuoda hallituksen esityksenä eduskunnalle. Olemme lisäksi katsonneet, että tämän päätöksenteon hyväksyttävyyttä ja perustaa Suomen valinnalle olisi tullut hakea kansalta. Meillä on käytössämme kansanäänestysmenettely, jota aivan oikein käytettiin EU-jäsenyyden päätöksenteossa. Silloin meillä käytiin keskustelua siitä, että Suomikin on siirtymässä enemmän eurooppalaiseen menettelyyn kansanäänestysten käytössä tärkeille ratkaisuille hyväksyttävyyttä haettaessa. Nyt tähän päätöksentekoon Lipposen hallitus ei kuitenkaan rohkennut lähteä kuulemaan kansaa, niin kuin yleisesti, niin uskon, kansalaistenkin taholla olisi nähty ja on nähty oikeaksi.

Neuvoa-antava kansanäänestys olisi tuonut sitä hyväksyttävyyttä, jota ylipäättänsä EU-jäsenyyden oloissa ja eritoten jatkossa mahdollisen Emun kolmannen vaiheen toteuduttua päätöksenteossa ja niiden seurausten kantamisessa tarvittaisiin.

Arvoisa puhemies! Nyt tässä tilanteessa me olemme joka tapauksessa nyt eduskunnassa ratkaisemassa Suomen linjaa. Se on meidän tehtävä vastuuta tuntien. Kokoomuskin taisi edellisessä vaalienaluskustelussa korostaa vastuuta koko Suomesta ja mielestäni tässä asiassa tulee nyt todella tuntea eduskunnassa vastuuta koko maasta ja kaikista kansalaisryhmistä.

Edellä keskustelussa on tuotu esiin niitä näkymiä, joita mahdollisen taloudellisen taantumun, joita vääjäämättä tulee, seurauksena sekä sosiaalisen että alueellisen eriarvoistumisen osalta on vaarana syntyä. Tästä syystä me tarvitsemme nyt jatkossa, mikäli Emu toteutuu, entistä enemmän yhteistä vastuuta koko maasta.

Keskustan piirissä on katsottu ja uskon niin, että pääosa Suomen kansasta niin katsoo, että se kiristynyt kilpailutilanne ja ne valtion budjeteissa toteutetut leikkaukset, joilla muun muassa kuntien edellytyksiä selviytyä palvelujen järjestämisvastuusta on heikennetty, eivät ole olleet oikeaa valmentautumista Emu-jäsenyyden tilanteeseen. Meidän linjamme on ollut valitettavasti nykyisen hallituksen ratkaisuille toinen kuin muun muassa Ranskassa ja Hollannissa, jossa päinvastoin on oltu rakentamassa turvaverkkoja heikoim-

massa asemassa oleville. Meillä tilanne on suuntautunut toisin. On heikennetty edellytyksiä ja kuten äskeisessä keskustelussa jo tuli esiin, tällä hetkellä kaksi kolmesta kunnasta syö enemmän kuin tienaa. Eli käytännössä velkataakka kunnissa kasvaa tänä vuonna 5,5 miljardilla markalla ja tämä tulee heijastumaan jatkossa, niin kuin hyvin ymmärrämme, kuntien mahdollisuuteen vastata niistä tärkeistä kansalaisten peruspalveluista, jotka kunnille lainsäädännön mukaan kuuluvat.

Tässä on vaarana edelleen myös alueellisen eriarvoisuuden lisääntyminen ja on nähtävissä, että Emu-ratkaisu kaikissa tilanteissa joka tapauksessa tulee lisäämään paineita alueellisen eriarvoisuuden kasvuun ja tätä kautta myös, se on pelättävissä, kansalaisten eriarvoisuuden kasvuun. Myöskään työllisyyden osalta laajasti otettuna Emu-ratkaisun myönteisiä vaikutuksia on vaikea tässä tilanteessa nähdä, kun Emu-alue ei ole meidän kannaltamme, niin kuin keskustelussa on hyvin todettu, hyvin yhteensopiva. Päinvastoin nyt syntyvä Emu-aluehan on meille mahdollisimman huonosti yhteisvaluutta-alueena sopiva.

Arvoisa puhemies! Käyty keskustelu on ollut jollakin tapaa kahtiajakoista, ja sitähan hallituksen tiedonantokin on pohjustanut. Siinä on lähdetty selkeästi vain hyvistä puolista. Hallituksen ja hallituspuolueiden taholta kritiikkiä ja niitä uhkatekijöitä, niitä huonoja puolia, joita tähän ratkaisuun sisältyy, ei ole tuotu keskusteluun aidolla tavalla. Mielestäni tässä ratkaisussa jos missä tulisi punnita hyvin tarkoin edut ja haitat ja käydä selkeä analyysi koko kansakunnan tulevaisuuden ja tulevien näkymien osalta ja erityisesti niin, että koko Suomi selviytyisi mahdollisimman hyvin. Tästä syystä omana kantanani katson, että keskustan linja tässä tilanteessa Emu-ratkaisun osalta on oikea.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Väistö lopetti puheenvuoronsa sanoihin: Keskustan linja on Emu-ratkaisussa oikea. Tässä on kaksi keskustan edustajaa puhunut peräjäkeen. Minun täytyy häkeltyneenä todeta, että he puhuvat hyvin erikoisella tavalla ristiin toinen toisiinsa nähdessä.

Ed. Hyssälä edellisessä puheenvuorossa pelkäsi sitä, että Emuun liittyminen johtaa siihen, että keskieuropalainen sosiaaliturvamalli yleistyy Suomessa, ja se olisi heikentämässä meidän sosiaaliturvajärjestelmäämme. Ed. Väistö käytti juuri puheenvuoron, jossa hän totesi, kuin-

ka nimenomaan Keski-Euroopassa, hän viittasi muun muassa Ranskaan, panostetaan tällä hetkellä vahvasti sosiaaliturvaan, kun meillä hänen mukaansa heikennetään. Eikö tässä nyt meidän, jos ymmärsin oikein ed. Väistön filosofian, nimenomaan pitäisikin ottaakin mallia Keski-Euroopasta, mitä ed. Hyssälä juuri edellisessä puheenvuorossa pyrki välttämään?

Kyllä minun täytyy sanoa, että kaikki tuntuu kelpaavan keskustalle, kunhan vain lopputulema on sama: vastustetaan vastustamisen vuoksi Emu-ratkaisua.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuntuu kuin keskustelussa olisi jäänyt päälle vanha grammarilevy, joka samaa uraa kiertää kansanäänestyksen osalta. Itse olen ainakin saanut viestiä kansalaisilta ja käynyt itse heidän keskuudessaan, ja he todella ovat kiitollisia siitä, että ne henkilöt, jotka täällä kantavat poliittisen vastuun, myös tekevät päätökset. Toisin sanoen he viittaavat siihen tietomäärään, joka heiltä puuttuu. Meillä sen täytyy olla, ja sitä todella on. Olen ainakin henkilökohtaisesti valmis ottamaan vastuun. En tiedä, mikä ed. Väistön periaate näissä kysymyksissä on, kun poliittista vastuuta pitää kantaa.

Kokoomus ottaakin vastuun koko Suomesta. Se perustuu juuri siihen, että kun me olemme mukana myös Emu-vaiheessa, sitä kautta taloudellisen kasvun varmuus tuo meille myös hyvinvointia ja me pystymme tämän pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan pitämään yllä tulevaisuudessa. Kun te viittasitte vielä Ranskan sosiaaliturvan parantamiseen, siinä maassa todellakin on parantamisen varaa. Uskon, että hekin luottavat siihen, että työpaikkoja tulee lisää ja kansantalous kasvaa, kun he ovat mukana EU:ssa. Minun mielestäni on hyvin ymmärrettävää, että he seuraavat pikkuhiljaa pohjoismaista yhteiskuntamallia.

Ed. Laitinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Väistö, niin kuin monet muutkin keskustan kansanedustajat, jälleen kerran palasi kansanäänestyskysymykseen. Nyt on kyllä pakko palata vähän ajassa taaksepäin ja muistuttaa ed. Väistöä ja muitakin keskustalaisia siitä, mitä tapahtui silloin, kun Suomi oli liittymässä Euroopan unionin jäseneksi. Nimittäin Esko Ahon johdolla toiminut hallitus lähetti syksyllä 1994 kaikille suomalaisille ilmoituksen äänioikeudesta EU-kansanäänestyksessä. Tuossa tiedotteessa, joka jaettiin jokaiseen kotiin, Esko

Ahon johtama keskustavetoinen hallitus ilmoitti yksiselitteisesti seuraavaa: "Tulevaisuudessa taivoite on Talous- ja rahaliitto. Sen on määrä johtaa yhteensovitettuun talous- ja budjettipolitiikkaan, kiinteisiin valuuttakursseihin, yhteiseen rahapolitiikkaan ja keskuspankkiin sekä myöhemmin yhden yhteisen valuutan käyttöön ottoon." Näin ilmoitettiin silloin.

Nyt on todella epä-älyllistä lähteä vaatimaan kansanäänestystä, koska siinä tilanteessa Ahon johtama hallitus oli jo linjannut, miten mennään eteenpäin. On täysin johdonmukaista näin ollen se, mihin sosialidemokraatit ovat tyytyneet, että Suomen eduskunta tekee tässä asiassa päätöksen. Emme me, ed. Väistö, voi vastuuta kartta. Me olemme saaneet kansalta, kukin täällä istuva kansanedustaja, valtakirjan tehdä päätöksiä tällaisissa asioissa, myös te.

Ed. Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Väistö kaipasi analyysia, rauhallista pitkäa analyysia Emuun liittymisen mahdolliseksi tueksi. Häneltä varmaan on jäänyt huomaamatta, että hän on tässä asiassa kyllä jälkijunassa. Hallitushan on jakanut meille jokaiselle kansanedustajalle lähes hyllymetrin maan parhaiden talousasiantuntijoiden tekemiä tutkimuksia ja analyyseja Emun eduista ja haitoista. Lisäksi olemme saaneet tietoa hyllymetreittäin myöskin muualta postin mukana. Siinä mielessä analyysia varmasti on tehty, jos me vain olemme jaksaneet lukea edes osan siitä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Saattaisi tuntua luonnolliselta, että minä olisin kansanäänestyksen kannattaja, koska on todennäköistä, että ihmiset luovat näkemyksensä suunnilleen samalta pohjalta eli tunnepohjalta kuin minä itsekin pääosin eli siltä pohjalta, että me menetämme tämän kautta itse näisen valtion symbolin, oman rahan lisäkkeen.

Minä olen kuitenkin mustavalkoinen realisti ja pyrin olemaan sellainen aivan selkeästi. Aivan kuten ed. Laitinen totesi, ja olen tutkinut näitä kansalle annettuja tiedotteita, siellä on aivan selkeästi sanottu tämä asia, mikä on etenemisjärjestys jo sovitun Euroopan rahaliiton osalta. Se on suunnilleen samalla tavalla sanottu kuin neuvottelevalle toiselle osapuolelle eli Euroopan suuntaan. Tämä näkemys on välitetty myöskin kansalle, aivan niin kuin ed. Laitinen sanoi.

Myöskin on erään ministerikonferenssin pöytäkirjaan kirjattu se, että Suomen eduskunta

päättää myöhemmin tästä asiasta. Me olemme nyt juuri siinä tilanteessa tässä vaiheessa. Tämä eduskunta päättää, niin kuin on sovittu. Ainoa, mitä minä pidän pahana, on se, että asia tuotiin tänne tiedonantona, jossa on kysymys pelkästään hallituksen luottamuksen ratkaisusta. Se olisi pitänyt tuoda lakiesityksenä ja säätää nimenomaan vaikeutetussa järjestyksessä tai ainakin kahden kolmasosan menettelyllä. Olisi noudatettu silloin Euroopan unionin jäsensopimuksesta päättämisen mallia. Olisi oltu silloin synkronissa. Tämä tiedonanto on paha kauneusvirhe tässä asiassa.

Muuten lähdän siitä kuin ed. Laitinenkin itselisenä kansanedustajana, että me ratkaisemme täällä ja sitten kansa sanoo, että ulos eduskunnasta 1999 vaaleissa, jos katsoo, että on tehty virheellinen päätös, ja se on sillä siisti. Mutta jos aina kansan puoleen käännytään, kyllä se on selkärangattomuutta. En minä nyt keskustalaisia selkärangattomiksi muuta, politiikkaahan täällä tietysti tehdään, mutta henkilökohtaisesti näen asian näin.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Väistön mielestä keskustelu Emusta on ollut kaksijakoista. Vähän retorisesti voi nyt kysyä, onko keskusta taas jakamassa kansaa kahtia: On keskusta ja on sitten muut. Ed. Väistön mielestä — hän puhui varsin itseriittoisesti — keskustan linja on oikea. Tosiasia on, että olemme EU:ssa ja haluamme myöskin, että EU:ta kehitetään.

Ongelma itse asiassa näyttää kiteytyvän siihen, että keskusta ei tahdo mukaan ensimmäisten joukossa, kun taas muut tahtovat. En tiedä, onko tämä nyt sitten neljän vuorokauden keskustelun väärä asia, mennäkö mukaan heti vai vasta kahden vuoden kuluttua.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean, että ed. Hyssälän kanssa meillä on yhteinen näkemys.

Kiinnitin huomiota siihen, että Suomessa hallitus leikkaa sosiaaliturvaa, mikä minusta johtaa siihen, että me emme jatkossa selviydy niistä ongelmista, joita mahdollisessa Emu-jäsenyytilanteessa julkisen talouden leikkausten myötä uhkaa edelleen tulla, kun taas muualla Euroopassa tämä asia on nähty niin päin, että on lähdetty turvaverkkoja parantamaan. Minusta meidän pitäisi pitää kiinni hyvästä sosiaaliturvastamme.

Mitä ed. Dromberg taas totesi tietomäärään ja vastuunkantoon, kyllä minä luotan siihen, että

suomalaiset yhtä lailla pystyvät kansanäänestyksessä ottamaan kantaa kuin muidenkin maiden kansalaiset kansanäänestyksessä. Ainakin kolmessa maassa kansanäänestys toteutetaan. Tämä kanta minusta aivan hyvin olisi voitu toteuttaa juuri sen vuoksi, että olisi saatu kansa mukaan.

Mitä ed. Aittoniemi totesi kansanäänestysasi-
aan, eduskuntahan joka tapauksessa päättää. Kansanäänestys on neuvoo-antava. Minusta hallituksen linja on ollut vähän saivartelua, kun eduskunta aikanaan totesi, että ratkaisu tehdään ”hallituksen erillisen esityksen” pohjalta. Olisi pitänyt olla ”erillisen hallituksen esityksen” pohjalta, niin silloin me todella olisimme hallituksen esityksen kanssa tekemisissä. Tätähän eduskunta tarkoitti, ja tässä ed. Aittoniemi on aivan oikeassa. Ed. Aittoniemi, me olisimme paljon selvemmällä tiellä, jos hallitus olisi tuonut tämän asian hallituksen esityksenä eikä tiedonantona, jossa lähinnä hallituksen luottamuksesta äänestetään.

Mitä ed. Tiilikaisen analyysimäärän tulee ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. V i i t a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ihan tähän alkuun en voi olla toteamatta ed. Väistölle ja ylipäätään edelliseen keskusteluun, mikä täällä käytiin, että eiköhän nyt ole niin, että ne valitettavat leikkaukset, mitä muun muassa tämä hallitus on joutunut tekemään, ovat johtuneet puhtaasti siitä tilanteesta, mistä tämä hallitus aloitti ja minkä tilanteen keskustavetoinen hallitus meille oli jättänyt. Työttömyystilastot kuusinkertaistuivat, velka viisinkertaistui — vai menikö toisinpäin — eli yhteensä kuitenkin ylisitoistakertaistui tämä kurjuus.

Kyllä siinä on ollut pakko leikata jonkin verran etuuksia, mutta juuri sen takia, että pystytään perusjärjestelmä säilyttämään, mikä on äärimmäisen tärkeää ja mistä täälläkin on paljon puhuttu. Hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuus tässä on kyseessä, ei suinkaan se, että jonkin Emun pelossa nyt haluaisimme välttämättä mennä samanlaisiin sosiaaliturvajärjestelmiin kuin joissakin Etelä-Euroopan maissa. Päinvastoin siellähän meille ollaan kateellisia tästä, että meillä on näin upea hyvinvointiyhteiskunnan malli.

Ylipäätään kun puhutaan Emusta, totta kai kyseessä on iso asia, vaikea asia. Ainakaan minun mielestäni se ei ole mustavalkoinen, vaan nimenomaan on harmaan eri sävyjä, vaikeita asioita, hyviä asioita, etuja ja haittoja, plussia ja miinusia, niin kuin monessa tällaisessa asiassa.

Totta kai, kun varsinkin keskustaopposition ääntä täällä salissa on kuunnellut, tämä keskustelu sitten välillä on mennyt jopa tahallisten uhkakuvien ja pelottelujen luomiseen.

Ed. Väistö moitti äsken kovasti hallitusta siitä, että on liian paljon otettu hyviä asioita esiin Emusta. Kylläpä toteaisin, että keskusta on siten kunnostautunut toisessa puolessa eli tehnyt varsin selväksi huonoja asioita, mitä Emuun saattaa liittyä. Itse kyllä allekirjoitan sen, että varmasti Emuun liittyy uhkia, mutta toisaalta niitä samoja uhkia voi liittyä Suomen talouteen, oltiinpa Emussa tai Emun ulkopuolella. Sen sijaan Emusta on tietenkin tiettyjä hyötyjä, jotka välttämättä eivät meitä kohtaisikaan, elleimme olisi Emussa.

Tätä keskustelua on todella jännittävää ollut seurata, kun näitä uhkakuvia on luotu, että kaikki todella murenee ja ihmisarvokin välillä on mennyt. Kuitenkin jos esimerkiksi keskustapuolue on ilmoittanut, että Emuun voidaan mennä jonkin ajan kuluttua, mielestäni siinä on jonkin verran omituista ajattelua: Ollaanko sitten valmiita? Jos nämä kaikki uhkakuvat pitäisivät paikkansa, sittenkö me vain parin vuoden kuluttua marssisimme siihen järjestelmään, joka on täynnä näitä hurjia uhkia, mitä täällä on maalailtu?

Eli se, mitä itse kaipaisin tältä keskustelulta, olisi hiukan analyyttisempi ja realistisempikin ote, että ei pyritä, kannattajat ja vastustajat, pistämään ääripäitä ja mehukkaimpia kauhutari-noita vastakkain, koska sillä tasolla keskustelu ei ole kovinkaan realistista loppujen lopuksi.

Minun oma ajatteluni Emu-asiassa, mihin tässä pitäisi lähteä suhtautumaan, on oikeastaan lähtenyt siitä, että olen ruvennut miettimään, mitä todellakin olisi Emun ulkopuolella. Eli tilanne, kun Emu syntyy, ei todellakaan ole sama kuin on tänään. Jos me emme mene Emuun mukaan, me emme silti elä niissä samoissa olosuhteissa tai samassa maailmassa, missä me elämme tänään, vaan silloin me elämme Emu-Euroopassa. Me olemme joko sisällä tai ulkona Emu-Euroopassa.

Kyllä asia vain sattuu olemaan niin, että vaikka me jäisimme ulkopuolelle, niin kuka tässä salissa tai sen ulkopuolella voi väittää, ettemmekö me joutuisi siitä huolimatta kuuntelemaan kansainvälisten markkinoiden liikettä ja noudattamaan aika tiukkaa talouspolitiikkaa, mitä me olemme joutuneet joka tapauksessa noudattamaan? Kyllä se erm 2:kin aika tiukka järjestelmä on, ja uskoisin kyllä, että Suomi tällä tiukalla

talouspoliittisella linjalla jatkaisi ihan oman tulevaisuutensaakin tähden.

Eli jos tällainen linja joka tapauksessa tulisi säilymään, miksi ei voisi mennä heti, ei viimeisten joukossa, katsomaan, mitä etuja sieltä on saatavissa. Kuka tahansa täällä tietää ne moneen kertaan toistetut edut: alhaisemman koron ja inflaation, uskottavuuden, vakauden. Vakaakin on aika tärkeä asia. Viitataan ed. Kiljusen vähän aikaa sitten pitämään puheenvuoroon tästä, miten aiemmin Suomessa talous on voinut heitellä. Ainakaan minä en todellakaan koskaan haikailisi devalvaation tai muun sellaisen perään, koska todellakin sen sitten palkansaaja, pienyrittäjä tai joku muu syytön osapuoli on joutunut omasta kukkarostaan maksamaan. Tässä keskustelussa yleensä unohdetaan — kun puhutaan, että pitäisi puhua siitä, miten Emu vaikuttaa ihmisten arkeen, jokapäiväiseen elämään — että ovathan nämäkin asiat niitä, jotka vaikuttavat ihmisen jokapäiväiseen elämään. Jos olet vaikka asunovelkainen ja sinulla on lainaa, kyllä korko vaikuttaa siihen jokapäiväiseen elämään ihan yllättävänkin paljon. Se vaikuttaa siihen, paljonko rahaa tai euroa pussissasi on tai oravannahkoja.

Muutama sana demokraattisuudesta, kun täällä kovasti puhutaan, että koko demokraattinen järjestelmä suorastaan kumoutuu sen takia, kun menemme Emuun, kun Euroopan keskuspankki vain epädemokraattisesti käyttää valtaa jne. Täytyy kuitenkin pitää mielessä, että Euroopan keskuspankki vastaa tällä hetkellä Suomen Pankin systeemiä. Kuka ihan vakavasti voisi minulle todistaa, että Suomen Pankki omalla toimialallaan tällä hetkellä on hirvittävän demokraattinen elin? Mielestäni se ei kyllä kokonaisuudessaan ole. Onhan siellä jotain demokratian yritelmiä varmasti, mutta jos käytännön elämää katsoo, niin kuinka usein tämä demokratia on mennyt Suomen Pankin johtoelinten ulkopuolelle? Kyllä minä näkisin, että tämä puhe demokratian menetyksestä on pikkuisen ehkä hurskasteluaakin. Jos menemme Emuun mukaan, niin me voimme olla mukana kehittämässä demokraattisia elementtejä siellä. Minä pidän sitä tärkeänä.

Mitä tulee demokraattisuuteen puhuttaessa kansanäänestyksen tärkeydestä — nyt ed. Aittoniemi juuri poistuu salista, kun olen häntä kehumassa. Nimittäin tämä on ed. Aittoniemen todella hyvä mielipide, mistä olen hänen kanssaan 101-prosenttisesti samaa mieltä, eli kansanäänestystä ei tarvita juuri sen vuoksi, kun meille on annettu valtakirja ja meille on annettu vastuu.

Se palaute, minkä minä olen hyvin usealta ihmiseltä, yllättävää kyllä, saanut, on nimenomaan niin, ettekö te uskaltais eduskunnassa käyttää valtaa. Itse olen saanut melkein päemmän sitä palautetta, että ei kansanäänestystä, vaan perehtykää niihin asioihin ja päättäkää. Ihan totta muuten. On toki tullut muutamia, jotka ovat kyselleet, miksi ihmeessä et kannata kansanäänestystä, onpa kummallista, mutta se on ollut pieni vähemmistö niistä ihmisistä, joiden kanssa minä olen tästä asiasta jutellut. Tässä ed. Aittoniemi osoittaa suurta älykkyyttä vastustaessaan kansanäänestystä. (Ed. Kemppainen: Suomessa on 5 miljoonaa ihmistä! — Ed. Dromberg: Onko keskusta tutkinut kaikkien 5 miljoonan mielipiteet?)

P u h e m i e s (koputtaa): Puheenvuoro on nyt ed. Viitasella.

P u h u j a: Nyt täytyykin sanoa ihan vastakainen käsitys ed. Aittoniemen mielipiteeseen nähden, nimittäin oman markan menettämisestä täällä on ollut aivan hurjia juttuja, että sen takia nyt ei voida mennä, kun oma markka menee. Muistan pari päivää sitten, kun ed. Aittoniemikin täällä puhui, että hän oli saanut joskus vuonna 38 oman rahapussin, johon oli pistänyt markkoja joskus enemmän ja vähemmän. Näistä markoista hän ei luovu, ei kerta kaikkiaan luovu. Myöhemmin tietenkin vapaaehtoisesti.

Mutta jos ihan totta puhutaan, niin ainakin minulle itselleni ja hyvin monelle minun ystävälleni ja sukupolveni kuuluvalle, mutta myös eri-ikäisille ihmisille, joiden kanssa olen jutellut, on selvää, että eihän oma markka nyt kuitenkaan se keskeinen asia ole, onko se markka vai onko se euro, vaan se, kuinka paljon sitä on, sehän siinä tärkeintä on. Nyt kun eletään tietoyhteiskuntaa ja muovikorttien aikaa, niin entistä vähemmän me näemme konkreettista rahaa muutenkaan eli tulee älykortteja, pankkikortteja, Visa-kortteja ja muita. En usko, että se todellakaan olisi mikään kansallinen suuri identiteettikysymys. Se on juuri semmoinen, millä on helppo pelotella ja sanoa, että markkakin menee, että sen takia ei Emuun mennä, kun markkakin menee.

Sitten ihan käytännön asia markasta vielä. Ainakin minä itse näen niin, että jos tulee yhteinen valuutta, niin kyllä silläkin on arvoa, että jos pääsee reissaamaan Euroopassa, ei tarvitse koko ajan valuutanvaihtokuluja maksaa eikä vaihdella rahaa. Minun mielestäni se on ihan keskeinen

hyvä asia, mikä yhteiseen rahaan liittyy, oli se sitten mikä tahansa nimeltään.

Keskeinen peruste, miksi minä olen hyväksymässä Emun, on se, että Emua pystyy monelta suunnalta ajattelemaan ja sitä pystyy jopa ajattelemaan niin päin, että Emun kautta pystyttäisiin enemmän pistämään markkinavoimia kuriin. Täällä jotkut väittävät, että Emu on pelkkä rikkaiden ja talouden ja kaiken ylivallan projekti ja se sortaa kaikkia muita. Mutta toisaalta jos ajatellaan toisinpäin, niin Emuhan on lähtenyt myös siitä ajattelusta, että luodaan isompi vakaampi valuutta-alue ja sillä keinoin voidaan suojautua kaiken maailman spekulatioita ja muita vastaan. Kyllä minun mielestäni tämä on markkinavoimia vastaan suuntautunut toimenpide siinä suhteessa, että pyritään välttämään valuuttaspekulatioita. Voihan asian ajatella näinkinpäin.

Toisaalta minusta on ollut jännittävä huomata, kuinka usein jo tällä hetkellä suomalaisessa kansallisessa päätöksenteossa, kun me teemme eduskunnassa päätöksiä, ilman mitään emuja-kaan meille tullaan kertomaan, että jos teette näin ja näin, jos vaikka nostatte pääomaveroa tai jotain muuta, niin markkinat suuttuvat, markkinat kerta kaikkiaan suuttuvat, pääomat lähtevät tai korot nousevat. Entäpä sitten, jos oltaisiin Emussa? Ei varmastikaan euron korko niin kovin nopeasti lähtisi nousemaan, vaikka me tekisimme Suomessa vähän itsenäisempiäkin päätöksiä. Minun mielestäni tämän asian pystyy ajattelemaan myös toisin päin. Tämän pystyy perustelemaan kummin päin tahansa. Toki on selvää, että Emu, toisaalta euro pitää meidät tietyllä tiukan talouden linjalla, mutta, kuten jo aiemmin sanoin, minun mielestäni se joka tapauksessa olisi arkipäivää, että talous pysyisi tiukalla linjalla, oltiinpa sitten Emussa tai ei.

Sitten täällä on keskusteltu paljon niistä pahimmista uhkakuvista, että Emu jotenkin edesauttaisi kaikkea dumpausta, verojen, työvoiman hinnan ja ympäristöarvojen dumpausta. Täällä on nähty se uhkakuvana, ja eilenkö se oli, kiinnitin huomiota, kun ed. Tiusanen puhui jopa, että Emun kautta ihmisarvoa dumpataan. En ymmärrä, mitä se tarkoittaa, mutta näin täällä on kerrottu.

Joka tapauksessa voihan Emun nähdä myös toisin päin eli niin, että sen kautta estetään esimerkiksi ympäristöarvojen tai halvan työvoiman dumpausta. Ei ihmiskunta varmasti ole niin siivistymätön, että me menisimme Emuun vain sen takia, että me saisimme samanlaiset työolosuhteet kuin tällä hetkellä joillain indonesialaisilla

lenkkitossun tekijöillä, jotka joutuvat kolmen kuukauden palkkansa maksamaan siitä, että he saavat itse ostettua tekemänsä lenkkitossut. Emme me sivistyneet ihmiset varmasti sen takia mene Emuun, että me kehittäisimme koko taloussysteemin täysin vailla rajoja ja normeja aivan kerta kaikkiaan ihmisarvoa ja elämää alentavaksi tekijäksi, vaan päinvastoin. Sen kautta etsitään yhteisiä pelisääntöjä, pelinormeja, millä luodaan sen tyyppisiä ratkaisuja työmarkkinoille, verotukseen, ympäristön kohdalta, joilla kunniotetaan näitä arvoja. Minun mielestäni voidaan ajatella, että Emu on tavallaan myös suoja dumpkauksia kohtaan. Se riippuu meistä poliittisista päättäjistä eri maissa, mitä me haluamme ja mitä arvostamme. Näin itse olen nähnyt tämän asian.

Lopuksi muutama sana siitä, mitä hyvinvointiyhteiskunnasta Emun seurauksena tulee. Kyllä minä yhdyn niihin puhujiin, jotka ovat todella sitä mieltä ja ovat selvityksensä siitä saaneet, että ei Emu todellakaan sinänsä vaikuta meidän hyvinvointiyhteiskuntaamme, ei pätäkääkään. Hyvinvointiyhteiskunta tarvitsee toimiakseen myös talouspuolen, ja jos Emun kautta siihen saadaan vakautta, niin päinvastoin silloinhan voi mennä paremminkin. Varmasti joudutaan tulevaisuudessa hyvinvointiyhteiskuntaakin minun mielestäni parantamaan, kehittämään, ei missään tapauksessa ajamaan alas. Se parantamis- ja kehittämiskeskustelu, mitä muun muassa ed. Kiljusen kanssa tulevaisuusvaliokunnassa tulemme tekemään tulevina kuukausina, joka tapauksessa meillä on edessä, oltiinpa Emussa tai ei. Minusta on aivan turhaa uhkakuvien maalailua, että nyt kaikki se tässä menetettäisiin.

Muun muassa ed. Hyssälä pelkäsi sitä, mitä nyt tapahtuu sosiaaliturvalle, kun Emuun tulee sellaisia maita, joissa esimerkiksi sosiaaliturvan taso on paljon huonompi kuin Suomessa. Haluaisin siitä asiasta muistuttaa kyllä, että tällä hetkellä näitä samoja maita, joilla on täysin erilaiset tasot kuin meillä, on mukana Euroopan unionissa, ja jos sieltä jokin uhka tulisi meille, niin eiköhän se jo Euroopan unionin kautta tulisi, ei Emun kautta. Nämä ovat kaksi erillistä asiaa.

Sitten kun ihan oikeasti ajatellaan Euroopasta tulevia vaikutteita, niin useinhan se menee nimenomaan niinpäin, että Euroopassa ollaan tiukentamassa poliittista puolta. Täällähän juuri viitattiin Amsterdamin sopimukseen sosiaali- ja terveystoimen osalta. Itse olen ympäristövaliokunnassa. Siellä olemme käsitelleet Amsterda-

min sopimusta ympäristönormien puolesta, joissa on entistä tiukemmin ruvettu puhumaan kestävistä kehityksestä. Tämä kehityshän menee Euroopan unionissa koko ajan sivistyneempään ja kehittyneempään suuntaan. Miksi ihmeessä me täällä pelkäämme ja käperryimme ja kuvittelemme, että pysymällä täysin ulkopuolisena saarekkeena Euroopasta tai koko maailmasta me jotain voittaisimme? Maailmassa on kuulkaa paljon parannettavaa ja sitä täytyy lähteä aktiivisesti tekemään eikä käpertyä omaan kuoreensa ja miettiä, että kunhan meillä vain menisi kaikin parhaiten.

Arvoisa puhemies! Olen pidättäytynyt tässä keskustan kovalta arvostelulta, mutta yksi seikka täytyy tässä lopuksi todeta. Minun mielestäni on suorastaan häkellyttävää, kuinka suuresti te olette kantaneet huolta niin ay-liikkeestä, niin duunareista kuin hyvinvointiyhteiskunnastakin, kun kuitenkin samaan aikaan te olette toittaneet koko kolme vuotta siitä, että tarvitaan työreformia, tarvitaan juuri tällaisia toimenpiteitä, millä juuri tätä sakkia poljettaisiin. (Ed. Kempainen: Väärä todistus!) On täysin käsittämätöntä, että riippuen tilanteesta ollaankin asiasta eri mieltä, pääasia, kuten täällä joku sanoikin, että saadaan vastustaa. En sitäkään ymmärrä. Tämä on iso asia. Olisi ihan kiva, että kyettäisiin täällä ihan mukavaan vuoropuheluun niin hallituksen kuin opposition kesken.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täytyy sanoa kyllä, että minä pidän ed. Viitasesta tai ainakin hänen tavastaan polemisoida tätä keskustelua ja monista hänen aikaisemmista mielipiteistään. Mutta tässä tuli kyllä sellaisia mielipiteitä, joista täytyy sanoa toisella tavalla.

Ensinnäkin sanoisin, että työreformilla me ajamme nimenomaan palkansaajien parasta. (Ed. Laitinen: Älkää väittäkö!) Se on nimenomaan sitä, että yhä useampi palkansaaja voi tehdä kannattavassa ja pystyssä pysyvässä yrityksessä töitä. Se on nimenomaan tässä tarkoituks.

Ed. Viitanen totesi, että Emu ei vaikuta pätäkääkään pohjoismaiseen hyvinvointiin. Ei yksinään, mutta kun pannaan yhteen Emu, suhdannevaihtelut, kielto ottaa velkaa, kun velkataakka on otettu, plus valtiontalouden tila, niin tulee sellainen yhdistelmä, että varmasti vaikuttaa. Voi olla vielä, että meille jää päätösvaltaa, mutta vahvemmat tulevat päättämään, miten me sitten vaikutamme.

Sitten pitäisi ed. Viitaselta kysyä, kun esititte tällaisen käsityksen kansanäänestyksestä: Minkälaisessa tilanteessa yleensä katsotte kansanäänestyksen mahdolliseksi, jos ei tällaisessa tilanteessa? Minusta ei kyllä jää enää yhtään merkittävää asiaa, joka voitaisiin kansalle alistaa, tai sitten ne ovat aivan mitättömiä asioita, joita ei sen asian arvon takia pidä viedä. Kansanäänestyshän ei ole eikä sitä pidä nähdä vastuun pakoiluna. (Ed. Dromberg: Juuri sitä se on!) Se on sitä, että me kansanedustajat tästä hyödyttömästä toisillemme todistelusta menemme vuoropuheluun kansalaisten kanssa. Pärjäätekö siellä? Täällä te voitte pärjätä, kun puhutte asian ohi. Mutta jos käynte vuoropuheluun kansan kanssa, niin joudutte myös sitoutumaan päätöksiin ja joudutte ottamaan heidän mielipiteensä huomioon. Se on kansanäänestyksen merkitys.

Mitä tulee etuihin ja haittoihin, niin minun mielestäni haitoista puhuvat ovat nimenomaan puolustamassa heikoimpia. Silloin kun pelkää etuja puolustetaan, puolustetaan parempiosaisia, ja tämä hallitushan on parempiosaisen hallitus.

Ed. Räsänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Viitanen kyseenalaisti sen linjan, että nyt on järkevää olla menemättä ensimmäisten joukossa Emuun ja harkita asiaa myöhemmin, mikä on paitsi keskustan myös kristillisen liiton linja. Mielestäni tälle linjalle ja näkökulmalle on monta hyvää perustelua, esimerkiksi se, että muut Pohjoismaat ja Iso-Britannia jäävät odottelemaan, jotka ovat meidän tärkeitä kauppakumppaneitamme. Sitten se, että näin odottamalla me voimme seurata muiden maiden tilannetta ja tehdä omat ratkaisumme myöhemmin, kun näemme, minkälaiseksi Emu kehittyi. Toisaalta voidaan aivan perustellusti ajatella, että Suomen kansantalouden tila on saatava parempaan kuntoon etenkin työttömyyden osalta, ennen kuin tällaista ratkaisua teemme.

Ilmettelen sitä, ettei ed. Viitanen ymmärrä näitä perusteluita, koska niitä on aivan viime kuukausiin asti kuultu nimenomaan vasemmiston riveistä aivan ryhmien puheenjohtajien tasolta.

Ed. Laitin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli piristävää kuunnella ed. Viitanen puheenvuoroa. Siinä oli sellaista nuoruuden paloa, mutta samalla kyllä tavattoman pal-

jon myös asiantuntemusta. Odotin kuitenkin, kun te puhuitte leikkauksista, että olisitte puheenvuorossanne tuonut esille sen, mitä tapahtui edellisen hallituksen aikana.

Tosiasiahan on se, että edellinen hallitus toteutti valtion menotalouden leikkauksia 32 miljardia markkaa. Ed. Kemppainen, 32 miljardia markkaa, se on totuus. Miten ne kohtautuivat eri ryhmiin? (Ed. Kemppainen: Paljon paremmin kuin nykyisen hallituksen aikana!) Erittäin epäoikeudenmukaisesti. Tämä hallitus, Lipposen hallitus, on toteuttanut noin 22,5 miljardin markan menotalouden leikkaukset ja se riittää. Se riittää, enää ei ole syytä tehdä mitään leikkauksia tässä suhteessa. (Ed. Kemppainen: Katsotaanpa ensi syksynä!) Pitää muistaa, mitä todella on tapahtunut, ja tunnustaa tosiasiat.

Ed. Ihmäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Viitanen puheenvuorosta huolimatta kannan edelleen huolta Euroopan keskuspankin ja Suomen Pankin demokraattisuudesta. Ed. Viitanen epäili, ettei Suomen Pankki nyt niin demokraattisessa kontrollissa ole ollut. Tähän voi sanoa, että aikaisemmin enemmän, nykyisin ehkä jonkin verran vähemmän, mutta kontrollia on. Siellä ovat kuitenkin eduskunnan pankkivaltuusmiehet ja siellä pitää johtokunnan nauttia eduskunnan pankkivaltuusmiesten luottamusta.

Demokratiaa on nimenomaan mahdollisuus puuttua asioihin, kun tarvitaan. Ei täällä eduskunnassakaan aina mene yksittäisen kansanedustajan mielen mukaan tai jonkin puolueen mielen mukaan, jos hallitus oikein jyrähtelee, mutta demokratia toimii, kun hallituksen on tehtävä vain sellaisia toimia, joihin saadaan eduskunnan enemmistön luottamus.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kiitän ed. Viitasta nöyryimmästi Juudaksen suodelmasta, jonka hän antoi minulle minua kehuskellessaan. Mitä tulee lompkaan, niin saattoi olla, että minä olin jo nelivuotias, kun sain lompkan ja silloisen sadan markan rahan. Minä sipsuttelin kauppaan ja vaihdoin sen 20:een viiden markan seteliin, jotka olivat sellaisia keltaisia, ette te muistakaan. Kun laitoin ne lompkaani, se oli pullea, ja niin kuin villissä lännessä ne, jotka harjoittelivat pistoolinvetoa, yhtä mittaa otin sen ja löin kämmeneeni. Oli mahtavaa, kun siellä oli 20 viiden markan rahaa. Kyllä se pitää paikkansa, että olen markkoihin ihastunut.

Mitä ihan tosissaan tulee tähän asiaan, niin kyllä se vain markka ja oma raha on itsenäisen valtion symboli. Se oli tärkeä Virolle. Kun se sai takaisin itsenäisyytensä, niin hyvin nopeassa tahdissa hankittiin myös oma raha, oma markka. Siitä luopuminen, sen menettäminen merkitsee myös suurta lovea itsenäisen valtion kilvessä. (Ed. Dromberg: Virokin haluaa luopua!)

Niin kuin olen monta kertaa sanonut, Matti Korhonen, jos muistan hänen etunimensä oikein, joka Suomen Pankkiin meni, sanoi, että oman markan menettäminen, euroalueeseen liittymisen, merkitsee pitkää pitkää nytkähdystä kohti Euroopan liittovaltiota. Tämä on siinä mielessä äärimmäisen ratkaiseva asia, ja tämä on tärkein syy, minkä vuoksi minä vastustan euroalueeseen liittymistä. Kukaan ei tiedä, onko se hyödyksi vai haitaksi, mutta minä ankkuroin tähän oman näkemykseni.

Ed. Viitanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan alkuun ed. Kempपालelle lyhyesti siteeraan puheenjohtajaamme Paa-vo Lipposta työreformin osalta, että minä en ymmärrä siitä sitäkään vähää kuin Väyrynen ymmärtää.

Ed. Kemppainen kysyi minulta, mistä asioista minä olisi valmis pitämään kansanäänestyksen. Arvoisa puhemies! Ilman mitään virallisen esityksen tekemistä tällä tavalla pohdiskelevasti voisin sanoa, että kun olemme aikanaan pitäneet kansanäänestyksen vaikka kieltolaista, niin nyt voisimme äänestää siitä, pitäisikö viinit saada maitokauppoihin; mutta en sitä todellakaan tässä esitä. Nämä ovat sellaisia asioita, joihin kansa ehkä voisikin tuntea todellista halukkuutta ottaa kantaa. Äskeisessä puheenvuorossani selkeästi toin esiin, miksi kansanäänestystä ei mielestäni pidä järjestää.

Ed. Ihmälälle sen verran, että toki minäkin kannoin huolta demokraattisuudesta sinänsä, mutta totesin samaan hengenvetoon, se miksemme sitten menisi mukaan siihen järjestelmään ja omien toimenpiteidemme kautta kehittäisi tätä demokratiaa. Onhan kuitenkin Euroopan tasolakin olemassa tietty samanlainen demokraattinen kontrollitaso kuin on Suomen Pankissa eli Ecofin. Käytännössä sillä on jonkinlaista jälki-kontrollivaltaa Euroopan keskuspankkiin nähden.

Ed. Aittoniemelle lyhyesti, että kyllä niitä eurojakin varmasti voi pienemmiksi seteleiksi vaihtaa ja se lompakko pysyy sitten ihan yhtä pulleana.

Ed. Viljamaa: Arvoisa rouva puhemies! Ei se rahan määrä eikä varmaan sen nimikään, vaan mitä sillä tehdään, on hyvin oleellinen kysymys.

Suurissa muutoksissa testataan aina keskinäistäkin luottamusta. Niin kuin näkyy, niin tässä myös luottamusta hallitukseen.

Suomelle Emu-ratkaisu on suuri ratkaisu, ainakin suuri osa suomalaisista kokee näin. Herää kysymyksiä, ymmärrämmekö erilaisissa olosuhteissa ja eri alueilla elävien ihmisten tarpeita mukaan lukien työttömät, pätkätyöläiset, eläkeläiset, lapsiperheet, maalaiset, kaupunkilaiset jne. Silloin, kun ei ihan tarkkaan osata tulevaisuutta ennustaa, mitä se on Emu-Suomessa tai sen ulkopuolella, niin joudutaan aina liikkumaan myös luottamus- ja ymmärrystasolla.

On myös kysyttävä, luottaako Suomen kansa valtaa pitävien oikeudenmukaiseen ratkaisuun. Samalla on kysyttävä myös, kykeneekö oppositio näkemään kokonaisuuden vai ajaako se vain omiensa asiaa. (Ed. Kemppainen: Tai hallitus!) — Minä kysyin sen jo ensimmäiseksi.

Seuratessani eduskunnan Emu-keskustelua olen havainnut, että kaikkea maan ja taivaan välillä on käsitelty. Usein loppupäätelmänä on ollut, että johonkin asiaan Emu ei välttämättä vaikuta mitään, vaan asia on aivan kansallisessa päätöksenteossamme. Minusta on kuitenkin hyvä, että tämä hallitus on tavoitteellisesti pyrkinyt Emuun ja harjoittanut kurinalaista politiikkaa. Meillä on tuloksena vakaa talous, matala inflaatio, alhainen korko ja olemme kyenneet maltilliseen tulopolitiikkaan. Tämä on se maaperä, jossa yritykset toimivat ja niille luodaan uutta työtä. Tämä on myös maaperä perheiden uskaltaa katsoa tulevaisuuteen, uskaltaa tehdä ratkaisuja, esimerkiksi ottaa lainaa.

En puuttunut edelliseen keskusteluun, jossa käsiteltiin kansanäänestystä, mutta katson vakaasti, että minulla on kansanedustajana oltava rohkeus ottaa kanta asiassa. Sen viestin olen saanut myös ihmisiltä, joiden kanssa olen keskustellut: ”Te, jotka voitte päätoimisesti asiaan perehtyä ja kuulla parhaat asiantuntijat, teidän on oltava niin perillä asioista, että uskallatte koko Suomen edun mukaisen päätöksen tehdä”. Näin totesin eräs 70:n ikään ehtinyt mieshenkilö. Eli asia ei ole ihan yksinkertainen. Minusta ei voi säilyttää kansalle myöskään aivan kohtuuttomia ratkaisuja. Meidän, jotka tänne olemme päässeet, on paneuduttava asiaan ja uskallettava ottaa kanta.

Tärkeimmät kysymykset Suomen kannalta näen työllisyydessä sekä sosiaaliturvassa. Emu ei

luo meille työpaikkoja, mutta ei se varmasti niitä poiskaan vie. (Ed. Kemppainen: Vie se laskusuhdanteessa!) — Siinäkin toimintaympäristössä on etunamme aktiivisuus ja mahdollisimman laadukas ja korkea koulutustaso, johon Suomen maassa olemme pyrkineet. Meidän pitää ponnistella koko ajan, ettemme joudu laskusuhdanteisiin, vaan joustamme.

Jo Amsterdamin sopimus on nostanut työllisyysasian esille. Suomi kannattaa yleiseurooppalaisen työllisyysstrategian kehittämistä rinnan Euroopan talous- ja rahaliiton toteuttamisen kanssa, koska näillä on tietty riippuvuussuhde. Toimivalta työllisyyden hoidossa on edelleenkin kuitenkin kansallisella tasolla. Tärkeää on myös, että yhteisön toiminta tukee kansallista toimintaa muun muassa hyvien käytäntöjen levittämällä sekä luomalla edellytyksiä eri maiden työllisyyspolitiikan yhteensovittamiselle.

Meillä Suomessa on aika paljon oppimista siinä, että kansalaisjärjestöjen ja esimerkiksi työttömien näkökulma ja mielipiteet tulevat tasavertaisesti huomioituiksi niin suunniteltaessa eri työtoimintoja, uusia ratkaisumalleja kuin myös annettaessa virallisesti lausuntoja. Esimerkiksi Amsterdamin sopimukseen edellytetään nykyisin myös työmarkkinajärjestöjen ja kansalaisjärjestöjen näkökulmat. Meillä on tässä oppimista, joka voi myös tuottaa meille ihan hyviä asioita.

Sosiaaliturvamme on verorahoitteisesti jatkossakin toimiva ja sitä täydentävät ja sille edellytyksenä ovat myös erittäin toimivat palvelut, ne palvelut, jotka julkinen sektori pääasiassa antaa. Tässä meidän ei paljon tarvitse vilkuilla ulkopuolelle, päinvastoin voimme olla edelleenkin mallina muille. Eli on osattava myös pitää omista hyvistä asioista kiinni eikä kokea, että ne meiltä pois viedään, jos kiinteämpään yhteistyöhön käymme.

Arvoisa puhemies! Keskeistä on, että paitsi tavoittelemme edelleen hyvää taloutta, huolehdimme pohjoismaisen hyvinvointivaltion tavoin siitä, etteivät tuloerot kasva. Jos työtä ei riitä kaikille, keinoina ovat silloin hyviksi koetut sosiaaliset tulonsiirrot ja meidän erittäin hyvät palvelurakenteemme, joka tasoittaa tuloeroja, kun palvelut ovat pääosin käyttäjälleen maksuttomia. Näillä entisillä eväillä pärjäämme kyllä Emu-ympäristössä, kun teemme sitkeästi työtä.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Viljamaa taisi sanoa jotenkin tähän tapaan, että Emu ei meille välttämättä

tuo työpaikkoja, mutta ei se niitä viekään. Kyllä se valitettavasti vie, jos meillä ei ole euroja, joilla maksaa palkkoja ja muita. Kun noususuhdanteen aikana palkat ja sopimukset on hinattu ylös eikä minkäänlaista joustoa tule, niin eurot yksinkertaisesti loppuvat. Sitä kautta tämä mekanismi vaikuttaa.

Kansanäänestyksestä vielä toteaisin sen verran, että pääministeri Lipponen totesi, että meillä ei kerta kaikkiaan ole sellaiseen ylellisyyteen varaa kuin kuunnella kansaa päätöksenteossa tai odottaa kansan mielipiteitä. Minusta tämä on diktatuurisen päätöksenteon korostamista tai sille periksi antamista. Meillä on valistunut kansa, jolla on syytä odottaa päättäjiltään, että he pystyvät edes perustelemaan päätöksensä kansalaisille ja että he uskaltavat tulla toreille ja kujille sanomaan, mitä he ovat tekemässä, eikä tällä tavalla niin kuin hallitus nyt on piiloutumassa yksimielisyyden panssarin taakse.

Lyhyesti vielä toteaisin aikaisemmin ed. Viitasen puheenvuoroon tarkoittamani vastauksen, että kyllä tässä selvä jako on. Emusta hyötyvät nimenomaan vahvat alat, ne joilla on mahdollisuuksia. Emusta kärsivät heikoimmat, joilla ei ole etujärjestöjä. Tämä sama prosessi tässä korostuu. Tämä on, niin kuin äskenkin vastauspuheenvuoron päätin, vahvojen puolelle asettunut hallitus. Se on nyt Emu-jäsenyydestä päätettäessä taas kerran asettunut sille linjalle, jolla tulot erot, vaikka ed. Viljamaa totesi, että niitä ei pidä kasvattaa, tulevat kasvamaan ja myös alueellinen eriarvoisuus lisääntymään.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En epäile ed. Viljamaan rohkeutta päättää tästä asiasta, kun hän puheenvuorossaan korosti, että tästäkään syystä ei tarvita kansanäänestystä. Minusta tämän erittäin suuren ja kansallisesti tärkeän ratkaisun laaja hyväksyttävyyden edellyttäisi neuvoa-antavaa kansanäänestystä. Siihen liittyy kaksi minun mielestäni tärkeää näkökulmaa. Ensinnäkin kansanäänestykseen valmistauduttaessa asia pitäisi osata perustella ihmisille. Se edellyttäisi poliittisilta päätöksentekijöiltä kansan tasolle menoa ja asian arkipäivän elämän kannalta tärkeää ja uskottavaa perustelua.

Toinen näkökulma taas liittyy siihen, että tällä tavoin myös kansalaiset joutuisivat asiaan perehtymään, koska heidän mielipidettään kysyttäisiin. Nyt käy niin, että helposti todetaan vain, että teidän pitää rohjeta siellä päättää. Jos tämä olisi viety aidosti neuvoa-antavaan kansanäänest-

tykseen, niin minusta siihen olisi liittynyt myös poliittisen järjestelmän ja poliittisten päättäjien kannalta pelkästään myönteisiä tekijöitä. Mehän olemme todenneet, että arvostuksen puutteesta vähän poliittinen päätöksenteko ja poliitikot tässä maassa kärsivät. Tällä ehkä olisi voitu vähän asiaa parantaa.

Ed. Viljamaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen muistaneekin hyvin, että emme olleet Emussa edellisen hallituksen aikana, kun 300 000 työpaikkaa häipyi. (Ed. Kemppainen: Emussa olisi hävinnyt enemmän!) Eli laskusuhdanteessa voi käydä niin, ellei asiaan kiinnitetä huomiota, ellei homma ole hanskassa. Tällä hallituksella, joka on työllisyyden ja yhteisvastuun hallitus, on tämä asia nyt kirkkaasti mielessä ja eri toimintoja suunniteltaessa kansallisella pohjalla koko ajan se mielessä, että työpaikat eivät vähene.

Keinot eivät vähene. Käsittääkseni Emu-yhteys luo meille lisääkin keinoja. En näe, että Emu on sellainen automaattinen mekanismi, joka tuleroja kasvattaa. Tämä viesti, jonka esitin puheenvuorossani, oli lähinnä meille kansalliseen politiikkaan viesti, josta toivon, että tämän linjan mukaisesti täällä eduskunnassa teemme päätöksiä. Palvelurakenteen säilyttäminen on hyvin keskeinen silloin, kun puhutaan ihmisten tasavertaisuudesta.

Mitä tulee ed. Väistön kansanäänestysvaatimuksiin, hän on johdonmukaisesti omalla linjallaan. Minä taas katson mielestäni aivan yhtä kunnioittaen kansaan päin, kuuntelen kansaa, vaikka otankin tässä oikeuteni ja käytän päätöksentekovaltakirjaa, joka minulle on annettu. Arkipäivän kielellä on toki puhuttava silloin, kun ihmisten kanssa puhutaan. Kansanäänestystä toivon käytettävän laajemmin silloin, kun on ihan ihmisen arkipäivään liittyvistä asioista kysymys, jotka hän myös ymmärtää. Ei minusta voi edellyttää, että jokaikinen ymmärtää nämä mekanismit, joista me täälläkin nyt neljättä päivää puhumme. Tuntuu, että liekö tässä paljon kuuntelunhalua ollenkaan, kunhan puhutaan ja puhutaan.

Ed. Ränsänen: Rouva puhemies! Aluksi kyllä tavattomasti ihmettelen vielä ed. Viitasen ja eräiden muidenkin ajatusta siitä, että viinien saamisesta maitokauppaan pitäisi mieluummin järjestää kansanäänestys kuin Emuun menosta. Miksi kansanedustajat eivät pysty edustuksellisen demokratian keinoin ratkaisuun alkoholipo-

litiikan yksityiskohdassa, kun me täällä nyt olemme ratkaisemassa erästä historiamme suurimpiin kuuluvaa ratkaisua ilman kansanäänestuksen tukea?

Eurohankkeen kriittiset kommentit käytetyissä puheenvuoroissa niin vastustajien kuin kannattajien taholta ovat liittyneet ennen kaikkea työttömyyden ja sosiaalisen eriarvoistumisen mukanaan tuomiin uhkakuihin. Työttömyys on noussut sekä Emun mukanaan tuomana uhkakuvana että tämän hetken eräänä perusteena sille, miksi tässä vaiheessa ei olisi viisasta liittyä Emuun.

Ruotsi, jonka työttömyys on selvästi alempi kuin Suomen, noin 8 prosenttia, katsoo tämän yhdeksi syyksi olla menemättä Emuun ensimmäisten joukossa ja tässä tilanteessa. Kansantalouden tila ei ole terve eikä vakaa, riittävästi ennustettavissa, kun maassa on edelleen jättityöttömyys. Tilannetta ei lainkaan helpota se, että koko Euroopan unionin alueella työttömyys on ongelma.

Integraation syventäminen talous- ja rahapolitiikan alueella luo väistämättä paineita verotuksen ja sitä kautta myös ennen pitkää sosiaaliturvan harmonisointiin. Toki verotusta on syytä määrätietoisesti pyrkiä keventämään varsinkin tuloverotuksen osalta, mutta se tulee tehdä hallitusti ja niin, että heikoimmista kyetään pitämään huolta eikä perusturvaa heikennetä. Emu-oloissa pidän vaarana sitä, että joudutaan herkemmin sellaisiin tilanteisiin, joissa ulkoapäin tulevat paineet sanelevat suunnan lisäksi myös tahdin.

Koska Emun oleelliset uhkakuvat liittyvät juuri työllisyyden ja sosiaaliturvan alueelle, mielestäni olisi vähintään, että tiedonanto lähetettäisiin lausunnolle myös sosiaali- ja terveysvaliokuntaan sekä työasiainvaliokuntaan.

Kiinnitän edustajien huomiota vielä siihen, että työasiainvaliokunnan tehtävänä on huolehtia myös eri hankkeiden tasa-arvonäkökulman toteutumisesta. Hallituksen tiedonannossa ei puututa lainkaan sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyviin vaikutuksiin, vaikka periaatteessa ne tulisi hallituksen oman tasa-arvosuunnitelman mukaan ottaa kaikissa hankkeissa huomioon. Hallitus on ollut tässä suhteessa epä johdonmukainen, ehkä tyystin unohtanut nämä näkökulmat.

Lisäksi hallituksella on aikomus nostaa tasa-arvoasiat erityisesti esiin Euroopan unionin puheenjohtajakaudellaan, minkä vuoksi ihmettelen sitä, miksi niihin ei ole tässä yhteydessä kiinnitetty huomiota. Mielestäni tämä on vakava epäkoh-

ta senkin vuoksi, että naisjärjestöt ovat nostaneet esiin juuri näitä kriittisiä havaintoja Emun mahdollisista vaikutuksista naisten arkielämään. Julkisten palvelujen toimivuus ja sosiaaliturvan rakenteet vaikuttavat aivan erityisesti naisten arkeen ja mahdollisuuteen osallistua työelämään. On myös huomattava, että juuri naisten keskuudessa mielipidemittauksissa on ollut selvästi enemmän kriittisyyttä Emua kohtaan kuin miesten.

Sen vuoksi vetoan teihin, arvoisat edustajaverit, että kun tiistaina koittaa äänestyksen aika, tukisitte ed. Kankaanniemen tekemää esitystä, että tiedonanto lähetettäisiin lausunnoille mainittuihin valiokuntiin ja vielä niin, että työasiainvaliokunta tarkastelisi aivan erityisesti tätä hanketta sukupuolten välisen tasa-arvon kannalta.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen kiinnitti huomiota nimenomaan Emun työllisyysvaikutuksiin, ja hänellä oli skeptinen, epäilevä suhtautuminen. Haluaisin korostaa tässä sitä, että nimenomaan työllisyystilanne, työttömyysongelma on yleiseurooppalainen yhteinen ongelma. Aivan varmasti tällä euroalueen synnyttämällä on nimenomaan keskeisenä pyrkimyksenä luoda taloudellista vakautta, myöskin taloudelliselle kasvulle edellytyksiä siten, että sitä kautta työllisyystilanne kohenisi. Haluaisin itse korostaa sitä, että työllisyys on erinomaisen tärkeä asia, mutta ei pidä mustamaalata, ikään kuin tätä Emu-ratkaisua nähdä työllisyyskehitystä heikentävänä.

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Skeptisyyteni tässä suhteessa liittyy nimenomaan siihen, että Euroopan unionin politiikassa mielestäni työttömyyttä ei ole huomioitu riittävän vakavasti esimerkiksi siinä suhteessa, että vaikka koko Euroopan unionin alueella työttömyys on todella paha ongelma, sitä ei ole otettu muun muassa Emu-kriteereihin, joihin mielestäni se olisi tullut ottaa. Sen vuoksi, kun linjaus on ollut tällainen, että työttömyyttä ei ole riittävän vakavasti huomioitu, olen todellakin skeptinen sen suhteen, osataanko sitä jatkossaa sen paremmin torjua.

Ed. V i r t a n e n : Arvoisa puhemies! Kollegat! Kansalaiset — kansalainen! Tästähän on, niin kuin yksinkertaisesti voisi sanoa, kun on tullut käytettyä joskus esimerkkejä ojasta allikkoon ja allikosta ojaan, taas puhuttu vuorostaan ummet ja lammet tästä jutusta. Aion esittää hy-

vin yksinkertaisesti muutaman perushuomion itse, mikä sen nimi nyt olikaan, tiedonannosta, ja sitten näistä keskusteluista.

Ehkä merkittävin piirre koko jutussa on ollut se, että Lipposen hallituksen on ollut todella helppo vetäytyä edellisen hallituksen, Ahon hallituksen, kulusseihin, koska se onneton päätös, niin kuin monta kertaa on täällä ilmaistu, tuli tehtyä jo silloin. Se, mikä minua oikeastaan eniten tässä rassaa kansan kannalta nyt, kun kansanäänestystä ollaan kieltämässä tai sitten ahoalaiset tai keskustalaiset ja kristilliset ovat nyt sitä vaatimassa, on se, että ei sitä nyt tuolla lailla lasketa, kun pitemmällä linjalla mennään johonkin, vaan tämä on nyt toinen hallitus peräkkäin, joka sivuuttaa, voisiko sanoa, kansan mielipiteen tässä asiassa. Keskustalaiset voivat muistella vaikka Jyväskylän puoluekokousta, jossa jyrättiin suoraan sanoen tietoa pimittämällä tämä juttu aikoinaan läpi. Totuus on, että tämä on toinen hallitus samalla linjalla. Keskustan oppositiopolitiikka tietysti — ja kristillisten — vähän joitakin yksinkertaisempia tässä hämää tai saattaa haitata totuuden näkymistä.

Se, mikä olisi pitänyt tehdä, tietysti inhoan tätä konditionaalia yleensäkin missä kielessä tahansa, mutta Ahon hallituksen olisi pitänyt aloittaa kansanvalistustyö. Tieto, joka lisää valtaa ja tuskaa ja muuta vastaavaa, olisi tässä tapauksessa mahdollistanut sen, että kansan halveksunta, mikä nyt kansanedustajien taholta tapahtuu — eihän se loppujen lopuksi ole kansan halveksuntaa vaan kansan tietotason halveksuntaa, että kansalla ei ole näistä asioista tarpeeksi tietoa, niin paljon, että ihmiset voisivat päättää tästä kukin itsenään, että minä ajattelen tällä lailla. Tulevaisuudesta on aina ollut vaikea tehdä mitään päätöksiä ja varsinkin tässä asiassa, kun ei ole minkäänlaista näyttöä siitä, minkälainen maailma meille tulee. Muutenkin on kaiken näköistä, ja vähän syvemmät herrat sanovat, että aina vuosisatojen ja vuosituhansien loput ovat näitä apokalyptisiä ilmestyskirja-aikoja, joten on hyvin helppo lietsoa kaikkea epävarmuutta ja kielteistä harmagedoneineen.

Vielä kerran, nyt on siis myöhäistä aloittaa kansanvalistusta. Lipposen hallitus, nykyinen hallitus kaikin tavoin mielestäni tekee fiksusti, kun toimii niin kuin toimii, omalta tasoltaan fiksusti. Mutta tietysti, kun otetaan suomalainen tiedonvälityskoneisto ja sen myyvyys ja kaikki mukaan, voi käydä niin, että meillä on tulevaisuudessa sen kaltainen hallitus, joka tietysti ei enää pääse tyrimään niin paljon kuin aikoinaan.

Se, mikä aina jää huomaamatta, on, että kun edellinen hallitus sitoutui tulevaan Emuun, se johtui hyvin paljon siitä, että ne tahot, jotka edellisen hallituksen takana olivat, legendaarinen K-linja ja sitten silloisen ministerin Viinanen oma linja, sitoutuivat tähän tulevaisuuteen sen takia, että ne rahan käpykaartilaiset ja muut vastaavat satojen miljardien ulosviejätahot ovat samoja tahoja, jotka nyt ajavat kaikkia Mai-sopimuksia ja muita siitä, että valtiot eivät enää voisi itsenäisesti päättää edes omista asioistaan tällaisessa yrittäjyydessä eikä missään.

Ahon hallitus sitoutui silloin Emuun sen takia, että oli niiden tahojen, niiden suurrahojen hallitus, ensimmäinen oikeistohallitus sodan jälkeen — minä inhoan tätä oikeistolais-sanaa — mutta siis tällainen raha-oikeistolaishallitus, joka lypsi viime hetkellä ... Nyt kun me liitymme Emuun, seuraava hallitus on turvallisempi, vaikka siellä olisikin sitten kokoomus, kaikella kunnioituksella apupuoluetta kohtaan, ja keskusta, koska se ei enää voi tehdä sitä oharia meille, minkä edellinen hallitus teki devalvaatioilla ja häikäilemättömillä toimillaan. Mutta silloin sitouduttiin näihin asioihin eli Emuun sen takia, että sitä tahtoivat suomalaiset intressipiirit, suomalaiset firmat, joista on hyvin lyhyessä ajassa tullut ylikansallisia, jos seuraatte, kuinka metsäteollisuus on siirtynyt ulkomaille vuoden kahden aikana ja investoinut lähes kokonaan sinne. Se oli heidän omien rahoittajatahojensa tahto, ei tällaisen kokemattoman kloppihallituksen itsenäinen päätös. Siinä mielessäkin minä luottaisin taas kansaan enemmän kuin onnettoman edellisen hallituksen sitoutumiseen tähän näin.

Vielä kerran: toivoisin kansanäänestystä silti. Myönnän sen, mikä täällä on tullut erilaisten rasismia ja fasismiakin ja tunnevaikutusta tuntevien ihmisten taholta esiin, että tässä tilanteessa kansa kyllä voitaisiin lietsoa väärin perustein äänestämään lähinnä mitä sattuu, ei ehkä ihan mitä sattuu, mutta sitä mitä tiedotusvälineet ja tietyt Göbbels-henkiset tahot haluavat.

Katsotaanpa, oliko täällä jotain muuta tähdellistä. Vielä tuosta edellisestä hallituksesta voisi sanoa, että Jyväskylän puoluekokouksessa keskustapuolue joutui tanssimaan tai oikeastaan kävelemään nuoralla, blade runner oikeastaan, mikä se on, partakoneenterällä, veitsenterällä kävelemään. Kun tätä sääliäviä räpelyä on sitten seurannut, tulee mieleen, että maailman vaikeimpia asioita, kuten oikeat nuoralatanssijat sanovat — siis ne ovat taiteilijoita,

jotka osaavat tanssia, eivät tällaisia veitsenterällä kävelijöitä — on yrittää kääntyä sillä nuoralla ja ruveta kävelemään takaisin. Varsinkin käännös on äärimmäisen vaikea. Siitä tulee selaista hirveätä räpelyä paikallaan, että ei tiedä oikein, putoaako vai mitä siinä oikein tapahtuu. Tulee mieleen ihan omista kannattajista hyvin tuollainen elävä ... Puhumattakaan siitä, kun joku sanoi, että tämä on edellisen hallituksen, Ahon hallituksen pohjalta poliittista pallottelua. Taisi olla joku keskustan edustaja. Mielestäni tämä on enemmän sellaista poliittista pallottelua, kun ei tiedetä, millä tuolilla istuisi, ja niitä tuoleja on. Ehkä tällä samalla linjalla voisi tasoittaa Adolf Hitlerin esimerkiksi, että sillä ei ollut niin poliittista pallottelua kun sillä ei ollut pallejakaan kuin yksi, niin kuin kaikilla tyranneilla.

Työreformista on jonkin verran puhuttu. Olen joskus aikoinaan sanonut, kun tuli Etelä-Pohjanmaalla oltua läänintaiteilijana, että kun siellä sanottiin, että revalvaatio tulee, niin se meni aina kansaan selvästi. Tässäkin työreformissa on vähän samanlainen meininki, että se voi olla tällainen deformi niin kuin kielillä, että mitä se tarkoittaa. Edellinen hallitusahan suoritti jo työreformin, mutta ei kovin onnistuneesti tietenkään, koska ei vielä päästy oikein varsinaiseen työn tekemiseen, että siitä voi enemmänkin keskustella.

Sitten vielä markkakysymys. Olen edelleen sitä mieltä, niin kuin jotkut valtiontalouden heratkin ovat olleet vai oliko peräti Suomen Pankissa, taisi ollakin, kuuluisa herra, joka sanoi, että miksei tätä Suomen markkaa voida säilyttää ainakin varastoissa varmuuden vuoksi. Olen sitä mieltä, että sen voisi. Kun ruotsinlaivatkin ovat hyvin aina toimineet ja meillä on kunniakas eläkeläistynyt ja ikääntynyt porukka tässä mukamme, olisi hyvin asiallista pitää niin kauan jollain erityissopimuksella, ja vaikka ihan kielipolitiikalla ... Indoeurooppalaisen kieliryhmän kaikilla muilla on se mahdollisuus, mutta kun Suomi on tässä suomalais-ugrilaisena, niin pelkästään jo sen takia voisi vedota joihinkin etnologisiin tai joihinkin etymologisiin sääntöihin, että Suomi saa pitää oman markkansa mukana. Meidän ja varsinkin vanhempien ihmisten on vaikeampi käsittää, kn me puhumme siirtymisestä, että se on vain rahaa ja rahaa ja rahaa. Kyllä vanhempien ihmisten keskuudessa on todella aito ja rankka huoli siitä, miten ja kuinka osaa laskea, kun te tiedätte ihan tosissaan sen, että jotkut laskevat vielä niitä vanhoja markkojakin meilläkin.

Vielä tuli mieleen, kun kuunteli paria keskustelua, että kun tähän loppuaskeleeseen sitouduttiin silloin edellisen hallituksen aikana — pieni askel Euroopalle, mutta suuri Suomelle, jos siteeraisi entistä avaruuslentäjää — niin tämä on ilmeisesti keskustapuolueen oma sisäinen kompleksi, että nämä oppositiovoimat nyt hysteerisesti — se tarkoittaa sitä, että kohtu, aikoinaan sanottiin hysterus, nousee kurkkuun ja rupeaa ahistamaan — vastustavat. Kun silloin aikoinaan jyrättiin keskustan oma sisäinen oppositio, niin se nyt tässä saa olla lohdutukseksi se oma oppositiovoima, joka tätä muka ansiokkaasti vastustaa tässä tilanteessa.

Olen kansanäänestyksen kannalla. Hirveä valistuskampanja päälle, kaksi kuukautta oikein todella aitoa tietoa, ja sitten uskomattoman hyvä omatunto verrattuna moniin moniin Suomen kannalta muuten tärkeisiin kysymyksiin, että hallitus edustaa omaa kansaansa, ministerit edustavat omaa. Olen monta kertaa sanonut, kun joku tulee sanomaan, että "sun on pakko kuunnella mua, kun sä oot kansanedustaja", etten minä ainakaan tuommosen ääliön edustaja ole. Minua on, niin kuin teitä kaikkia, muutama ihminen äänestänyt tänne, ja te edustatte lähinnä niitä ihmisiä, ette sitä joukkoa, joka ei edes pysty lähtemään äänestämään tai jostain Lapista tulee tänne hillumaan. Minä olen Hämeen poikia ja Pirkanmaalta ja edustan niitä ihmisiä, jotka ovat minua äänestäneet. Luulen, että mikään ei voi olla parempaa kuin se, että tekee asioita, joissa tuntee edustavansa syrjäytettyä joukkoa, jonka ääni ei yleensä kuulu.

Tässä asiassa, koska tämä on Suomen kannalta todella valtava, tärkeä asia ja mahtava juttu, niin tosiaan toivoisin, että jonkinlainen, jos se olisi mahdollista, kansanäänestys voitaisiin vielä järjestää. En minä usko sitä, että suomalainen Emu-jäsenyys kaatuisi pelkästään kepulaiseen propagandaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Kiljunen: Arvoisa puhemies! Varmasti tässä vaiheessa täytyisi sanoa, että lyhyt puhe paras puhe. Tuolla käytävillä joku totesi, että eilinen ylivoimaisesti paras puheenvuoron käyttäjä oli edustajatoverini Saarinen, jonka puheen pituus oli kuusi riviä. Minulla ei ole paperia mukani, joten en voi mennä täysin takuuseen

siitä, että pystyn pitämään lyhyemmän puheen kuin kuusi riviä, ehkä se aavistuksen verran pitempi on.

Arvoisa puhemies! Emu-ratkaisu, euroalueen synnyttäminen on epäilemättä luonteeltaan ensisijaisesti poliittinen hanke. Se on sen ydin. Tämä on eurooppalaisen yhdentymistahdon keskeisin koetinkivi tällä hetkellä. Ilmiselvästi Emu-ratkaisulla, euroalueen synnyttämisellä, syvennetään eurooppalaista integraatiota ja luodaan sitä kautta edellytykset unionin laajentumiselle. Ehkä se kulminoituu tavallaan Saksan ja Ranskan väliseen, ei vastakkainasetteluun, vaan yhteisymmärrykseen siitä, että Saksa on viime kädessä valmis luopumaan Saksan markastaan ja saa sitä kautta, ikään kuin sillä ostaa Ranskan tuen itäiselle laajentumiselle. Näinhän tämän voi pelkistetysti sanoa.

Epäilemättä tässä on kuitenkin kysymys laajemmasta poliittisesta tahdosta, jossa jollain tavalla eurosta valuuttana on tulossa poliittisen yhdentymistahdon symboli. Ehkä voisi jopa sanoa näinkin, jos oikein haluaa vahvasti asiaa illustroida, että tämä on myös rauhanhanke. Jos ei ole omaa rahaa, niin ei voida omia sotiakaan käydä. Tässä suhteessa siinä ovat taustalla kaikki ne perusvoimat ja osatekijät, jotka ovat johtaneet myös Euroopan unioniin ja integraation kehitykseen ylipäätään.

Arvoisa puhemies! Epäilemättä tässä varsinainen syy, taustatekijä, luoda yhtenäinen valuutta-alue, luoda euro, on tietenkin talous. Lähtökohdasta on tietystikin sisämarkkinoiden luonti. Sisämarkkinoissa on kyse prosessista, jossa pyritään varmistamaan kaikkien tuotantotehtäjäiden, palvelujen, pääomien, tavaroiden ja myös ihmisten vapaa liikkuminen Euroopassa Euroopan unionin puitteissa.

Tässä mielessä luonnollisesti eri valuutta-alueisiin jakaantunut unioni ei olisi toimiva sisämarkkina-alue. Tässä on taustalla aivan luonteva taloudellinen logiikka, joka on johtamassa tähän ratkaisuun.

Mitä vaikutuksia tällä on myönteisellä puolella? Epäilemättä ensimmäinen ja merkittävin vaikutus on se, että kun pääomaliikkeet on vapautettu Euroopassa ja maailmalla yleisemminkin ja valuuttakurssivaihtelut ovat tulleet yhä jyrkemmiksi, niin epäilemättä euroalueen synnyttäminen on eräs tapa reagoida näihin kurssiriskeihin. Se on epäilemätön yksi tosiseikka.

Toinen seikka, joka on epäilemätön hyöty, on valuuttavaihtokustannukset. On puhuttu paljon turisteista, matkailijoista, jotka hyötyvät siitä,

että kustannuksia ei enää ole valuutanvaihdosta. Se on laajempi ilmiö. Se on myös yrityksille ongelma. On laskettu, että Euroopan unionin kokonaiskansantuotteesta valuutanvaihtokustannukset ovat noin puolen prosentin luokkaa, jolloin sillä on myös selkeästi jopa materiaalista taloudellista merkitystä, että me vapaudumme tällaisesta ongelma-alueesta.

Kolmas seikka, jos me otamme vielä näitä etupuolia, joita yhtenäisen valuutta-alueen synnyttäminen Euroopan unionin puitteisiin tarkoittaa, tuli hyvin vahvasti esille, kun saksalaisen Spiegel-lehden toimittajan Martinin kirja globalisaatiosta julkistettiin. Siinä tuli hyvin vahvasti esille Martinin näkökohta siitä, että hän näkee nimenomaan tiivistyneen Euroopan unionin keskeisenä instrumenttina, jolla Euroopan kansantaloudet voivat ottaa globaalihaasteen vastaan, eivätkä ainoastaan sikäli, että siihen sopeudutaan, vaan myös keinona, jolla pyritään vaikuttamaan tiivistyneeseen kansainväliseen universaaliin yhteistyöhön. Minusta tämäkin näkökohta on syytä luonnollisesti pitää mielessä.

Neljäs peruste on sitten ylipäättään Euroopan unionin kilpailukyky kansainvälisenä toimijana. Euro tulee olemaan, jos ei liioittele, niin voi melkein sanoa, johtavin tai ainakin johtavimpia laskutusvaluuttoja kansainvälisessä kaupassa, pääomaliikkeissä yleisemminkin. EU-alue vastaa noin 21–22 prosentista maailmankaupasta. EU-maat vastaavat 22 prosentista maailman viennistä, Yhdysvaltain osuus on parikymmentä prosenttia, Japanin osuus 10 prosenttia. Me näemme, että euro valuuttana tulee hyvin rinnasteiseksi laskutusvaluuttana jeniin ja dollariin nähden. Nämä ovat luonnollisesti niitä tekijöitä, jotka eurooppalaisella tasolla ovat ohjaamassa siihen, että olemme yhtenäistä valuutta-aluetta synnyttämässä.

Tietenkin tässä on myös ongelmia. Ongelmat ovat tulleet täällä vahvasti esille keskustelussa. Yksi ongelma liittyy oman valuutan voisiko sanoa kansalliseen symbolimerkitykseen. Tästähän monet ovat tahtoneet pitää kiinni tässäkin keskustelussa. Itsenäinen kansakunta, kansakunnan eheys on kiinni siitä, että meillä on oma valuutta.

Me olemme kyllä siinä tilanteessa, arvoisa puhemies, että kansantaloudet ovat jo niin pitkälle integroituneet, että kansallisen rooli itsenäisenä toimijana kansainvälisessä talousjärjestelmässä on ohentunut vahvasti. Epäilemättä tämä prosessi, jota nyt läpikäymme, on tapa saada voisiko sanoa poliittista ohjausvaikutusta enem-

män aikaiseksi kuin että luottaisimme vain kansallisvaltiokeskeiseen päätöksentekoon.

Toinen olennainen kriittinen huomio ennen kaikkea Suomen kannalta on se, että meillä luonnollisesti euroalueeseen mukaan mennessämme häviää eräs keskeinen talouspoliittinen instrumentti ja se on nimenomaan rahapolitiikka. Itsenäinen rahapolitiikka katoaa välineistöstä, ja se on ongelma erityisesti pienille suhdanneherkille talouksille kuten Suomelle, jossa itsenäisellä rahapolitiikalla, valuuttakurssimuutoksilla on voitu tasapainottaa muuten suhdanneherkän talouden vaikeuksia. Suhdannekierteen tietyissä tilanteissa devalvaatiot ovat olleet se tapa, jolla Suomi on ikään kuin uuteen kuosiin itsensä taloudellisesti saattanut. Me tiedämme, että devalvaatiot ratkaisut ovat aina kulutuskysynnän kustannuksella tehtyjä ja että viime kädessä palkansaajat, kotimarkkinatoimittajat, kotimarkkinatuotanto maksavat ne. Tässä suhteessa luonnollisesti tämän instrumentin katoaminen ei välttämättä ole huono asia, mutta joka tapauksessa nimenomaan suhdanteisiin sopeutumisen kannalta tässä on ilmiselvä vaikeus.

On ehkä syytä kuitenkin muistaa ja huomata se, että suhdannekierteen syvyys ja kokonaiskansantaloudellinen merkitys lientyy euroon mukaan mentäessä. Miksi näin? Siksi, että Suomen kansantalouden haavoittuvuus on ensisijaisesti ollut seurausta siitä, että meillä on metsäsektorilla tavattoman dominoiva asema ollut viennin osalta ja metsäsektorin suhdannevaihtelu ovat kiertyneet koko kansantalouden kannettavaksi, mitä muun muassa viime kädessä valuuttakurssimuutokset heijastavat devalvaatiot ovat ilmentäneet.

Nyt, kuten aikaisemmassa vastauspuheen-vuorossani jo totesin, euroon mentäessä metsäsektorin suhdannevaihtelu muuttuvat sektori-kohtaisiksi ongelmiksi. Ne eivät enää kosketa koko kansantaloutta. Metsäsektori ikään kuin saa sen suhteellisen aseman, mikä sille meidän reaalityössä kuuluu, noin 40 prosenttia viennistä, 7 prosenttia bkt:sta, vain 4 prosenttia työllisyydestä. Tässä suhteessa sektori-kohtainen ongelma on aina tietysti vakava suhdannekieron osalta mutta se ei enää kertaudu koko kansantalouden vaikeuksiksi, kuten aikaisemmin, ja tässä suhteessa euroalueeseen mukaan meneminen on omalla tavallaan positiivista.

Myös voi sanoa sen, mitä eräissä puheenvuoroissa tuotiin esille, että eurossa mukanaolo mahdollistaa jopa aktiivisemmän finanssipolitiikan kuin aikaisemmin. Ainakin aktiivinen fi-

nanssipolitiikka on vapaa korkovaikutuksilta ja vaihtotase rajoitteilta, kuten aikaisemmin meidän finanssipolitiikkamme on ollut. Tässä suhteessa siinä on liikkumatilaa jopa enemmän.

Arvoisa puhemies! Eräs keskeinen ongelma kuitenkin tähän Emu-alueen synnyttämiseen, euroalueen synnyttämiseen on liittynyt ja se liittyy konvergenssikriteereihin. Lähtökohtaisesti on haettu monetaristia rahataloudellista tasapainoa näillä kriteereillä. On ollut kysymys inflaatioasteesta, rahan arvosta kiinni pitämisestä, vaihtokursseista, niiden vakaasta kehityksestä, julkisen sektorin vajeesta ja velkaantumisesta ja korkotasosta. Nämä ovat kaikki monetarista tasapainoa hakevia.

Se pelko on vakava, joka on esitetty myös tässä keskustelussa, että ei kai tätä monetarista tasapainoa ole haettu reaalityn hallituksen kustannuksella siten, että työllisyyskehityksen heikkous tai suuri massatyöttömyys olisikin yksi tapa, jolla konvergenssikriteerit on onnistuttu aikaansaamaan. Tätä joutuu vastaavasti kysymään erityisesti Suomessa, jossa me tiedämme, että meillä on massatyöttömyys olemassa oleva tosiseikka. Epäilemättä näin laajan työttömyyden vallitessa inflaatioaste on väkisin alhainen, sitä kautta korot ovat alhaisella tasolla ja jos ei vakavasti panosteta aktiiviseen työllisyyspolitiikkaan, kuten meidän hallituksemme on kylläkin tehnyt, mutta jos siihen ei panostettaisi, niin tietysti julkiset vajeet voidaan sitä kautta saat-taa kuriin.

Toivottavaa on se nimenomaan, että konvergenssikriteerien täyttymistä ei haeta työllisyyden ja talouskasvun kustannuksella, ja tämä on epäilemätön ongelma, mikä Emu-ratkaisuun sekä lähentymiskriteerien osalta että myös mahdollisiin vakautusratkaisuihin itse euroaluetta synnytetessä saattaa liittyä. Tämä seikka osin oikaistiin sillä tahtotilalla, jonka Eurooppa-neuvosto omassa huippukokouksessaan viime vuoden lopulla ilmaisi, kun järjestettiin nimenomaan työllisyyskysymyksistä huippukokous. Sen primäärisin viesti oli se, että pelkästään rahataloudellinen tasapaino ei riitä. Meidän tulee myös kiinnittää huomiota reaalityn hallintaan, työllisyystilanteeseen. Se on vakava haaste. Monetarinen tasapaino on viime kädessä keino, vakaa talouskehitys on keino, jolla kohennetaan ihmisten elämisen edellytyksiä, työllisyystilannetta ja luodaan edellytykset talouskasvulle. Näin minä olen ymmärtänyt tämän keskustelun kulkemisen sekä Euroopan unionin puitteissa että myös suhteessa suomalaisen talouspolitiikkaan ja siihen kan-

nanmuodostukseen, jonka me tällä hetkellä teemme Emu-ratkaisusta.

Arvoisa puhemies! Vielä viimeinen huomio, joka liittyy tavallaan talouspolitiikan kokonaiskehikkeen ja siihen näkökulmaan, onko Emu-määritelmän mukaan johtamassa monetaristiseen talouspolitiikkaan. Tämähän on ollut yksi argumentti, jota keskustelussa on paljon käytetty, että se nimenomaan luonteensa vuoksi johtaisi siihen.

Haluaisin ottaa tässä esimerkiksi nyt Ranskan hallituksen. Ranskan sosialistisen pääministerin Lionel Jospinin vetämä hallitus on täyttämässä Emu-kriteerit kuitenkin sellaisella talouspolitiikalla, joka selkeästi panostaa, jos katsomme vaikka vuoden 98 eli tämän vuoden budjettia Ranskassa, voimakkaasti koulutukseen, panostaa erinomaisen voimakkaasti aktivoivaan työllistämispolitiikkaan, hakee tasapainoa julkisella sektorilla tietenkin veroratkaisuilla, joissa verotetaan pääomavaltaista suurteollisuutta. Siellä katsotaan olevan liikkumatilaa, niin kuin varmasti Ranskassa on, niin kuin on myös Suomessa tällä hetkellä, jos me haluamme todella taakkaa yhdessä tässä maassa jakaa. Siellä haetaan myös vähennyksiä budjetista, ja mistä ne vähennykset haetaan? Haetaan puolustusmenoista, 10 prosentin lasku puolustusmenoissa.

Tässä näemme selkeästi hallituksen, joka täyttää Emu-kriteerit sosiaalisesti vastuuntuntoisella politiikalla, kysyntää elvyttävällä politiikalla, tietyllä tavalla jopa voidaan sanoa uuskeynesiläisellä lähestymistavalla, joka vastaa monetaristista ideologiaa. Väitän edelleenkin vahvasti, että Emu-ratkaisu sinänsä ei määrää talouspolitiikan sisältöjä. Se on meille poliittisen tahdon asia ja viime kädessä tietenkin on kyseisen hallituksen tehtävä määrittää se poliittinen tahtotila, talouspolitiikan luonne. Emu antaa ainoastaan sille peruspuitteet.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu pitkään ja hartaasti Emusta ja se on ymmärrettävää, koska Emu-ratkaisu on tärkeä ja merkittävä ratkaisu Suomen tasavallan historiassa. Jokainen haluaa sanoa sanansa tähän merkittävään asiaan ja päätökseen — ainakin pöytäkirjaan. Verraten moni kansanedustaja on käynyt täällä todistamassa, vaikka puolueiden ja eduskuntaryhmien kokouksissa on asia jo aika pitkälti ratkaistu. Osa puhujista haluaa ikään kuin vakuuttaa itsensä kaiken varalta ja olla siitäkin syytä EU-kriittinen, jos sattuisi huonosti menemään.

On sanottu monta kertaa, että elämme muutuvassa maailmassa ja että nykyaikana mikään muu ei ole varmaa kuin muutos. Toisaalta jotkut puhujat, myös ne, jotka kuuluvat Emu-kriitikoihin, ovat täällä kaivanneet uudistuksia ja muutoksia. Tähän voi vastata, että eikö EU ole uudistus ja muutos jos mikään. Emu ei ole erillinen tapahtuma, vaan oleellinen osa Maastrichtin sopimusta, sen sanelemaa Talous- ja rahaliittoa. Se on olennainen osa EU:n kehittämistä ja kehitystä.

Vuosisatoja Eurooppa oli johtava maanosa maailmassa ja maailmantaloudessa. Viime vuosikymmeninä USA ja nousevan Aasian maat ovat olleet ajamassa elleivät jo ole ajaneet edelle. Kyseessä on globaalinen kilpailu, jossa Euroopan on etsittävä uusia toimintamuotoja selviytyäkseen. Euroskleroosista ja paikalle jämähtämisestä on päästävä dynaamiseen ajatteluun ja toimintaan. Sitä varten on olemassa EU sisämarkkinoinen. Sitä varten ollaan kehittämässä EU:n yhteistä Talous- ja rahaliittoa Emua. Emu on keino päästä kohti täydellisempiä sisämarkkinoita. Emu nimenomaan on osa projektia, jonka tavoitteena on Euroopan kilpailukyvyyn palauttaminen maailmanmarkkinoilla ja lähes 400 miljoonan kuluttajamarkkina-alueen yhdistäminen kotimarkkinoiksi.

Miten tässä onnistutaan? Se näkee, joka kokee eli mukaan menee. Epäilijöille voi sanoa lohdutukseksi, että ei tässä nyt maailmanloppua tule. Kyllähän EU:hun menoakin aikoinaan kritisoiitiin. Kritisoiitiin asiallisesti mutta myös yliampuvasti, luotiin tahallisia uhkakuvia ja pelotteluja. Mieleeni palaa vain eräs kukkanen, kun erään puolueen edustajan näkemys EU:sta oli se, että sitä on varottava, koska se on Ilmestyskirjan peto. Eihän se sellaiseksi ole osoittautunut eikä sellaisen tyyppiseksi pahaksi osoittaudu Emukaan, vaikka joistakin puheenvuoroista voisi niin päätellä.

Liittyminen Emuun on suuri kansallinen ratkaisu, jota ei voi tehdä vain vertailemalla pieniä yksityiskohtia. On nähtävä metsä puilta eikä takerruttava kaikkiin pieniin oheisvaikutuksiin eikä epäilyihin. Emu on Euroopan talouden kannalta tärkeä kokonaisuus, mutta se on myös poliittinen ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu. EU:han on tänään tärkein poliittinen toimija Euroopassa ja tänä päivänä turvallisuuspolitiikassa painopiste on kansainvälisten yhteyksien luomisessa.

Emu näyttää syntyvän joka tapauksessa, niin paljon poliittista tahtoa on jo kerääntynyt asian

taakse Euroopassa. Itse asiassa Suomen on vain ratkaistava, olemmeko me mukana vai emme. Sisään pääsykriteerit Suomi kuitenkin hyvin täyttää. Hallitus ja eräät puolueet ovat jo ratkaisunsa tehneet. Sen mukaan me menemme Emuun, jos Euroopassa ei aivan merkillistä tapahdu. Nyt pitäisikin suunnata katse eteenpäin. Nyt olisi jo aloitettava keskustelu siitä, minkälaiseen Emuun me haluamme ja minkälaista poliittista yhteistyötä me Emussa harjoittaisimme.

Ed. Tiilikainen: Arvoisa puhemies! Täällä neljänä päivänä käydystä keskustelusta voi tulla myös siihen johtopäätökseen, että monet asian kannattajat ja asian vastustajat ovat käsitelleet Emua kuin isoa lintua: Se joko munii kultamunia tai isoja munia.

Euroalue on kuitenkin huomattavan vaikea ja monitahoinen yhtälö. Vaikeus on näkynyt myös hallituksen teettämien tutkimusten ja niiden asiantuntijoiden tuloksissa. Hekin ovat asiassa monella kannalla. Joitakin osin euroalueeseen meno on Suomen kannalta edullinen, mutta siihen liittyy myös mahdollisia haittoja ja joitakin riskejä.

Mitä tulee tiedonsaantiin, meillä kansanedustajilla on hyvät mahdollisuudet hankkia kaikki se tieto, jopa näiden asiantuntijoiden analyysejä myöten sekä muu tietomäärä, joka meille on tullut. Tavallisella kansalla se mahdollisuus on huomattavasti vaikeampaa. Lisäksi tiedon vaikeaselkoisuus on sitä luokkaa, että monet asiat on vaikea ymmärtää, vaikka ne tuotaisiin aivan selvitettyinä asianomaisen eteen. Sen vuoksi on vaikea kyllä ymmärtää, että täällä vaaditaan asiasta äänestettäväksi kansanäänestyksellä, neuvota-antavalla kansanäänestyksellä, kuten meidän perustuslakimme antaa mahdollisuuden. Mitä neuvota kansa voi tässä asiassa itse asiassa antaa? Äänestyksen tulos kun voi olla kysymyksenasettelusta johtuen melkein mikä hyvänsä.

Kyllä meillä edustuksellinen demokratia toimii siten, että kansa vaaleissa valitsee eduskunnan päättämään myös vaikeista ja nimenomaan vaikeista ratkaisuista. Minä näkisin kansanäänestyksen vaatimisen lähinnä vastuunpakoiluna, jota sanontaa täällä ovat monet muutkin käyttäneet.

Minkälaista sitten olisi Emun ulkopuolella? Me saisimme pitää devalvaatiovaihtoehdon, joka Emun sisällä poistuu, kun taloudelliset häiriötilat mahdollisesti koittavat. Devalvaatiohan on historiallisesti ollut se keino, jolla Suomi talouttaan korjaa suhdannevaikeuksissa. Mutta

kenen kustannuksella? Devalvaatiota yleensä on seurannut nouseva hinta- ja palkkakierre, joka johtaa inflaatioon. Se inflaatio syö tulleet palkankorotukset yleensä melko nopeasti, vuodessa kahdessa.

Toisaalta inflaatio on tehnyt meille erään suuren karhunpalveluksen. Inflaation ja tämän kierteen myötä meillä progressiivinen verotus on noussut maailman kärkiluokkaan. Se on noussut automaattisesti ja luonut meille toisaalta helppoa rahaa jakaa, mutta se on tuonut meidät tilanteeseen, että suomalainen työ ei enää kannata, koska meillä on olemassa iso verokiila. Automaattinen verotuksen nousu on osittain toistuvien inflaatio — devalvaatio-kierteiden ansiota. Se on aiheuttanut Suomeen työttömyyttä.

Devalvaation hyötyjät ovat yleensä pääomavaltaiset yritykset, jotka eivät kovin paljon työllistä. Yleensä Suomessa ne ovat olleet metsäteollisuusyrityksiä, jotka pyrkivät yhä enemmän automatisoimaan tuotantoaan ja vähentämään työväkeä. Devalvaatiosta myös hyöttyy se, jolla on pääomaa ja ennen kaikkea kiinteää omaisuutta. Tätä taustaa varten on helppo myös ymmärtää keskustapuolueen voimakas Emu-vastustus ja devalvaation kannatus, koska heidän äänestäjäkunnastaan suuri osa on maanomistajia, jotka hyöttyvät siitä, että devalvaatioita voidaan toistuvasti tehdä. Käräjöitä devalvaatioissa ovat yleensä työntekijät ja köyhä kansa. He itse asiassa maksavat laskut.

Mitkä ovat sitten mahdollisuudet Suomen markan puolustamiseen jäämällä euroalueen ulkopuolelle? Suomen viisimiljoonainen kansa vastaan satoja miljoonia edustava euroalue: jo se suhde pystyy kertomaan puolestaan, että isomman alueen rahan puolustaminen on huomattavasti helpompaa. Sitä eivät yksittäiset keinottelijat pysty heiluttamaan, kuten Suomen markkaa.

Meillä on tästä kokemuksia viimeksi 90-luvun alkupuolelta. Valuuttakurssi muuttui äkkiä, vaikka toista vakuutettiin. Korkoheilahtelut olivat jopa 20 prosenttia. Itsekin sain pankista korkoa parhaimmillaan 19 prosenttia jostakin säästöstä. Tämä loi tilanteen, jonka seurauksena maahan tuli satojatuhansia konkurssseja niille, jotka olivat luottaneet vakaaseen valuuttaan ja jotka joutuivat korkoheilahtelusta ja korkeista koroista kärsimään. Se myös tekee pitkäjänteisen suunnittelun teollisuudessa ja yrityselämässä mahdottomaksi. Jos ei ole vakautta, onko viikon, kuukauden päästä, ensi vuonna tämä korotaso ja valuuttakurssi, kun nyt tehdään sinne johtavia päätöksiä?

Tällainen heilahtelumahdollisuus, joka nyt euroalueen myötä suurelta osalta poistuu, pitää sisällään suuria riskejä. Ennen kaikkea tästä kärsivät nimenomaan työvoimavaltaiset pienyritykset, joilla ei ole suuria pääomia ja jotka eivät voi suojaautua riskeiltä. Seurauksena on myös työttömyys.

Alhainen inflaatio ja matala korko luovat edellytyksiä pitkäjänteiselle suunnittelulle myös yrityselämässä. Ne antavat myös mahdollisuuden tasapainoiseen taloudelliseen kehitykseen, joka puolestaan vaikuttaa meidän muuhun talouselämäämme. Budjettivalta ja investointipolitiikkahan säilyvät kotimaassa ja sen myötä myös sosiaalipolitiikka, talouspolitiikka ja muu aluepolitiikka. Niitä voidaan kehittää myös tasapainoisemmin tasaisen taloudellisen kehityksen myötä.

Arvoisa puhemies! Euroalueen sisällä Euroopan unionin laajentuessa muodostuu väistämättä kaksi tasoa Euroopan unioniin: kova ydin, jossa tehdään suurimmat päätökset, ja mukanaolijat, jotka eivät pääse keskeisimpään päätöksentekoon osallisiksi. Haluaako Suomi jättäytyä pois päättämästä omista asioistaan yhdessä muiden kanssa, jolloin se antaa muiden päättää puolestaan ja jättäytyy mahdollisesti markkinavomien armoille?

Ensi vaiheessa euroalueeseen mukaanmeno antaa meille myös mahdollisuuden kansakuntamme kokoa huomattavasti suurempaan vaikutusvaltaan. Meillähän on mahdollisuus saada Euroopan keskuspankin johtajien joukkoon myös oma edustajamme. Vaikka pankki onkin itsenäinen, siitä huolimatta, kuten muussakin ihmellisessä elämässä, siellä ei edusteta pelkästään euroaluetta EU:ta, vaan kyllä siellä kukin maa myös katsoo oman etunsa.

Arvoisa puhemies! Meneminen euroalueeseen ei ole meille välttämättömyys, mutta se on kuitenkin Suomelle parempi vaihtoehto, jonka mukana pääsemme taloudellisesti tasapainoisempaan ja ennustettavampaan kehitykseen. Me voimme olla mukana päätöksenteossa meitä koskeissa asioissa, mutta meidän ei tarvitse olla markkinavomien armoilla.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle Suomen osallistumisesta euroalueeseen lähtee varsin yksiselitteisestä näkemyksestä, jonka mukaan Suomen tulee osallistua euroalueeseen ensi vaiheesta lähtien eli vuoden 1999 alusta alkaen.

Keskustelussa on varsin monipuolisesti tar-

kasteltu tiedonannon sisältöä, ja keskustan näkemys on toisenlainen. Me lähдемme siitä, että olisi tarkoituksenmukaisempaa pidättäytyä jäsenyydestä alkuvaiheessa ja jäädä Tanskan, Ruotsin ja Ison-Britannian tavoin seuraamaan tilanteen kehittymistä.

Omassa puheenvuorossani haluan kuitenkin porautua lähinnä yhteen kysymykseen, jota on toki sivuttu, mutta joka minusta keskustelussa ja koko tässä tilannearvioinnissa on jäänyt aivan liian vähälle: Onko Emu ratkaisu Suomen suurytöttömyyteen? Useat asiantuntijat toteavat, jopa hallituksen oma asiantuntijaselvitys toteaa, että Suomen Emuun liittymisellä ei ole olennaista vaikutusta työttömyyteen ja työllisyyteen. Maamme työttömyysongelma on nimenomaan rakenteellinen. Asiantuntija-arviot vaihtelevat päätyen siihen, että 10—15 prosenttia nykyisestä työttömyydestä on nimenomaan rakenteellista eikä nimellisellä raha- ja valuuttakurssipolitiikalla voida ratkaista työttömyyden perusongelmaa.

Minusta tämä on se asia, jota aivan liian vähän on analysoitu hallituksen tiedonannossa, vaikka voidaan kiteyttää, että mitä suurempi on rakenteellisen työttömyyden osuus kokonaistyöttömyydestä, sitä pienempi merkitys on Rahaliiton jäsenyydellä tai siitä irtisanoutumisella. Eli vielä korostan sitä, että työttömyysongelmaa ei ratkaista jäsenyydellä eikä siitä irtisanoutumisella. Tämän vuoksi on pelättävissä, että työttömyys tulee Emu-olosuhteissa kasvamaan ellei maamme palkanmuodostuksessa oteta huomioon työllisyystavoitetta aikaisempaa voimakkaammin.

Täällä puheenvuoroissa on viitattu siihen, millä tavalla Amsterdamin sopimus tarttuu nyt työttömyys- ja työllisyyskysymykseen vahvasti. Keskustelun alkuvaiheessa ministeri Jaakonsaari viittasi jopa siihen, että työttömyys nyt nousee Emu-kriteereiden kanssa samalle tasolle. Minusta on varsin koomista, että tämän tasoisia vertauksia ministerin suulla esitetään.

Nimittäin Amsterdamin sopimustekstissä todetaan: "Uusien sopimusmääräysten lähtökohana on, että toimivalta ja vastuu työllisyyden hoidossa kuuluu edelleen ensisijaisesti kansalliselle tasolle, sekä se, ettei yhteisöjen tasolla tulisi synnyttää uusia menoja." Eli minusta selvästi jo tämä lausekokonaisuus kuvastaa sitä, millä tasolla EU-maat suhtautuvat työllisyyskysymykseen, mitä merkitsee Amsterdamin sopimus työllisyydelle. Se merkitsee käytännössä sitä, että tästä eteenpäinkin työllisyyden ja työttömyysongel-

man pääratkaisuvastuu on Suomella itsellään, kansallisvaltiolla itsellään.

Tässä mielessä me törmäämme siihen tosiasiaan näiden rakenteellisten lähtökohtien puitteissa, että todellinen sopeutuminen Emu-olosuhteissa tarkoittaa käytännössä sitä, että palkkojen, eläkkeiden, sosiaaliturvan ja raaka-aineiden hintojen on todella tarvittaessa joustettava myös alaspäin.

Suomi tulee toki täyttämään ja on täyttämässä lähentymiskriteerit, mutta samanaikaisesti minusta on huomattava se, että kaikki jäsenmaat eivät suinkaan ole edes lähentymiskriteereiden osalta kypsiä Emuun. Näin on rakentumassa päätös, joka on viime kädessä nimenomaan poliittinen ratkaisu. Nimittäin ymmärrän näin, että esimerkiksi Italia ja Belgia, jotka eivät tule täyttämään lähentymiskriteereitä, kaikesta huolimatta hyväksytään Raha- ja talousliittoon.

Tässä mielessä keskeisimmäksi kysymykseksi nousee väistämättä oman kansantaloutemme hoito kansallisella politiikalla, olemmepa me Emussa tai sen ulkopuolella. Joka tapauksessa kansallinen politiikka tulee olemaan lujilla sopeuttaessaan Suomea tulevaisuuden ankaraan kansainväliseen kilpailuun. On itsepetosta ajatella, että Raha- ja talousliitto itsessään korjaisi yhteiskuntamme syvät ongelmat.

Sen vuoksi tässäkin keskustelussa olisin toivonut enemmän sitä tarkastelua, millä tavalla löydetään laaja poliittinen yksituumaisuus ei pelkästään tähän päätökseen vaan sitä seuraaviin yhteiskunnallisen sopeutuksen vaatimuksiin, millä tavalla toteutetaan se uudistusohjelma, joka on välttämätön ja jossa paneudutaan kansallisesti työttömyyden alentamiseen, työelämän rakenteisiin, uusteollistamiseen, koulutuksen ja työelämän lähentämiseen, yritysten toimintaedellytysten parantamiseen, alueellisten selviytymismallien toteuttamiseen, verotuksen palkitsevuuteen ja ennen kaikkea innostetaan kansalaisia vastuulliseen työhön ja toimintaan. Minusta nämä sinällään kansallisesti erittäin merkitykselliset kysymykset halutaan sivuuttaa. Minä jollakin tavalla olen tunnistamassa sen ja ajattelen, nähdäänkö edes hallituspuolueiden sisällä sitä, miten esimerkiksi Amsterdamin sopimuksen ehkä kaikkein keskeisin ulottuvuus on siinä, että nyt luodaan Emu-korporaatioita eli Emun kautta, integraation syventämisen kautta, työelämän rakenteet vain vahvistuvat, koska työmarkkinaosapuolille Euroopassa annetaan yhä merkittävämpi rooli. Minusta tämän asian merkitys on jäänyt hyvin vähälle huomiolle, ja kysynkin, sel-

viytyykö Eurooppa siinä kansainvälisessä kilpailussa, joka on menossa, ja selviytyykö Suomi, elleimme vahvasta aitoa demokraattista päätöksentekoa.

Olen viime viikkoina hyvin paljon pohtinut sitä, kun samaan aikaan on käyty valtiosääntöuudistuskustelua, miten ylin valtiollinen elin eduskunta on kuluneiden vuosien, ehkä vuosikymmenienkin, aikana antanut omaa päätösvaltaansa tämän talon ulkopuolelle. Siitähän me käytämme tänään kaunista nimitystä kolmikan-taperiaate. Tämä sama periaate tulee nyt vahvistamaan integraatiossa, ja olen kokemassa niin, että me suomalaisina emme suinkaan ole tuomassa niinkään rakentavaa uutta panosta integraatioon vaan ennemminkin omia hidasteitamme, rakenteellisia uudistuksia estäviä ominaispiirteitä myös eurooppalaiseen keskusteluun. Sen vuoksi haluan ottaa yhden keskeisen uudistuslottuvuuden esille, vastuullisen verotusudistuksen.

Nimitään jos tällä hetkellä ajattelemme Suomen kansallisvaltion toimintaa, olennaista on nähdä, että meillä on verosaatatavat noin 28 miljardia markkaa, harmaan talouden arvo noin 20–25 miljardia markkaa vuodessa. Luvut selvästi kertovat siitä, että ei ole kysymys vain maksuhaluttomuudesta tai kansalaisten moraalilin hölymisestä, vaan niistä ylivoimaisista vaatimuksista, joita me asetamme. Sen vuoksi on mielestäni olennaista pohtia, millä tavalla me uudistamme verotusta. Ajattelen ehkä kaikkein keskeisimpänä kysymyksenä, jos käy niin, että Suomi liittyy Euroopan raha- ja talousliittoon, sen millä tavalla me merkittävästi alennamme verotusta. Siksi otan oikeastaan viisi keskeistä periaatetta, jotka meidän pitäisi ottaa vahvemmin yhteiseen keskusteluun.

Ensimmäinen niistä on tuloverotuksen merkittävä alentaminen. Miten tämä käytännössä toteutetaan, toivon, että siitä käytäisiin laajempaa keskustelua, haettaisiin niitä ratkaisuja, millä se on mahdollista.

Toinen lähtökohta on se, että me todella turhan verottamisen eliminoimme nimenomaan pienituloisilta. Sen vuoksi esimerkiksi 4 000 markan kuukausitulojen raja voisi olla lähtökohtana sille, minkä jälkeen vasta verotetaan ansiotuloja.

Kolmas hyvin keskeinen asia on arvonlisäveron uudelleenarviointi nimenomaan palveluiden osalta. Minusta me olemme tässäkin suhteessa käyneet aivan liian vähän rakentavaa keskustelua Suomessa. Euroopan unionin puitteissakin tätä keskustelua ollaan hakemassa ja toki käy-

mässäkin, mutta meidän pitäisi kansallisvaltiona kyetä nopeampiin ratkaisuihin ja päätöksiin, koska näemme sen, mitä merkitsee nimenomaan palvelualojen työllisyyskynnyksenä, yritysten käynnistymiskynnyksenä tämä korkea arvonlisäverotus.

Neljäs, ehkä merkittävin näkökulma tähän verokeskusteluun, jonka haluan ottaa: Meillä on suuri ongelma suurtyöttömyyden osalta, että vaikka me puhumme siitä, että palvelut ja pienyritykset ovat ne, jotka tulevat ratkaisemaan meidän työttömyysongelmamme, me emme välttämättä ole ottaneet riittävää vastuuta poliittisina päätöksentekijöinä siitä, että me luomme myös edellytykset tälle toiminnalle. Siksi nostan esille sen näkökulman, voidaanko suomalaisesta palkansaajasta tehdä myös aktiivinen työllistäjä. Minusta tämä voisi olla Raha- ja talousliiton olosuhteissakin sellainen tekijä, jota kautta me merkittävästi leikkaamme niin sanottua verokii- laa, joka on tällä hetkellä suurin ongelma työllisyyden merkittävälle parantumiselle.

Mitä se merkitsee, että suomalaisesta palkansaajasta tehdään merkittävä työllistäjä? Se merkitsee sitä, että siirtäisimme sellaiseen verotuskäytäntöön, että bruttopalkasta jokainen palkansaaja voi vähentää maksamansa työpalkat. Sen jälkeen bruttopalkka vähennettynä maksetut työpalkat tullaan ansiotuloon, joka olisi verotettava ansiotulo. Tällä tavalla me saisimme maksuvaraa työpalkkoihin. Me eliminoisimme harmaan talouden. Ajattelen, että kun maksetuista palkoista saisi verovähennyksen, se on ainoa tapa, jolla me eliminoimme ehkä kaikkein vaikeimman vuotokohdan tällä hetkellä meidän kansallisvaltiomme talouden rakentumisessa. Näin tehtäisiin aidosta palkanmaksusta palkittava ja luonnollinen, terve ilmiö.

Viidentenä asiana otan pienyritysten ja itsensä työllistämisen merkityksen niin, että se myös verotuksellisesti noteerataan niin, että verotus pal- kitsee vastuun ja riskin ottamisesta. Tällä hetkel- lähän meillä on erittäin suuri ongelma se, että henkilöyhtiöiden osalta ihmiset ovat rinnastetta- vissa normaaliin palkansaajaan tuloverotukses- sa.

Arvoisa puhemies! Minusta tämän suuntaisen uudistuskustelun kautta me todella löydä- me merkittäviä, ei vain marginaalisia vaan mer- kittäviä ratkaisuja, joiden kautta me tulemme ulos siitä mahdollisuuden noidankehästä, joka oman näkemykseni mukaan vain vahvistuu Emu-ratkaisun jälkeen. Ellemme me kykene uu- distamaan, ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin

se, että nämä ongelmat, jotka tällä hetkellä ovat jo voisiko sanoa aivan liian suuria, tulevat vain vahvistumaan. Sen vuoksi meidän pitää pyrkiä tämän tyyppiseen ratkaisuun.

Minä haluan vielä sanoa sanan työreformi, joka pitää sisällään yhteisenä nimittäjänä juuri tämän suuntaisia pyrkimyksiä, joissa pyritään alentamaan työn tekemisen, työn teettämisen ja yrittämisen kynnystä.

Arvoisa puhemies! Minä haluan siksi sanoa tämän, koska jollakin tavalla kokee sen, että varsinkin vasemmistopuolueiden taholla sana työreformi on hyvin pahan makuinen sana. Minä ajattelen näin, että ehkä niinkään tämän sanan loppuosa reformi ei maistu pahalta, mutta ehkä kaikkein pahimmalta tässä maistuu sana työ. Jos me puhuisimme jostain joutoajan reformista taikka huvitusten reformista, minä ajattelen, että siinä henkisesti ilmapiiressä ja kulttuurissa, johon tämä passivoiva verotuksen järjestelmäkin on suomalaiset ajanut, keskustelu maistuisi paljon paremmalta. Mutta näen niin, että työreformin suuntaisen uudistusprosessin toteuttaminen on Suomen Raha- ja talousliiton jäsenyyden jälkeen välttämätöntä.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Menen kovin pelkistettyyn asiaan tämän edellisen jälkeen. Hämeen Pirkanmaan pojaksi itseään kutsunut ed. Virtanen pötkäili täällä taas tapansa mukaan keskustaa ja edellistä hallitusta. Haluan hänelle kuitenkin todeta sen — hän ei ole täällä paikalla — että ehkä edellinen hallitus teki pari virhettä EU-neuvotteluissa. Ensinnäkin se jätti ottamatta varaumaa sopimusasiakirjoihin, joka olisi antanut meille tässä asiassa enemmän pelivaraa. Toisaalta saattoi tietyissä maataloutta koskeissa kysymyksissä kokemattomuutta tulla virheitä. Mutta muuten EU-keskustelu ja päätös sujuivat silloin mallikkaasti. Hallitus antoi tiedonannon eduskunnalle siitä, että EU:n jäsenyyttä haetaan. Suoritettiin kansanäänestys ja päätös tehtiin eduskunnassa.

Keskustan ryhmällä oli vapaat kädet äänestää, niin kuin itse kukin halusi. Muistamme varsin hyvin, että keskustaa tietyllä tavalla tässä äänestyksessä täällä hajosi. Näin ollen väitteet siitä, että joissakin puoluekokouksissa tai ryhmäkokouksissa keskustan kansanedustajia olisi runtattu johonkin suuntaan, eivät pidä paikkaansa, niin kuin ed. Virtanen väittää.

Mitä vielä tulee devalvaatioon, josta hän mainitsi, 90-luvun alkupuolella kaiken kaikkiaan nelisenkymmentä prosenttia, olisi mukava tietää

ed. Virtasen näkemänä se, millä tavalla se muuten olisi hoidettu. Mitä olisi tapahtunut, jos tuota devalvaatiota ei olisi tehty?

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa herra puhemies! On käyty monta päivää keskustelua ja varmasti kaikki tärkeät asiat ovat tulleet monta kertaa sanotuiksi, mutta tulin vielä tänne kuitenkin, jos en paikaltani muutamaa lausetta ehdi sanoa.

Suomi ja me kansanedustajat kansan valitsemina edustajina olemme tekemässä yhtä historiaamme suurimmista ratkaisuista. Päätöksen seuraukset kantavat kaikki suomalaiset. Siksi päätöksen tulisi perustua Suomen kansan mahdollisimman suuren enemmistön tahtoon. Juuri näiltä osin mietittävää, olemmeko Suomessa vielä niin heikoilla demokratiassa, että me emme uskalla kansanäänestyksiä järjestää, niin kuin eri puolilla maailmaa jo tänä päivänä ajatellaan, että voitaisiin paljon pienemmistäkin kysymyksistä kysyä yleensä sekä kunnissa, maakunnissa että valtakunnallisesti kansalaisten tahtoa.

Hallitus perustelee esitystään Suomen liittymisestä yhteiseen euroalueeseen ensimmäisten joukossa muun muassa, että osallistumalla euroalueeseen alusta alkaen turvaamme parhaiten sekä vakaan talouskehityksen jatkumisen että mahdollisuutemme vaikuttaa taloudellisen ympäristömmme ja Euroopan kehittämiseen. Hallitus toteaa myös, että tätä kantaa tukevat niin taloudelliset kuin poliittiset lähtökohdat. Suorastaan ihmettelen niitä edustajia, jotka melkein hirmoshengellä varustetulla itsevarmuudella ovat todistelleet yhteisen valuutan autuutta. Mooses on hallinnut tuhat päivää, mutta mannaa ei sada taivaasta, kuten viime vaalien alla todisteltiin, vaan on tapahtunut päinvastoin.

Itselleni yhteinen valuutta-alue ei ole yhtä mustavalkoinen. Vanha viisaus neuvoo hankkimaan ystävästä läheltä ja vihollisesta kaukaa. Ehkäpä sanontaa voisi mukailla niin, että on syytä huolehtia kilpailueduista tärkeimpiin kilpailijoihimme nähden. Suomen viiteryhmä maantieteellisesti on Pohjola. Samoin tärkeät kilpakumppanit löytyvät täältä. Pieni, mutta urhea Suomi kulkee nyt omia teitänsä EU-politiikan syventämisessä. Ovathan Norja ja Islanti kokonaan EU:n ulkopuolella, Tanska ja Ruotsi ovat jättäytyneet ainakin ensimmäisestä aallosta, yhteisestä valuutasta. Ovathan Pohjolan maat tosin ennenkin kulkeneet eri tahtiin Eurooppa-politiikassa, liittyihän Tanska EEC-EY:n jäseneksi jo vuonna 73 Suomen ja Ruotsin liittyessä vasta pari vuotta sitten.

Tosiasia on, ettei Pohjoismaiden markkina-alue riitä, ja siksi Eta- ja EU-ratkaisut ovat luonnollista kehitystä. Sen sijaan nyt jo on ollut nähtävissä, ettei Suomen hallitus ole oppinut EU-maiden itsekästä asioidenhoitotapaa, vaan Suomi on valinnut sopeutujan roolin Eurooppa-politiikassaan. Tästä olen todella huolissani, sillä miten kykenemme pitämään puolemme yhteisessä valuuttapolitiikassa, kun emme hallitse nykyiäkään rakenteita?

Eurooppalaisen valuuttaunionin tavoitteet siinänsä ovat kannatettavia. Taloudellisen vakauden luominen Euroopan unionin jäsenmaissa luoturvallisuutta onnistuessaan. Vakautta häiritsevä tekijä, heilahtelevat valuuttakurssit, jää pois. Yhteinen valuuttapolitiikka poistaa myös nimeliskorkojen erot. Yhteisestä valuutasta halutaan tehdä todella vahva ja vakaa ja koko alueelle halutaan myös yhteinen reaalikorko.

Kaikkien osallistuvien maiden inflaation on oltava alhainen ja valtiontalouksien on oltava pysyvästi terveet, mikä edellyttää rajallista luotonottoa ja hallittavissa olevaa valtion velkaa. Työllisyyden kannalta elinkeinoelämälle tärkeitä tekijöitä ovat muun muassa korko ja pääoman tuotto. Riskitehtävinä ratkaisevaa on julkisen talouden kunto. Kun valtiontalous on heikko ja velkaantumisaste suuri, voimme kohdata vaikeita aikoja. Tilanne voi vaatia suuria veronkorotuksia ja lisää menojen leikkauksia. Inflaatio saattaa heikentää valuuttakurssia ja muuttaa kannattavuuden tappioksi. Siinä on poliittisia riskejä. Mistä löytyy valmiutta tehdä todella vaikeita ratkaisuja?

Näissä kysymyksissä Suomi on heikommilla kuin esimerkiksi naapurimaa Ruotsi, joka on muun muassa metsätaloudessa Suomen tärkein kilpailija EU-maissa. Toisaalta Suomi on ainoana Pohjolasta mukana päättämässä Euroopan keskuspankissa ja ministerineuvostossakin ainakin käsiteltäessä Emu-kysymyksiä yksinään Pohjolan edustajana. Suomen asia on myös pitää esillä demokratiavajeeseen puuttumista. Se on yhä tärkeämpää yhteisen valuutan oloissa ja yhteisessä keskuspankissa.

Mikäli euro toteutuu, täytyy toivoa, että se vahvistuu niin, että se saavuttaa USA:n dollarin painoarvon maailman raaka-aine-, teollisuus-, hyödyke- ja rahoitusmarkkinoilla, kuten Helmut Schmidt on ennustanut. Hän on myös todennut eurosta tulevan vakaampi kuin D-markka on ollut.

Suomen hallituksen on välittömästi ryhdyttävä toimiin, joilla yrittäjyyden ongelmia ratkaistaan uusien työllistämismahdollisuuksien saavuttamiseksi, sillä korkean työttömyyden jatkuessa emme selviä, vaan työttömyys kääntyy edelleen kasvuun ja menoleikkaukset odottavat. Hallituksen on myös voimakkaasti edistettävä maakuntien kehittämistä ja vaalittava perusturvaa, joka Lipposen hallituksen toimien johdosta on heikentynyt rajusti. Monissa kunnissa ovat terveys- ja koulutuspalvelut suurten säästöjen myötä jo nyt heikentyneet hälyttävästi. Vanhukset, jotka ovat tämän maan rakentaneet, odottavat huolenpitoa, ja meidän kunnia-asiamme on huolehtia heistä kaikissa oloissa.

Arvoisa puhemies! Haluankin kysyä, olemmeko todella Emu-kunnossa suurtyöttömyyden ja suuren velkaantumisen myötä. Siinä on ristiriita itseni ja hallituksen näkemyksissä.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa herra puhemies! Ed. Karjula, joka ei ole enää paikalla, puhui työreformista ja siitä, että vasemmistopuolueille sana työ olisi ongelmallinen. Haluaisin vain viitata siihen, vaikka ed. Karjula ei ole nyt paikalla, että kyllä kai nimenomaan näiden puolueiden äänestäjät aivan samoin kuin maalaisliitto-keskustankin äänestäjät ovat työntekoon tottuneet ja pitäneet sitä arvossa ja siitä leipä on lähtenyt. Se kalskahti hiukan hankalasti.

Aivan lopuksi haluaisin todeta, että kyllä Emuratkaisu on sen suuruusluokan asia, että nämä neljä päivää ja puheenvuoromäärät ovat varmaankin olleet tarpeen. Puhemiehistölle myös kiitos siitä, että se on suonut hyvin paljon vastauspuheenvuoroja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies : Asian käsittely keskeytetään.

Ensimmäinen varapuhemies : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 17.47.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen